

„És hányan ülnek süketen talán még a gyönyörűen felújított templomaink szószékei alatt is abban a hiszemben, hogy »nem vagyok bűnös, nem vagyok elveszett, csupán a lelkészünk olykor elragadtatja magát, és túldimenzionálja a bűn kérdését.«”

Elvesztél? Keres az Isten! ► 2. oldal

„A mai ébredések szerte a világban karizmatikus, vagyis biblikus karakterűek. Latin-Amerikában, Afrikában, Ázsiában és a nyugati területeken is naponta tízezrek térnek meg, és nagyobb részüik nem eksztatikus, csodacentrikus vallásosságba, hanem az üldözéseket, szenvedéseket is elviselő, tudatos Krisztus-követésbe.”

Ébredés a hetvenes években ► 11. oldal

„A pénz is jó, ha levesszük a bálványok polcáról, és visszatevesszük oda, ahová való: az eszközök legalsó szintjére.”

Hitünk és pénzünk ► 13. oldal

„Nem szunnyad őriződ” ► 2. oldal

Ordináció Csömörön és Pütkösdön ► 3. oldal

Bajor püspök – az eutanázia ellen ► 4. oldal

Bonyhádi tehetséggondozás ► 5. oldal

Lekötött nyelvű harangok ► 6. oldal

A középső kereszt üzenetei ► 11. oldal

„A templom megtelt” – jelzi a felirat a táblán. A szívet melengető mondattal sajnos német nyelvterületen sem mindig találkozhatunk az átlagos vasárnapi istentiszteletek alkalmával... A felvétel a június 3–7. között Stuttgartban lezajlott német protestáns egyházi napok egyik helyszínén készült. A röviden már lapunk múlt heti számában ismertetett megrendezvényről összeállításunk a 7–10. oldalon.

■ Fotó: DR. SRAMÓ ANDRÁS

Nádasdi „épületek”

► Nemcsak hatvanéves templomát sikerült felújítania a nádasdi gyülekezetnek, hanem a meglévő melléképület átalakításával kézművesműhelyt is létrehoztak a közösség és a kistelepülés életének gazdagítására. Az elvégzett munkákért június 13-án, szombaton délután istentisztelet keretében adtak hálát.

Az ünnepségen Szemerei János, a Nyugati (Dunántúli) Egyházkerület püspöke hirdette Isten ígését. A liturgiában Rostáné Piri Magda, a Vasi Egyházmege esperese, Kőrösi Krisztina helyi lelkész, illetve Rác Miklós nyugalmazott lelkész működött közre. Azok a hívek, akik nem fértek el a templomban, az udvaron felállított sátrak alatt foglalhattak helyet. A nagy létszámra való tekintettel az úrvacsoraszolgálat a jelen lévő lelkészek segítségével több helyszínen zajlott.

A meghívón szereplő ige, Zsolt 127,1 alapján Szemerei János arról beszélt, hogy a hálaadó alkalmak legfeljebb része az, amikor valamilyen formában megtapasztaljuk, hogy törődik velünk, és munkánkban mellénk szegődik az Isten. Az ő áldása és segítsége nélkül ez az ünnep sem jöhetett volna létre.

Az istentisztelethez kapcsolódó közgyűlésen köszöntőt mondott többek között V. Németh Zsolt, a Földművelésügyi Minisztérium környezetügyért, agrárfejlesztésért és hungarikumokért felelős államtitkára, Mészáros Tamás egyházkerületi, valamint Mórotz Zsolt egyházmegei felügyelő, Karvalits Zoltán helyi polgármester és Takács László helyi plébános. (Balog Zoltán, az emberi erőforrások minisztere levélben jutatta el jókívánságait.)

Az elvégzett munkálatokról Kőrösi Krisztina adott tájékoztatást. Elmondta, hogy pályázati forrásból, egyházi támogatásból és adományokból sikerült megvalósítaniuk a templom felújítását. Beszélt arról is, hogy a kézművesműhely kialakításával, illetve a hozzá kapcsolódó tanfolyamok szervezésével az a céljuk,

hogy olyan jövedelemtermelő tevékenységet folytassanak, amely lehetővé teszi az egyházközség önfenntartó erejének növelését.

A varrógépekkel és más eszközökkel is felszerelt épületrészt Rostáné Piri Magda esperes áldotta meg az alkalom zárásaként. A népes gyülekezetet végezetül szeretetvendégség várta az udvaron felállított sátrak alatt.

■ AM

FOTÓK: ADÁMI MÁRIA

Te Deum

■ HEGEDŰS ATTILA

Olykor-olykor katolikus misén részt véve mindig felkapom a fejem a zárópárbeszédre:

– A szentmise véget ért, menjetek békével.

– Istennek legyen hála!

Aki hétről hétre benne él, annak talán természetes, de az alkalmankénti miselátogatónak fontos tudatosítani magában: a hálaadás nem annak a ténynek szól, hogy *vége van*, hanem annak, hogy *megtörtént*. Ha ezt nem tudjuk, és nem tudatosítjuk magunkban, a párbeszéd maga ironikus hangzásúvá válik.

Iskoláink Te Deum istentisztelete a tanévzáró istentisztelet; az elnevezés a benne megszólaló imára utal:

„Téged, Isten, dicsérünk, téged Úrnak ismérünk.

Téged, örök Atyaisten, mind egész föld áld és tisztel.

Téged minden szép angyalok, ke-rubok és szeráfkarok,

Egek és minden hatalmak szüntelenül magasztalnak.”

Az örömmnek és a hálaadásnak az imádsága ez – épp ezért nem baj, ha tisztázzuk, miért adunk hálát.

Diákjaink első reakciója: hálát adunk, hogy *vége van*. Vége a sulinak, a tanításnak, a hajnali keléseknek, a dolgozatoknak és javítódolgozatoknak... Álszentek lennénk, ha ezt nem vennénk figyelembe. Rég volt az diák, aki az iskolai létre csak a szépségnek, az örömmnek áradásaként emlékszik. Alig hiszem, hogy lenne olyan, aki nem emlékszik rá, milyen hatalmas betűkkel írták napról napra a táblára: „I, ó!, ió!, ció!, áció!...” A „Hála Istennek!” felsóhajtás az ő számukra azt jelenti: de jó, hogy vége van!

Pár napja végzős, nyolcadikos általános iskolás diákokat kérdeztem

meg: visszatekintve hogyan látják az elmúlt nyolc évüket. Az egyik fiú elkezdte sorolni, hogy milyen problémák voltak az előző hétvégi osztálykiránduláson, mi volt a baj a szállással és a programmal. Próbáltam emlékeztetni: én nem egy hétvégre, hanem nyolc évre kérdeztem rá – sajnos nem tudtam kizökkenteni, nem tudtam rávenni arra, hogy próbáljon meg magasabbról rátekinteni az életére.

Nem haragszom rá. A tanév végi fáradtságban nehéz messzire látni, nehéz nemcsak a jelen állapotot, hanem a múlt teljes folyamatát észrevenni. Az „Istennek legyen hála!” mondatot a túlszűfolt agy csak így tudja folytatni: „Hogy vége van!” Ilyen értelemben a tanárok sem kivételek, az utolsó napokban ők is vágnak már a lezárásra.

De ha fáradtságunk nem is akarja, mi azért dönthetünk úgy, hogy a hálaadásnak a másik oldalára is figyelünk: hála azért, hogy *megtörtént*. Mert nem igaz, hogy minden, ami történt, csak a fáradtság és a tanév végi nyűg szemüvegén keresztül látható. A tanév teli volt örömmel, nevetéssel, olykor nehezen, de megszerzett tudással, szerelemmel és csalódással, az önismeret mélyeséges bugyraival és szárnyaló napokkal is. Mindennel, ami azt jelzi: élünk, és Istennek terve van azzal, hogy élünk. Nemcsak a végéért adunk hálát, hanem az egész folyamatért.

Életszerűnek és emelkedettnek lenni egyszerre – ez a nagy feladat. Tudomásul venni, hogy a *Te Deum*-ban benne van a lezárás okozta öröm – de felemelni fejünket, hogy benne legyen a tanév miatti öröm is.

Köszönöm, Uram, hogy vége van, és köszönöm, Uram, hogy megtörtént.

Felvidéki evangélikusok között a Közel

Istentiszteleti és koncertalkalmakon szolgált június 12–14. között a szlovákiai Hosszúszón, Sajógömörben, Rozsnyón és Tornalján az Evangélikus Hittudományi Egyetem zenekara, a *Közel*. A felvidéki út a Magyarországi Evangélikus Egyház határon túli szolgálatát erősítette egyházunk országos irodája gyülekezeti és missziói osztályának támogatásával.

A zenekart nagy szeretettel fogadták a meglátogatott gyülekezetek tagjai, örömmel kapcsolódtak be a közös éneklésbe is. Az istentiszteleteken és a koncerteken Pángyánszky Ágnes egyetemi lelkész hirdetett ígét. A helyi programot az ott szolgáló, magyar nyelven prédikáló lelkészek és Lóczy Tibor, a Szlovákiai (Felvidéki) Evangélikus Missziói Központ vezetője szervezték.

■ PÁNGYÁNSZKY ÁGNES felvétele

Oratio oecumenica

Kegyelmes mennyei Atyánk! Hálával állunk meg előtted, mert ígédet hallhattuk, és jelenlétedet élhettük meg a közösségünkben. Áldunk azért, mert fontosak vagyunk számodra, mert te az egyet is fontosnak tartod. Köszönjük, hogy Jézus Krisztusban is így hajoltál le hozzánk, hogy te az egyért, az elveszettért jöttél hozzánk. Köszönjük ezt a kegyelmet és szeretetet, hogy minket is így pásztorolsz Jézus Krisztus által.

Urunk! Könyörgünk egyházaért, hogy Szentlelked áldása nyugodjon meg rajtunk. Imádkozunk szerte a világban élő keresztyén testvéreinkért is, akiket hitükért üldöznek. Legyen óvó, vigasztaló és éltető erőd velük.

Adj békességet a világban. Jöjj közénk igazságoddal, és békével óvj meg minket mindannyiunkat az ártatlan vérontástól.

Imádkozunk a betegekért, a szenvedőkért, a rászorulókért. Legyen gondod a katasztrófák áldozataira, az országukból menekülni kényszerülő embertársainkra. Légy a gyászolókkal, tekints az egyedül maradtakra, és te adj vigaszt és reményt számukra.

Köszönjük, Urunk, hogy így bízhatjuk rád magunkat, de nemcsak önmagunkat, hanem szeretteinket, gyermekeinket is.

Kérünk, legyen áldásod a nyári szünidőben is velünk. Áldd meg pihenésünket, családai együttléteinket, hogy neked adhassunk hálát mindazért a szépért és jóért, amit átélhetünk és megtapasztalhatunk kegyelmedből.

Jézus Krisztusért kérünk, hallgass meg minket, Urunk! Ámen.

SZENTHÁROMSÁG ÜNNEPE UTÁN 3. VASÁRNAP – LK 15,1–10

Az elveszett ember. Az ember már sok mindent gondolt és leírt önmagáról. Honnan jött és hová megy, mi a rendeltetése a földön, mi mozgatja a szándékait és cselekvését, ki vagy mi irányítja a sorsát. Sok értékes gondolat született az évezredek során, hogyan látja az ember önmagát.

A Lk 15,1–10-ben olvasható két példázatban Jézus elmondja, hogyan lát bennünket az Isten. Az ember mint Isten teremtménye számtalan értékkel bír, de van egy alapvető baja: az Isten szemében elveszett lények vagyunk. A farizeusok és az írástudók zúgolódása ráadásul azt is föltárja, hogy az embernek borzasztó nehéz beismernie elveszett állapotát.

Miért fogad magához Jézus nyilvánvaló bűnösöket, például vámszedőket? Semmiféle határt vagy távolságot nem tart tiszteletben, még együtt is eszik velük! Ha bűnről van szó, akkor természetesen a másik emberről van szó, nem rólunk.

A farizeusok ezenfelül még azt a jogot is főnntartják maguknak, hogy megmondják, ki barátkozhat Jézussal, és ki nem, kit fogadhat a közelébe Jézus, és kit nem. Viselkedésükben nem ismerünk magunkra? Olykor milyen jó tanácsokat tudunk osztani Jézusnak, kivel érdemes foglalkoznia, kivel nem!

Előző szolgálati helyemen egy év-tizedekkel korábban Németországba emigrált laikus ígéhirdető evangélizált. Egyes szavakkal nehézsége volt. Mivel a *juh* szó nem jutott eszébe, ezt mondta: „Mi olyanok vagyunk, mint a birkák.” Az első sorban ült egy alkoholizmusáról ismert nő, aki ezt hallva hangosan rávágta: „Igazad van, mi tényleg olyanok vagyunk, mint a birkák.” Felügyelőnk azonnal mellé ült, és csendre intette az asszonyt, az ígéhirdető pedig örült, hogy valaki megértette, és beismerte saját elveszettségét.

Ez a legnehezebb, beismerni, hogy baj van. Hány alkoholistát ismerünk, aki váltig állítja: akkor teszem le a poharat, amikor akarom, pedig nem tudja letenni. Hány házaspár ál-

Elvesztél? Keres az Isten!

lította, nincs baj a kapcsolatukkal, nem kell a segítség, és évek múlva elváltak. És hányan ülnek süketen talán még a gyönyörűen felújított templomaink szószékei alatt is abban a hiszemben, hogy „nem vagyok bűnös, nem vagyok elveszett, csupán a lelkészünk olykor elragadtatja magát, és túldimenzionálja a bűn kérdését”. Majd megnyugszik, s az élet halad tovább...

***

A kereső Isten. Mit tesz Isten? Fáradhatatlanul keresi az elvesztettet, mert ő a nagy kereső. Tudatosan, minden kockázatot felvállalva megy a bűnös után. A példázatbeli pásztor szeme előtt egy cél lebeg, a juh megmentése. Az egyetlen elveszettért otthagyja a kilencvenkilencet, mivel ő nem százalékokban számol. Az ő matematikájában a legnagyobb és legfontosabb szám az egy.

A példázat önarckép, mivel pásztor maga Jézus. Sokszor hirdette az ígét tömegeknek, és sokszor a tömeget elhagyva az egynek is. Nem ment be Samária Sikár nevű városába, hogy az egész városhoz szólhasson, hanem a város határában lévő kút mellett várt be egy asszonyt. Őt élő vízzel kínálta meg, aki azt el is fogadta Jézustól, nem is szomjazott meg többé.

Ha átment is Jézus egy városra, olykor csak azért, hogy az egyvel találkozzék. Talán még a tanítványai sem értették, miért szalasztja el a soha vissza nem térő alkalmat, miért nem szólt Jerikó lakosaihoz, amikor átment a városra. Miért csak a fővámszedő Zákéust tisztelte meg társaságával? Míg Zákéus életében ez a találkozás élet- és sorsfordító lett, addig az utcán kíváncsiskodók ideje még nem jött el. Talán nem is akartak többet, mint egy kis szenzációt és látványosságot, megpillantani a híres tanítót, akiről már annyit hallottak. Pedig az őket kereső Isten ment át akkor szeretett városukon.

Milyen veszélyes állapot! Elég a látvány, nem maradtam le semmiről,

megdicsérem magam, hogy templomban voltam, csak az ott engem megszólító Jézust vonakodom beengedni a házamba, az életembe. Nem akarom, hogy rám találjon, elég biztonságot ad nekem, hogy a kilencvenkilenchez tartozom. A tömeghez tartozni mindig megnyugtató, abból semmi baj nem lehet, együtt élünk vagy vesszünk.

Addig, amíg az elveszett ember „halálos” nyugalomban van, nem nyugszik a Pásztor. Ment fáradhatatlanul egészen a kereszthalálig, ahol meghalt a bűnösért. És megtörténhet a csoda. Az elveszett ember az Igéből ma is megértheti, mit tett érte Pásztor, s már nem áll ellen megmentőjének. Micsoda öröm, ha az embert megtalálja az Isten!

***

Örvendezők sokasága. Minden bizonnal már többször is átéljük, hogy mekkora örömet jelent, ha valamit hosszas keresés után megtalálunk, akár véletlenül is, mert már föladtuk a keresést. Egy kulcs, egy könyv vagy akár – mint a példázatban szereplő asszony esetében – pénz vagy ékszer újból megvan. Nem bírjuk ki, hogy el ne mondjuk valakinek: gyorsan egy telefon vagy SMS. A közelmúltban a nepáli földrengés következtében a romok alatt rekedt emberekért indult mentőakció. Sajnos rengetegen meghaltak, de a felvételek szerint is micsoda öröm volt, amikor a földrengés után jó néhány nappal túlélőket találtak.

A megtérő bűnösön is sokan örvendeznek. Először is saját maga, mert már elfogja, micsoda veszedelemben volt, és miből szabadította meg Krisztus. Örül a teljes Szentháromság, hiszen munkája, az evangélium ereje megmentett egy bűnöst. Örül lent a keresztyének közössége, és örülnek fent az angyalok, akik vágnak beletekinteni Isten titkaiba, melyekről az evangélium hirdetői szólnak a Szentlélek által (1Pt 1,12). Szívesen körülveszik azt, aki Krisztushoz tért.

A VASÁRNAP IGÉJE

Nyolcadikos konfirmandusaim beszámoltak készülő tablójukról. Valakinek az az ötlete támadt, hogy a tablón a mennyet és a poklot ábrázolják. Nem könnyű osztály, az biztos, sok mindent átéltek velük tanáraik, de azért meghökkentem egy kicsit. Középen az iskola pedagógusai lesznek, értelemszerűen alul a pokol, fenn a menny, és minden tanulónak a képe oda kerül, ahová kéri. Megnyugtattak, hogy minden konfirmandus felül, a „mennyben” lesz.

Megbeszéltük, hogy bizony, ami most még viccelődés, egyszer nagyon komoly dolog lesz, sőt már most is az. Már most kell megragadnunk a mennyet, nincs mire várni. Az egyház, az ígéhirdetők feladata, hogy komollyá tegyük ezt a kérdést.

Luther szerint a két példázat nem véletlenül került egymás mellé. „Az első példázat csupán a mi megváltó Úr Jézus Krisztusunkra vonatkozik, aki juhainak egyetlen és igazi pásztor, kiért csupa szeretetből életét adja, hogy az ő halála által az ördögnek hatalmából megszabaduljanak. Az asszonyról szóló másik példázat pedig a keresztyén egyházra vonatkozik, mely is azért gyakorolja tanítói hivatalát, hogy a szegény bűnösöket megtérésre intse, s így őket az örök haláltól és örök kárhozattól megmenteni és örök boldogságra jutni segítse.”

■ SZABÓ ANDRÁS

Imádkozzunk! Mennyei Atyánk! Köszönjük Krisztust, kereső Pásztorunkat, aki életét adta értünk. Áldunk téged, hogy szüntelenül munkálkodsz közöttünk, és nem fáradsz el keresni minket az evangélium által. Add, hogy megtalált és megváltott gyermekeidként tudjunk örvendezni már most a földön és egykor színed előtt örökké! Ámen.

„Nem szunnyad őriződ”

► **Bízunk benne, hogy rovatunk olvasói hasonlóan érzik magukat, mint Az ezeregyéjszaka meséit hallgatók: alig várják, hogy folytatódjék a történet. Íme, ma újra találkozhatunk Illés prófétával, aki Mendelssohn Elias oratóriuma második részének első felében éppen életének legnehezebb időszakát éli.**

Illés jelentősége jóval túlmutat az Ószövetségen. Alakja az Újszövetségben is megjelenik, amint az evangéliumi példák mutatják.

Két megszólalás fordított bizonyágtétel. „[János] ezt vallotta: »*Én nem a Krisztus vagyok.*« Erre megkérdezték tőle: »*Hát akkor? Illés vagy te?*« De kijelentette: »*Nem az vagyok.*«” (Jn 1,20–21) „»*Kinek mond engem a sokaság?*« Ők így válaszoltak: »*Keresztelő Jánosnak, de néme-lyek Illésnek.*«” (Lk 9,18–19)

A harmadik példa Jézus megdicsőülésének története. „*És íme, megjelent előttük Mózes és Illés, és beszélgettek Jézussal. Péter ekkor megszólalt, és ezt mondta Jézusnak: »Uram, jó nekünk itt lennünk. Ha akarod, készítsék itt három sátrat: egyet neked, egyet Mózesnek és egyet Illésnek.*«” (Mt 17,3–4)

De térjünk vissza az oratóriumhoz: az első rész azzal zárult, hogy Illés imádságára megnyíltak az ég csatornái, és a nép hálaadással kiáltotta, hogy az Úr az Isten.

A mű második felének élén álló, recitativóval váltakozó ária és kórus egy egység: lírai hangon indul, majd a vigasztaláson keresztül a bizakodásig és hitvallásig jut. Szoprán szólista kériel: „Halld meg, Izráel, az Úr hangját, figyelj parancsaira!” (5Móz 6,4; 8,20 és Ézs 48,18 nyomán) „Én vagyok a ti vigasztalótok. Ne csüggedj, mert én vagyok Istened!” (Ézs 51,12 és 41,10 nyomán) „Ki vagy, hogy emberektől félsz, akik meghalnak? És elfelejted alkotódat, az Urat, aki teremtett, aki az eget kifeszítette, és alapot vetett a földnek?” (Ézs 51,12–13 nyomán)

A kórus erőteljes ritmikájú akkordtömbjei a hit rendíthetetlenségét jelképezik: „Ne félj, mondja Istenünk, ne félj, mert én veled vagyok, meg is segítelek!” (Ézs 41,10 nyomán)

A következő tételben Illés szembe-síti Ahábot bűneivel. Az Úr kiemelte őt a nép közül, és Izráel királyává tette, de ő rosszat tett, mint azok, akik előtte jártak. Nemcsak folytatta Jero-boám vétkeit, hanem oltárt készített

Baalnak; ölt, és birtokot szerzett. (1Kir 14, 16 és 21 nyomán) Ezért a próféta figyelmeztet: „És megveri az Úr Izráelt – ingadozni fog, mint nád a vízben –, és kiszolgáltatja Izráelt vétkei miatt.” (1Kir 14,15–16 nyomán)

Jezábel királyné, a király rossz szelleme erre reagálva Illést támadja, hogy miért prófétált Izráel királya ellen az Úr nevében. „Úgy bánjanak velem az istenek most és ezután is, ha holnap ilyenkorra nem azt teszem vele, ami azokkal történt, akiket föláldozott a Kisón-pataknál.” (1Kir 19,2 nyomán) Úgyesen úgy fordítja a nép hangulatát, hogy minden rosszat Illésnek tulajdonítsanak: „Jaj neki, meg kell hálnia! Miért zárta be az eget? Miért prófétált az Úr nevében? Halálra kell ítélni, mert ez ellen a város ellen prófétált, ahogy magatok is hallottátok. Tehát menjetek, fogjátok el, öljétek meg!” (Jer 26,11 nyomán)

A drámai kórustételt recitativo követi: Óbadjához figyelmezteti Illést az életveszélyre, és sürgeti, hogy meneküljön a puszta: „Az Úr, a te Istened maga megy veled, nem hagy el téged, és nem marad el tőled.” (5Móz 31,6 nyomán)

Itt hallhatjuk az oratórium legmegrázóbb tételét, Illés áriáját (<https://www.youtube.com/watch?v=bNzACioFIQ>). „*Elég most már, Uram!*

Vedd el életemet, mert nem vagyok jobb elődeimnél!” (1Kir 19,4) „Már nem vágyom többé az életet, mert napjaim hiába teltek.” „*Nagyon buzgólkodtam az Úrért, a Seregek Istenéért, mert Izráel fiai elhagyták szövetségedet, lerombolták oltáraidat, prófétáidat pedig fegyverrel ölték meg. Egyedül én maradtam meg, de az én életemet is el akarják venni.*” (1Kir 19,10)

Az ária kezdő motívuma lefelé lépő moll hármashangzat, amely lehanglik a vezetőhangra is (mi, do, la, sz). Hangneme, a fisz-moll a fájdalmas kétségbeesés szimbóluma. Ebben a hangnemben zárul például az a recitativo, amelyben Péter siratja, hogy háromszor megtagadta Jézust (J. S. Bach: *János-passió*, BWV 245, 12c tétel). És fisz-mollban komponálta W. A. Mozart az *A-dúr zongoraverseny* (K. 488) *Siciliano* tételét.

Mi is – még ha nem vagyunk is próféták, és nem törnek is az életünkre – kerülhetünk olyan élethelyzetbe, amikor azt érezzük, elfogyott az erőnk, nem látjuk a kiutat. Illés példa lehet számunkra abban, hogy a kétségbeesés is az Úr elé viszi.

Illés szellemi, lelki és fizikai fáradtságára az első gyógyír az elvonulás és a pihenés, mutatja a következő recitativo: „Nézd, egy rekettyebokor alatt alszik a pusztaiban, de az Úr an-

CANTATE

Eged Isten diczerünc,

gyalai őrt állnak az istenfélők felett.” (1Kir 19,4 és Zsolt 34,7–8 nyomán) Ezen a helyen csendül fel az a tétel, amelyet népszerűsége okán azok is ismerhetnek, akik a teljes művel még nem találkoztak. Angyaltercett (három női hang) éneklí a jól ismert zsoltárt: „Tekinteted a hegyekre emeld, ahonnan segítség jön. Segítséged az Úrtól jön, aki az eget és a földet alkotta. Nem engedi, hogy lábad megtántorodjék, nem szunnyad őriződ.” (Zsolt 121,1–3 nyomán) (Krisztálytisza előadás: <https://www.youtube.com/watch?v=u7Nj-NG671g>.)

Ezt viszi tovább a jelenetet lezáró kórus: „*Bizony nem szunnyad, nem alszik Izráel őrizője!*” (Zsolt 121,4) „Ha szorult helyzetben vagy is, megtartja életed.” (Zsolt 138,7 nyomán) A triolás vonósmotívumok fölött az énekszólamok megnyugvást adnak Illésnek, hogy a következőkben ereje legyen az Istentől kapott feladatai elvégzésére. Itt folytatjuk legközelebb.

■ DR. ECSEDI ZSUZSA

Az Úr tanítványságra ébreszt

Seben Glória ordinációja

► Teológushallgatóként két esztendővel ezelőtt Csömörön töltötte hatod-
 évét *Seben Glória*, és ugyanitt szentelte őt lelkésszé június 13-án *Gáncs Péter* déli egyházkerületi püspök. Az ünnepi alkalomra a Pest megyei
 település evangélikus temploma zsúfolásig megtelt rokonokkal, barátokkal, a helyi egyházközség és a küldő legéndi gyülekezet tagjaival.

FOTÓ: KARÁNCSI RUDOLF

Az ünnepi istentiszteleten *Gáncs Péter* püspök (*képiünkön Seben Glória balján*) a meghívón szereplő Ézs 50,4 alapján tartott prédikációjában kiemelte azt a négy lépést, amelyet

Ézsaiás próféta a választott versben az Úr elhívásáról leír. „Mindennek az alapja az – hangsúlyozta az igehirdető –, hogy az élő Isten engem, mint az ő szolgáját, minden reggel feléb-

reszt, mert üzenete van számomra. Én pedig az ő szavát tanítványként fogom meghallani, olyan tanítványként, akit ő arra is megtanít, hogyan adjam át a rám bízott üzenetet. Az Úr ezenkívül még azt is a szívemre helyezi, hogy igéjét a megfáradtaknak és elfáradtaknak hirdessem. Ez pedig Jézus egyik legszebb mondatára rezonál” – mondta a püspök, majd így fordult az ifjú lelkésznohöz: „Lelkészi szolgálatodban te is légy minél több ember lelki támasza, elfáradtak felüdítője!”

Az ordináció liturgiájában a püspök mellett *dr. Varga Gyöngyi*, az Evangélikus Hittudományi Egyetem docense és *Eszlényi Ákos* lelkész, annak a Nógrád megyei legéndi gyülekezetnek a pásztora vett részt, amelyben *Seben Glória* édesapja, *Seben István* szolgált négy és fél évvel ezelőtt bekövetkezett váratlan haláláig.

Az úrvacsorai istentisztelet végén, a köszöntések sorában adta át a püspök a lelkészi oklevelet, illetve *Radosné Lengyel Anna* kerületi felügyelő üdvözölte az immár „északi-ból délivé” lett lelkésznot.

■ BODA ZSUZSA

Seben Glória hetilapunk kérésére ekként mutatkozott be: – Evangélikus lelkészcsaládban születtem Kaposváron 1984-ben; apám, nagyapám is lelkész volt. Az Aszódi Evangélikus Petőfi Gimnázium és Kollégiumban érettségiztem. 2002 és 2008 között a Pécsi Tudományegyetemre jártam pszichológia szakra, itt kerültem kapcsolatba már elsősként a Magyar Evangéliumi Keresztény Diákszövetséggel (MEKDSZ), amelynek helyi diákkörében jutottam el a személyes hitre Jézus Krisztusban. 2004-től diákkörvezető, önkéntes, később vezetőségi tag voltam, 2012 őszétől pedig munkatárs lettem a MEKDSZ-ben.

A MEKDSZ 2008-as téli táborában vált egyértelművé számomra, hogy Isten a teológiára hív. A család szűkös anyagi helyzete miatt csak több MEKDSZ-es anyagi támogatásával sikerült megkezdenem teológiai tanul-

mányaimat. A Sóllyom Jenő Alapítványnak és a kegyelemből jól sikerült tanulmányi eredményemnek köszönhetően a második félévtől tandíjmentesen tanulhattam. 2013-ban diplomáztam teológus-lelkész szakon.

A teológiai évek alatt a Meglepetés Színház nevű, bibliai történeteket rögtönző technikával megjelenítő amatőr színtársulat aktív tagja voltam. Az evangélikusok mellett sokat köszönhetek református és metodista testvéreimnek, valamint a bakonybéli bencés szerzeteseknek.

2015 őszétől a mezőberényi I. kerületi evangélikus gyülekezetben leszek beosztott lelkész *Lázárné Skorka Katalin* mellett, fő munkaterületem pedig a Mezőberényi Petőfi Sándor Evangélikus Gimnázium és Kollégium lesz, ahol iskolalelkészi szolgálatot látok majd el.

„Most állok a rajtvonalhoz”

Lelkészszentelés Pürekerecen

► Mivel Pürekerecen nyolcvan esztendeje nem volt lelkészszentelés, igencsak népes gyülekezet sereglett egybe május 31-én, Szentháromság vasárnapján a Brassó megyei település evangélikus templomában. Ekkorra volt ugyanis meghirdetve az alkalom, amelyen *Adorjáni Dezső Zoltán* püspök ordinálta a pürekereci lelkészjelöltet, ezen sorok íróját.

Meghatározó élmény volt számomra ez a nap, amelyre a Gondviselő sokszor mély humorral átvárt ügyintézésének köszönhetően napra pontosan tíz esztendővel azután került sor, hogy a Kolozsvári Protestáns Teológiai Intézet kibocsátó istentiszteletén elmondhattam – több mint harminc társammal együtt – az útra induló lelkészjelöltek esküjét. Ilyen értelemben most egy kicsit úgy éreztem magam, mint konfirmálásom idején, illetve ahogyan látom az évről évre megkonfirmáló fiatalokat, hogyan élnek meg az alkalmat.

Eddigi életem majdnem felét azzal a gondolattal töltöttem el (beleértve a teológiai öt esztendőt is), hogy majd valamikor én is lelkész leszek. Most egyáltalán nem érzem azt, hogy megérkeztem volna a célba. Sokkal inkább tűnik úgy, hogy most állok a rajtvonalhoz. Ami eddig volt, az a felkészülés ideje volt, az edzések, a próba-versenyek, az önismeret, a saját határait meghatározása, illetve azoknak a lehetőségekhez képest legtávolabbi pontig való kitolása. És íme, most érkezett el az a pillanat, amikor a rajtvonalhoz állhatok, és vagy minden eddigi edzés, próba, felkészülés most fog gyümölcsöt teremni, vagy a versenyből való kiesés következik.

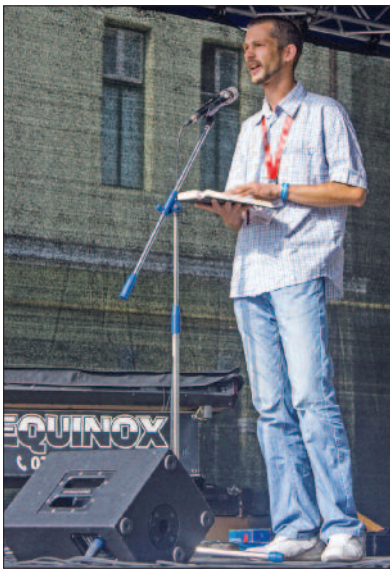
Arról mélyen meggyőződtem az edzések során, hogy ha a magam erejére támaszkodom, akkor csúfos bukás lesz a dologból. Talán ezért is tartott eddig, hogy vonalhoz álljak. Ugyanakkor arról is teljes szívvel és lélekkel tudok bizonyosságot tenni – és ez volt igehirdetésem fő gondolata

is –, hogy ha a versenyzásban rá tudom magam bízni a Lélek vezetésére, akkor biztosan célba jutok.

Azt nem tudom, hogy milyen kanyarok, buktatók és egyéb izgalmak várnak rám. Igazából nem is érdekel. Egy dolgot tudok csupán biztosan: a Lélek célba vezet. És erről meggyőződve, őszinte izgalommal és jóleső kíváncsisággal várom a próbákat, a buktatókat, a sikereket és örömeiket, amelyeket a mindenható Isten számomra elkészített. És meg vagyok győződve róla, hogy ha vele együtt indulok, akkor tartalmas és izgalmas élet után őhozzá fogok megérkezni. Emberi életnek ennél több értelme pedig nem hiszem, hogy lenne.

■ HANKÓ SZILAMÉR

Forrás: *evangelikus.net*

FOTÓ: MOLNÁR FERENC

Hankó Szilamér a 2013-as sepsiszentgyörgyi Köz-ép-pont találkozón

Álmok

Közel ötvenkét éve, pontosabban 1963. augusztus 28-án mondta el *Martin Luther King* a világ egyik legnagyobb hatású beszédét Washingtonban kétszázötvenezer fős hallgatóság előtt. Ma is visszhangoznak paradigmaticussá izmosodott gondolatait:

„Van egy álmom: egy napon felkel majd ez a nemzet, és megéli, mit jelent valójában az, ami a hitvallásban áll. Számunkra ezek az igazságok nyilvánvalóak: minden ember egyenlőnek lett teremtvé. Van egy álmom: egy napon Georgia vöröslő dombjain a hajdani rabszolgák fiai és a hajdani rabszolgatartók fiai le tudnak ülni a testvériség asztala mellé. Van egy álmom: hogy négy kicsi gyermekem egy napon majd olyan nemzet tagja lesz, ahol nem a bőrszínük, hanem a jellemük alapján ítélik meg őket.”

A történelemformáló, sorsfordító nagy álmok adhatják meg *Jacques Derrida* francia filozófus kérdésére az egyértelmű pozitív választ, hogy valójában felelősek vagyunk-e álmainkért. Martin Luther King álma is határozott igenlő válasz erre, mert az ő álma mélyen a valóságban gyökerezett, s egy bátor lélekben fogalmazódott meg. Mert a nagy álmokhoz bátorság kell, tiszta szív, helyes erkölcsi döntés, erős hit és töretlen reménység. Az álmok, mint *Carl Gustav Jung* mondja, „létezésünk forrása”, minden ember belső egzisztenciális, szubjektív élménye, az önmagunkká válás főszereplője.

Kedves olvasóm, nekem is van egy álmom. Persze ez nem olyan nagy, sorsfordító, világmegváltó, mint Martin Luther King vagy *Descartes* jeles álma, ez csak olyan egészen banális, hétköznapi álom. Olyan kis magyar álom, vagy hívhatnám kis magyar erdélyi álomnak.

Én éppen arról kezdtem álmodni, hogy nálunk, itt Romániában, hirtelen megszületett az igazság, a jólét, a becsület és méltányosság országa. Itt többé senkinek nem kell hazudni, lopni, csalni, sunyizni, mert tökéletesen és korrektül működni kezdett minden. Győzött a becsület, a tisztesség, a jóézés, a nagy Igazság, és győzött végre a sosem volt álomdemokrácia.

Szeretett új államelnökünk, akinek egyelőre exponenciálisan nő a népszerűségi indexe, bátran mondhatja ki, hogy nagyvonalú országában nincs magyarkérdés, mert való igazat mond, s nem fordít az igazságnak. Mert valójában az itt élő, másfél milliós magyarság már annyi jogot meg pozitív diszkriminációt kapott, hogy azt sem tudja, mit kezdjen vele. Már nekünk kell tiltakozó gyűléseket tartani, hogy valahogy állítsák már le ezt a jogbiztosító bőséget, mert lassan elviselhetetlenné válik. Mi meg alig várjuk, hogy olyan csendesek, konstruktívak és lojálisak legyünk, mint a múzeumi létszámúvá avanszált erdélyi szárszág.

Álmomban az is nyomasztani kezdett, hogy a kiterjesztett, igen sokszí-

nű területi, közigazgatási, kulturális, magyaros autonómiák mellett úton-útfélen ránk erőszakolják a magyar nyelv használatát, meg annyi egyetemet, iskolát, hogy ettől gyermekeink teljesen összezavarodnak. Mármint a túlkínálat bőségétől, s így egy-egy magyar anya szülte gyermek kénytelen két-három egyetemi szakot is elvégezni. Így aztán egyetemeink, főiskoláink padjait külhoni vendég diákokkal igyekszünk megtölteni. A magyar orvosképzésben beállt az infláció, úgyhogy mi pótoljuk egész Európa, Amerika és Ázsia orvoshiányát.

Az egyházak közötti ökumené, szeretet, tisztelet és megbecsülés éppen csúcsokat döntöget. Az ortodox „államegyház” készséggel utasít el minden politikai, gazdasági privilégiumot, s mások javára épületek, ingatlanok, egyéb tulajdonok sokaságáról mond le. Éppen a napokban adták vissza a Fenyő Szállót Kovászna önkormányzatának, mivel országosan legalább száz darab van a tulajdonukban csak szállodából, és Kovászna nagy többsége református lévén, hát nagyobb hasznát venné a testvéregyház.

A Székely Mikó Kollégium – álmomban – egy félreértés volt, azóta a Mikóval együtt annyi iskolát szolgáltattak vissza a magyar történelmi egyházak tulajdonába, hogy petíciót nyújtottunk be, zsinatok, püspökök és hívek, amelyben kérjük ezek egy részének visszaállamosítását. Tesszük ezt szívesen, ingyen, mert hitéleti, dia-

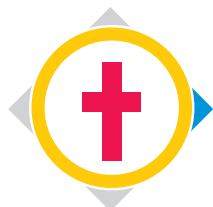
kóniai, oktatási, kulturális tevékenységeinket olyan bőkezűen támogatja a mindenkori kormány – önzetlenül, szeretetből –, hogy nagy fölöslegünk-ből az állandósult pénzhiánnyal küzdő magyarországi testvéregyházaknak is juttatunk bőven. Azóta ők nagyon szeretnek bennünket, s csak az a terhelő, hogy ünnepeikre, alkalmakra állandóan hívogatnak, és nagyobb lett a becsületünk a bajoroknál.

Hétköznapi álmom akkor lett teljes, amikor kávéra invitált Kolozsvár polgármestere. Na nem, bocsánat, rosszul emlékszem, amikor egy csésze teára bejelentkezett Kolozsvár polgármestere, és tisztelettel megkért, hogy fogadjuk el ajándékba a város legnagyobb szállodáját, a fellegvári Belvedere épületét. Rögtön hozzátette, ezzel egy csomagban jönne az az öt darab 18. századi műemlék épület, amely a hotel körül található – természetesen a felújítás és a működtetés költsége a várost, illetve a kulturális minisztériumot terhelne.

Nehéz szívvel, de elfogadtam a nemes ajándékot, már el is terveztem, hogy egyik ökumenikus nagygyűlést a másik után fogjuk tartani, az Európai Egyházak Konferenciája, a Lutheránus Világszövetség, az Egyházak Világtanácsa rendezvényeit saját költségünkön mi fogjuk szervezni.

Álmomban arra is gondoltam, hogy feltámasztjuk a már nem létező Magyar Evangélikus Konferenciát, mert lesz itt a működésére pénz, paripa, fegyver.

ÉGTÁJOLÓ

Hát nem gyönyörű ez az álom? Ha nem is olyan nagy, sorsfordító, világmegváltó, mint Martin Luther King vagy *Descartes* álma, csak olyan kicsi, „hétköznapi”, mégis olyan szép kicsi magyar álom ez itt, Erdélyben. Mert mint *Freud* mondja, az álom mindig vágyteljesítés, s a vágyak néha az égig háganak. „A nagy álom a jövő, és annak az új világnak a képe, amelyet még nem értünk.” Csak az a kutya ébredés ne volna, meg a szürke józan valóság. Martin Luther King mondásával zárom soraimat: „Azt mondom nektek, barátaim, hogy bár szembe kell nézni a mai és a holnap nehézségeivel, mégis van egy álmom.”

Adorjáni Dezső Zoltán püspök Romániai Evangélikus-Lutheránus Egyház

Wittenbergbe „látogat” Luther Márton végrendelete

► Egyházunk reformációi emlékbizottsága június 10-én tartotta újabb ülését az Északi Egyházkerület Püspöki Hivatalában. A tanácskozás napirendjén szerepelt – többek között – az egyházunk tulajdonában lévő Luther-végrendelet szászországi kölcsönadásának kérdése is. Az emlékbizottság elnökének, *Fabiny Tamás*nak az áhítatát követően a testület megemlékezett két elhunyt védnökéről, *Jermy Tibor* akadémikusról és *Sulyk Elemér* bencés szerzetesről.

Az emlékbizottság egyhangúlag támogatta, hogy a Magyarországi Evangélikus Egyház egy kiállításra kölcsönadja a tulajdonában álló Luther-végrendeletet. A testamentumot a 2017-es wittenbergi világkiállításra a reformátor személyéhez kötődő kilencvenöt tárgy között szeretné bemutatni a szász állam. A jelenleg a Magyar Országos Levéltárban őrzött végakaratot 2017 augusztusa és novembere között tekinthetnék meg az érdeklődők. A kölcsönzés részleteiről még folyamatban vannak a tárgyalások, de viszonzásul valószínűleg a Wittenbergben tanult magyar diákok zászlaját kapnánk kölcsön, továbbá egy hétvégén egyházunk szervezhetne programokat a wittenbergi Melanchthon-házban.

■ BALLA MÁRIA

Főhajtás Bajcsy-Zsilinszky szellemében

► Immáron ötödik esztendeje gyűltek össze idén *Bajcsy-Zsilinszky Endre* tisztelői a Veszprém megyei Kővágóörsön és Pálkővén, hogy fejet hajtsanak a mártír politikus, publicista emléke előtt.

A hazai antifasiszta szövetség Bajcsy-Zsilinszky Emlékbizottsága évről évre anketokkal, emlékülésekkel tiszteleg névadója emléke előtt, hogy fenntartsa a náciizmussal szembe forduló személyiség szellemiségét, máig háró üzeneteit. A június 6-i találkozóknak és emlékalkalomnak azonban idén hármas aktualitása volt: hetven esztendeje hallgattak el a fegyverek kontinensünkön, hetven esztendeje temette el méltón a nemzet *Bajcsy-Zsilinszky Endrét*, és nyolcvan esztendeje járt *Radnóti Miklós* Kővágóörsön.

Az ünnepi program Kővágóörs sziklaszirtre épült, középkori eredetű, barokk stílusban átépített lutheránus templomában vette kezdetét. *D. dr. Harmati Béla* nyugalmazott evangélikus püspök tartott előadást az ország és a környék protestantizmusának múltjáról, illetve az ökumenizmus fontosságáról, az ehhez köthető jeles személyiségekről, valamint a hitgyakorlásért, a szabadságért is erőpróbákat vállalt ősi prédikátorokról és a *Zsilinszky* családról. Ezután a helyi művelődési házban kiállítás nyílt a második világháború alatti európai Hitler-ellenes mozgalmak történetéről.

A kiállításon látható dokumentációkról *Kerecsényi Zoltán*, a Bajcsy-Zsilinszky Emlékbizottság ügyvezetője tartott tájékoztatót. Az ünnepség keretében adták át az emlékbizottság által alapított idei Bajcsy-Zsilinszky-

Az állami Reformáció Emlékbizottság munkáját segítő kormánybiztos, *Hafenschér Károly* a testület munkájáról adott tájékoztatást. Beszámolt több megvalósult, illetve tervezett projektről. A *reformáció kincsei* címmel háromkötetes enciklopédia készült, és új orgonát kaphat – a bizottság támogatásából – a budavári evangélikus templom és a debreceni református csonkatemplom, továbbá bizottsági segítséggel újulhat meg a sárvári templom belseje is.

A *Luther válogatott művei* sorozat újabb kötete, az *Igehirdetések* október végén jelenik majd meg a hitvallási iratokkal együtt – közölte *Kendeh K. Péter*, a Luther Kiadó igazgatója.

Bence Gábor, a főtí Evangélikus Kántorképző Intézet igazgatója a készülő korárelőjáték-gyűjteményről számolt be. Megjelenése küszöbön áll, a cél az, hogy a nyári ökumenikus kántorképző kurzusok résztvevői már használhassák.

A budapesti Városligeti fasorban lévő reformációi emlékpark emlékműve táblával gyarapszik. Szövege – amelyet a bizottság egyhangúlag elfogadott – az emlékműről, illetve magáról a reformációról közöl majd információkat.

A bizottság tagjai megnézték az animációs Luther-filmsorozat első epizódját. Az alkotáshoz pedagógusokból álló, négytagú testület készített – megértést, elmélyülést segítő – anyagot az általános és középiskolások számára.

A SZERZŐ FELVÉTELE

D. dr. Harmati Béla

emlékplaketteket is. A Bajcsy-Zsilinszky emlékeztetének fenntartásában végzett eddigi aktív tevékenysége elismeréseként idén D. dr. Harmati Béla nyugalmazott evangélikus püspök, *Katanics Sándor* veszprémi önkormányzati képviselő, valamint *Schiffer János* egykori budapesti főpolgármester-helyettes részesült az elismerésben.

A program hátralévő részében megkoszorúzták a művelődési ház falán lévő Radnóti-emléktáblát, valamint a faluközpontban álló Hősök kútja emlékművet. Végül a pálkővei településrészen a szépen felújított Bajcsy-Zsilinszky-emlékházhoz zárandokoltak el a megjelentek, ahol szintén koszorúzásra került sor. Együttal bemutatták *Illyés Gyula* Kossuth-díjas író-költő Bajcsy-Zsilinszkyról írt kis emlékművét, amelynek új kiadása az emlékbizottság tiszteletbeli elnökének, *dr. Horváth János* nyugalmazott professzornak, az Országgyűlés korábbi korelnökének ajánlásával látott újra napvilágot a közelmúltban.

■ VESZPRÉMY Győző
Forrás: demokrata.info

Az élet mint ajándék és felelősség

Bajor evangélikus püspök könyve az eutanázia ellen

► Létezik olyan helyzet, amelyben elfogadható lehet az ajándékba kapott élet kioltása? A halál és a gyilkosság gondolata mindig riasztóan hat az emberre. Napjaink keserű valósága, hogy emberek tízezrei menekülnek az éhség, a háborúk, a terrorcselekmények, a diktatúrák elől, és menekülés közben sokan a tengerben lelik halálukat. Ehhez a valósághoz viszont hozzátartozik az is, hogy a 21. század elején a fejlett társadalmakban a halálba segítés orvosi, jogi és etikai kérdései is a figyelem középpontjába kerültek. Németország parlamentjében tavaly novemberben négyórás, szenvedélyes vita zajlott e kérdésről, de a konkrét törvényjavaslat még várat magára.

Az életről dönteni felelősségteljes dolog, ezt Berlinben is érzik. A német társadalomban az említett parlamenti vitanap kapcsán széles körű párbeszéd indult el. Részt vesznek benne a keresztyének, az evangélikusok is. *Dr. Heinrich Bedford-Strohm* szociáletikus-professzor, a Németországi Protestáns Egyház (EKD) elnöke, a Bajor Evangélikus Egyház püspöke a *Leben dürfen – Leben müssen – Argumente gegen die Sterbehilfe* (Élni jog – élni kötelesség – Érvék az eutanázia ellen) című könyvével járult hozzá a vitához.

A kötetet márciusban mutatták be Münchenben, az Evangélikus Akadémia által szervezett dispután. Vagyis nem előadást hallhatott a népes közönség, hanem párbeszédet, vitát: másik résztvevője *dr. Gian Domenico Borasio*, a Lausanne-i Egyetem professzora, a palliatív ellátás szakorvosa volt, a *Selbst bestimmt sterben* (Halál saját döntésre) című kötet szerzője. Az eszmecserehez később a hallgatók is csatlakozhattak kérdéseikkel.

Mindkét szerző tisztában van azal, hogy a halálba segítésre szoruló gyógyíthatatlan betegek aránya két ezrelék az egyébként is súlyos betegek között. De az előadók és a népes hallgatóság is egyetértett abban, hogy titkon több ilyen halálba segítés történik, ezért fontos a kérdésről nyilvánosan beszélni.

A következő évtizedekben a nyugati világban sokan érnek majd meg magas életkort, és várhatóan sokaknak kell szembenézniük a betegségek okozta szenvedéssel. Az orvostudománynak ma már olyan eszközök állnak a rendelkezésére, amelyekkel a fejlett országok kórházaiban sokáig életben tarthatják a szenvedő betegeket. Az életszínvonal emelkedése, a biztonság iránti igény növekedése ugyancsak ebbe az irányba hat.

***

A több szempontból – világnézeti, etikai, jogi, szociokulturális, orvosi – vizsgálandó kérdéssel kapcsolatban számos, pontos definiálásra szoruló fogalom került elő: *terápia; halálba segítés mint jogi cselekedet; a beteg helyes érzékelése; végső diagnózis; önrendelkezés; életminőség; emberi méltóság; öngyilkosság; gyilkosság; hozzátartozók; környezet*. Mindkét szerző elsődlegesen arra törekedett, hogy ezt a soktényezős kérdést átláthatóbbá tegye.

A betegek nagy többségénél a halál beálltát gyakran súlyos betegség, illetve a haldoklás hosszú folyamata előzi meg. Emberi felelősségünk gondot viselni rájuk. A püspök és a palliatív szakorvos egyaránt azt kérte tehát a politikai döntéshozóktól, hogy anyagilag támogassák a megfelelő, minőségi palliatív orvoslást, vagyis a gyógyíthatatlan betegek fizikai, szociális, pszichológiai és spirituális gondozását.

A szakirodalom a kegyes halállal, *eutanáziával* kapcsolatban a halálba segítés négy különböző formájáról beszél.

„A meghalás engedése” (*passzív eutanázia*) olyankor történik meg,

amikor az orvos beszünteti – a beteg és a hozzátartozók egyetértésével – a gyógyíthatatlan, haldokló beteg kezelését. „Indirekt halálba segítésről” akkor beszélünk, amikor a fájdalom csillapítására beadott gyógyszer előrehozza a halál időpontját. Sok esetben a fájdalomcsillapítás azonban éppen meghosszabbítja a haldoklás folyamatát.

E két gyakorlat az orvostudományban már évszázadok óta ismert és Európa egyes országaiban elfogadott. A halálba segítés két további módja viszont a világ legtöbb helyén jogilag gyilkosságnak minősül, ezért tiltott. Az „asszisztált öngyilkosság” esetén a fájdalommal küszködő beteg kérésére az orvos olyan szert biztosít, amelynek bevitelével a beteg véget vet nemcsak a szenvedésnek, hanem az életének is. A morális felelősség ebben az esetben megosztott, és végső soron nem az orvos a konkrét elkövető. Az „aktív halálba segítés” (*aktív eutanázia*) estén a beteg kérésére az orvos végzi el a halált eredményező cselekedetet.

***

A palliatív szakorvos által bemutatott statisztikák szerint abban a három országban, ahol az aktív eutanázia megengedett, az elmúlt nyolc évben az „asszisztált öngyilkosság” igénybevitelével ellentétben az aktív halálba segítés igénylők száma meglehetősen alacsony maradt. Úgy tűnik, Hollandiában, Belgiumban és Luxemburgban az élet vesztett értékéből, gyakori „mentő megoldássá” vált az élet kioltásának igénylése. Svájcban az asszisztált öngyilkosság engedélyezett. A törvény az orvosok belátására és lelkiismeretére hagyja az egyes esetek megítélését. A „lehetőséggel” ebben az országban is több beteg élt.

Gian Domenico Borasio szerint az egyesült államokbeli Oregon állam jogi szabályozása a követendő. Az 1997-ben megfogalmazott *Death with Dignity Act* („a méltó meghalás törvénye”) meghatározza, hogy milyen esetekben engedhető meg az asszisztált halálba segítés. A törvény hosszú döntéshozatali folyamatot, pontos dokumentációt ír elő. A statisztikák szerint a halálos mérget megvásárlók egyharmada az eljárás végére eláll tervétől, és át tudja értékelni szenvedését, értelmet tud adni élete utolsó időszakának. Az említett törvény életbe lépése után, az elmúlt tizenöt évben csak minimálisan nőtt az asszisztált öngyilkosság miatt bekövetkezett elhalálozás Oregon államban. Borasio professzor – aki egyben a palliatív orvoslás müncheni központjának alapítója is – a német szövetségi parlament számára készülő törvényjavaslatában ezt az oregoni verziót fogja előterjeszteni.

Az EKD keresztyén véleménye, javaslata is fontos a döntés előtt álló parlament számára. Bedford-Strohm püspök Borasio professzorral együtt határozottan elutasítja az aktív halálba segítést. Az evangélikus püspök azonban – ellentétben a szakorvossal – az

asszisztált öngyilkosságot szintúgy törvényes tilalom alatt tartaná a jövőben is. Szerinte megfelelő odafigyeléssel pszichikailag javítható a haldoklók állapota, csökkenthető a szenvedésük; emellett pedig nem elősegíteni kell, hanem engedni a távozást. A halálba segítés bármilyen formájának elfogadása nagyon negatív hatással lenne a társadalomra.

A püspök a halálba segítséssel szemben az élet értékére mutatott rá öt szempont alapján. Először is hálásak lehetünk az élet ajándékáért – szögezte le. Világnézeti meghatározottságtól függetlenül is mindenki beláthatja, hogy az élet soha vissza nem térő ajándék, amelyet védeni és támogatni kell.

Az élet értéke még inkább felértékelődik – ez a második szempont –, ha a hála mellé a végesség tudata társul. A hallgatóságból hozzászólók többsége arról vallott, hogy a betegségtől, a szenvedéstől való félelmet olyan egzisztenciálisan éli meg, hogy biztonságosabban és kiegyensúlyozottabban tudna élni, ha szabadon rendelkezhetne élete végéről. A félelmet az asszisztált öngyilkosság engedélyezésével semlegesíteni lehetne – de az élet végességén ez mit sem változtat. A végesség tudata viszont közvetlenül hozzájárul ahhoz, hogy az ajándékba kapott élettel, lehetőségeivel az ember felelősségteljesen bánjon. A végesség megtapasztalása pedig elősegíti az élet ártértékelését is. Az élet ugyanis nem merül ki a fogyasztásban és a testi, szellemi jólétben. A fekvőbetegek és idősök is számtalan értékkel gazdagítják az egészséges közösséget.

Harmadikként az önmeghatározással kapcsolatos felelősségre mutatott rá a bajor püspök. Rendelkezünk egy bizonyos fokú autonómiával, de önmeghatározó kijelentéseink hatnak a közösségre, befolyásolják azt. Ha a halálba segítés engedélyezését megfogalmazzuk, azzal az életéről és haláláról való egész gondolkodást befolyásoljuk.

Negyedik szempontként a szituációk egyedisége iránti érzékenységet emelte ki Bedford-Strohm. A halálba segítés törvényes tiltása nem a haldoklók szenvedésének rideg elfogadását jelenti. Mindent meg kell tenni – a lehető legnagyobb odafigyeléssel és együttérzéssel –, hogy a földi életből való távozás emberhez méltó körülmények között történjen.

Végül pedig ötödik szempontként a társadalmi felelősségről beszélt az EKD elnöke. Kifejezte a német társadalom iránti háláját, hogy az eddigi etikai vitákban mindig az élet védelme mellett foglalt állást, és felhívta a figyelmet arra, hogy a halál bármilyen formájú engedélyezése átalakítja a jövő generációk élethez való viszonyát.

***

A halálba segítés etikai kérdésében szaktekintélynek számító beszélgetőpartnerek és a véleményüket nem palástoló hallgatók is a szenvedők empátiájának, humanus ápolását és halálig való gondos kísérését hangsúlyozták. A nagyon súlyos esetekkel való egyedi bánásmód kérdése viszont a beszélgetés végén is nyitva maradt. Az üdvösség felszabadító, reményteljes aspektusáról, a halál átmeneti jellegéről pedig nem esett szó. Holott tudjuk: „...mind testemmel, mind lelkemmel, életemben is, meg halálomban is nem a magamé vagyok, hanem az én hűséges Idvezítőmnek, a Jézus Krisztusnak a tulajdona.” (*Heidelbergi káté*)

■ KALIT ESZTER

Tehetséggondozás – a bonyhádi modell

Tanévzáró interjú Andorka Gáborral, a bonyhádi evangélikus gimnázium igazgatójával

► **Megtisztelő kitüntetésben részesült egyházunk egyik nagy múltú oktatási intézménye: a Bonyhádi Petőfi Sándor Evangélikus Gimnázium és Kollégium kollektívájának ítélte idén a Nemzeti Tehetségsegítő Tanács (NTT) *A Tehetségek Szolgálatáért* közösségi díjat. Lapunk az elismerésről és a tehetséggondozó képzésekről kérdezte a gimnázium igazgatóját, Andorka Gábert.**

– Mit jelent az, hogy a bonyhádi evangélikus gimnázium tehetségpontként működik?

– Magyarországon és a Kárpát-medence magyarlakta területein közel ezerötszáz tehetségpont található. Alapításukat a Nemzeti Tehetségsegítő Tanács kezdeményezte és támogatja, és bármilyen helyi szerveződés – civil szervezet, önkormányzat, iskola, egyházi intézmény és egyebek – keretében végezhetik a munkájukat. A tehetségpontok alapfeladata a tehetségek felfedezése, azonosítása, a tanácsadás, a pályorientáció, a lehetőségek személyre szabott megmutatása a tehetséges fiataloknak.

A program húsz éven keresztül működik: 2008-ban indult, és 2028-ig tart. A tehetségsegítő hálózatot *Csermely Péter*, a Semmelweis Egyetem professzora, az NTT elnöke találta ki azzal a céllal, hogy a tehetséges diákokat a lehető legkorábban felfedezzék, hogy ne kallódjanak el. *A Tehetségek Szolgálatáért* közösségi díjat, amelyet most gimnáziumunknak ítéltek oda, évente a legjobb tehetségpont kapja meg.

– Pályázni kell a kitüntetésre, vagy minden tehetségpont automatikusan a jelöltek közé kerül?

– Egy ajánlóra szükség van. A mi iskolánkat a Tolna Megyei Tehetségsegítő Tanács ajánlotta: pályázatban mutatta be az intézményt és az itt folyó munkát, a sikereket, eredményeket.

– Az elismerésen túl jár-e a díj egyéb előnyökkel, pályázati lehetőségekkel?

– Ez kifejezetten szakmai díj, oklevél, ezüstérem és egy arany kitűző tartozik hozzá – illetve a büszkeség a miénk, hogy az elvégzett munka alapján a közel ezerötszáz tehetségpont közül éppen minket tartottak erre érdemesnek. A díjátadón sok tehetséges diákkal találkoztam, polgármesterekkel ismerkedtem meg, tehát kapcsolatteremtésre is kiváló lehetőségnek bizonyult az elismerés elnyerése.

– Milyen formái vannak a tehetséggondozásnak a gimnáziumban?

– Tizenöt évvel ezelőtt indult az Arany János tehetséggondozó program. Összesen huszonhárom in-

tézmény vesz benne részt ország-szerte, az alapító iskolák közül egyedül a bonyhádi gimnázium egyházi fenntartású. Miután a mezőberényi gimnázium is a Magyarországi Evangélikus Egyház fenntartásába került, most már két evangélikus intézményben is működik a program. A huszonhárom iskolából tizenhét szerepel a legjobbak százas listáján, tehát bizvást állíthatom, hogy a magyarországi iskolák krémje vesz részt benne.

Tolna megyének sajátos a településszerkezete, főleg kisközségekből áll. Ebből, illetve a vidéki életformából adódóan az oktatási lehetőségek korlátozottak. A program azért jött létre, hogy az ilyen aprófalvakban élő, eszes, talpraesett gyerekek – elég csak például az *Indul a bakterház* kis Bendegúzára gondolni – bekerüljenek egy klasszikus oktatási központba, ahol a tárgyi-technikai és a személyi-szakmai feltételeknek köszönhetően le tudják küzdeni a hátrányukat.

– Hogyan épül fel a program?

– A képzés a négy gimnáziumi évből és egy felkészítő tanévből áll. A felkészítő év során a nyelvi és informatikai, számítástechnikai tudásbeli hátrányt dolgozzuk le. A második tanév az első gimnáziumi év, akkor már az annak megfelelő tananyagot sajátíthatják el a diákok.

„Bonyhádi modellként” került be a köztudatba iskolánk módszere a tehetséges tanulók felkutatására. Kollégáim és én végigjárjuk Tolna megyében az összes általános iskolát – sőt gyakran túl is megyünk a megyehatáron –, és bemutatjuk a nálunk folyó képzéseket. A programban jelenleg részt vevő, illetve volt diákokat visszavisszük egykori iskoláikba, hogy meséljenek a tapasztalataikról, elményeikről. Nemcsak az előnyöket ecsetelik – a nyelvi labort vagy a modern számítástechnikai parkot –, hanem mivel ez egy kötelezően bentlakásos képzés, a társas együttlét nehézségeit, szabályait is megosztják a leendő gimnazistákkal.

– Kollégistaként pedig egyúttal el-sajátíthatják az elemi szociális normákat.

BALLA MÁRIA FELVÉTELE

– Természetesen. De az sem elhanyagolható, hogy a mi iskolánk egy kis ékszerdoboz. A környezet, a tárgyi feltételek és a szakembergárda egyaránt európai színvonalú. A többlet, amelyet az ECDL-nyelvvizsga, a B kategóriás jogosítvány megszerzésének lehetősége, a külföldi tanulmányutak, a havi rendszerességű színház- és operalátogatások jelentenek a diákjaink számára, ellensúlyozni tudja a kistelepülések

ségügyi profilúnak a mentora a Pécsi Tudományegyetem Általános Orvostudományi Kara. A műszaki-informatikai osztályt a veszprémi Pannon Egyetem mentorálja, a humán osztályt pedig, ahol emelt óraszámban tanítjuk a magyar, illetve az idegen nyelveket és a történelmet, a Pázmány Péter Katolikus Egyetem és a Pécsi Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Kara segíti. Kapcsolatban vagyunk a

hátrányait. A gimnázium hatszázötven tanulójaiból háromszáz kollégista. Az iskola mint második otthon Bonyhádon valóban létezik.

– Hogyan tudják segíteni a diákok pályorientációját?

– A négyosztályos képzésben különböző profilúak az osztályok. Az egész-

Semmelweis Egyetem Testnevelési és Sporttudományi Karával is; gimnáziumunk a központi szervezője a *Kölyök-atléтика* programnak. Nálunk található ugyanis az ország második legnagyobb fedett atlétikai csarnoka.

– Milyen tehetséggondozó programok vannak még?

sa, illetve az olvasás népszerűsítése zajlik. Ezenkívül németországi iskolákkal vagyunk partnerkapcsolatban a nyelvtanulás és a sport területén. Az amerikai evangélikus egyházzal most keressük az együttműködés lehetőségeit.

■ WALKÓ ÁDÁM

Az egyidejűség derűje

Orosz Gábor Viktor könyvéről

című kötete szintén e feladatot igyekszik megoldani, miközben korunk aktuális kérdéseiről a kortárs teológiai gondolkodás eredményein átszűrve töpreng.

A szerző 2014-es blogbejegyzései összegyűjtő kötet szerkesztése és stílusa tudatos koncepció eredménye, az alig kilencvenoldalnnyi anyag ugyanakkor mind tematikájában, mind szövegstílusában széles változatosságú. Orosz Gábor Viktor többek között a szabadság mibenlétéről, a házasságról, a toleranciáról, hit és politikum összefüggéseiről, gazdasági kérdésekről elmélkedik, s természetesen intenzíven foglalkoztatja előző kötetének (*Idegen méltóság*, L'Harmattan, Budapest, 2009) fő témája, a bioetika is.

A szerteágazó gondolatfutamok laza hálózata mögött azonban hangsúlyos teológiai-filozófiai háttérvonulat húzódik végig a könyvön: egy sajátos, esztétikai módon felfogott teológia kísérlete. Szerzőnk a kortárs francia fenomenológia teológiai recepciója révén, többek között *Paul Tillich*, *Rudolf Bultmann* és *Jürgen Moltmann* nyomán abból indul ki, hogy az ember: képmás. Képmása legelőször is Istennek, aki őt a saját képére és hasonlatosságára teremtette (1Móz 1,26), s léte – megigazultsága és bűnössége, szépsége és rút-sága – elsősorban e meghatározottság mentén értelmeződik. Ha az Atya az ember „ösképe”, akkor annak Fia, a megtestesült Ige, vagyis Krisztus az ember „ideálképe”, mely szá-

munkra a Szentírás általi megérintettségünkben tárul fel. Ő a hús-vérre lett Isten-ember, aki földi életével, halálával és feltámadásával örök érvényű módon szólította meg az embert: kövess engem.

A megszólítottság, az érintettség kulcsfogalma ebben az összefüggésben többször is felbukkan a kötetben, s ezáltal újraértelmezhetővé válik a testiség modernitásban közkeletűvé vált fogalma, ahogy az ember eszkatologikus meghatározottsága is.

„Az ember a bűneset után abban az értelemben halott, hogy az életre van ítélve. (...) Az élni kell (a saját forrásainkból) imperatívuszát megtörte és helyettesíti Krisztus könyörületes uralma, aki teremtményeinek az életet ajándékként adja vissza, és

nem megparancsolja, az élet evangéliumát adja a törvény helyett.” *Dietrich Bonhoeffer* nyomán a szerző fogalmaz így a kötet epilógusnak is beillő utolsó írásában, s fedi fel jónak és rossznak az emberi életben való, szétbogozhatatlan összefonódását.

Emberlétünk ezen alapfeszültségét képtelenek vagyunk magunk feloldani, csak egyvalaki szabadíthat meg végleg tőle: Jézus Krisztus. S akkor majd az egyidejűség derűjével szemlélhetjük sorsunk beteljesedését: üdvösségünket.

■ PAKSA BALÁZS

Orosz Gábor Viktor: Az egyidejűség derűje – Esztétika, életstílus és teológiai antropológia. Blessed Hope Publishing, Saarbrücken, 2015. Ára 22 euró.

Átmeneti kor átmeneti műfaja a blogkönyv, melynek alapdilemmája a pillanatnyság és a tartósságra való törekvés összebékítésének nehézsége. Orosz Gábor Viktor evangélikus lelkész-teológus *Az egyidejűség derűje*

Lekötött nyelvű harangok

A YouTube-on „szörfözgetve” bukkantam rá egy nagyon szép és nagyon elgondolkodtató, mindössze pár perces kisfilmre, amelyet a pápa-tapolcafői evangélikus templomban vettek fel 2013. július 27-én. A film voltaképpen nem egyéb, mint egy kis összehasonlító harangszótörténeti (ha volna ilyen tudomány, talán így neveznék!) bemutató. Lényege: annak hangzó/hangos illusztrálása, milyen különbözőképpen szólal meg egy repülő nyelvű és egy lekötött nyelvű harang.

Nálunk, felekezettől függetlenül, országszerte többnyire az utóbbi módszert alkalmazzák. Eredménye: a lekötött nyelvű harang sokkal tompábban, kevésbé gazdag zengéssel szól, mint szabadon lengő, szakszerűen fogalmazva repülő nyelvű társa. Még a látvány is különbözik; míg az előbbi fájdalomosan kis térben, keserves rángások közepette mozog, szabadon hagyott társa olyan könnyed természetességgel jár fel-alá ércelyhében, mint a szélben ringó harangvirág porzója.

Több baráti lelkésztlől érdeklődtem, miért is divik manapság ez a hangtakarékos harangozási forma. Akadt közöttük olyan, reális gondolkodású pásztor, aki a városok-falvak település-szerkezetének megváltozására „tipelt”, arra, hogy a hőmpölygő csengésbongás sokak számára zavaró, minden szépsége ellenére környezetszennyező lehetne.

Jómagam, miután semmiféle gyakorlatias magyarázatot nem tudok adni e két stílusú harangozásra, bevallom, azonnal a költészet, illetve a további írói mesterségek vidékére tévedtem.

Furcsa logikámat valamelyest megindokolja talán, hogy hirtelen-váratlan eszembe jutott: a világirodalom egyik legnagyobb harangversének, – Friedrich Schiller: Ének a harangról – történetesen éppen Pápa városához köthető vonatkozása is van.

A halhatatlan német poéta, Goethe közeli barátja a civil életben or-

vos lett ugyan, uralkodó természetű katonaoorvos apja kívánságára, de eredetileg lelkész szeretett volna lenni. Legelső versét pedig – legalábbis a családi legenda szerint – közvetlenül konfirmációja előtt írta. És – mivelhogy a sors útjai valóban kifürkészhetetlenek – a különös véletlen úgy hozta, hogy Schiller unokája, Ernst Friedrich Ludwig Freiherr von Schiller lovassági kapitány összesen tizennégy évet Magyarországon szolgált, s abból jó néhányat éppen Pápán.

Itt született meg 1857. április 6-án a költő dédunokája, akit László Jónás evangélikus prédikátor keresztelt meg. A kisfiú mindössze néhány hetet élt, az Északi Evangélikus Egyházkerület fennmaradt anyakönyvének tanúságtétele szerint csecsemőkori bélhurut végzett vele.

S most, a schilleri harang-, pontosabban harangöntésvers, illetve a rövid család- és egyháztörténeti kitérő mögül kikandikálva, annak védelmében, ha halkan is, de már ki merem mondani azt, ami azonnal eszembe jutott a lekötözött harang kínlását, keserves hangadását látva.

Számomra minden lekötött nyelvű harang olyan, mint egy megszólalásában bármilyen okból korlátozott költő vagy egyéb műfajú tollfor-gató. Lehet, hogy így soha nem zavar másokat, s hogy egész életén át halk, tapintatos és alkalmazkodó lesz.

A „szabályozók”, a „lekötők” öröme azonban nem teljes győzelem, hiszen ezzel az udvarias tompítással sokat veszít a világ. Gazdag és telt hangzást, egyéni hangszíneket, a harangbongás zenéjét. A végeredmény a megfékezett alkotók oldaláról nézve sem éppen boldogító, hiszen a „gúzsba kötve táncolás” egyáltalán nem természetes állapot.

Azt mondom tehát, mindnyájunkért: „Kérlek, Istenem, legalább olykor-olykor változtass bennünket repülő nyelvű harangokká!”

■ PETRÓCZI ÉVA

Evangelikus főúri hagyaték

Konferencia a Podmaniczkyakról Aszódon

► Háromszáz éve került a Podmaniczky család birtokába Aszód és környéke. Az évfordulóról megemlékezvén június 5-én tudományos konferenciát szerveztek a Podmaniczky-kutatók az Aszódi Evangélikus Egyházközség és a városi civil szervezet, a Podmaniczky Júlia Nőegylet támogatásával. A színvonalas szimpózium részprogramjaként a résztvevők megtekintették a család egykori barokk kastélyát és az aszódi evangélikus templomot is.

A báró Podmaniczky család a 18–19. századi magyar kultúrában című konferencia számos szempontból mutat-ta be és elemzte a lutheránus arisztokrata familia szellemi és tárgyi hagyatékát. Történelmi, irodalmi, zenei, egyház- és művészettörténeti, de még kert- és tájépítészeti előadások is el-

A SZERZŐ FELVÉTELE

A konferencia résztvevői a Johann Lucas Kracker festette mennyezeti-képet tekintik meg a kastély dísztermében

hangzottak a Galga-parti város evangélikusságának gyülekezeti termében.

A résztvevőket és a hallgatóságot az Aszódi Evangélikus Egyházközség lelkésze, Lőrincz Csaba és Aszód polgármestere, Sztán István köszöntötte. A változatos és magas színvo-nalú előadások sorát Poór János pro-

fesszor, az Eötvös Loránd Tudományegyetem Bölcsészettudományi Kara (ELTE BTK) Középkori és Kora Újkori Egyetemes Történeti Tan-székének vezetője nyitotta meg.

Az Evangélikus Országos Múzeum tudományos munkatársa, Kertész Bo-tond a Podmaniczky bárók szerepét vázolta a magyar evangélikus egyház 18–19. századi történetében. Ebben az időszakban három Podmaniczky is betöltött egyházkerületi felügyelői tiszt-séget: János 1760–1778, Frigyes 1867–1873 között a bányai egyházkerületben, Károly pedig 1826-tól 1835-ig a Dunán-túlon. Vagyoni helyzetüknél fogva mecénásai voltak gyülekezeteknek, iskoláknak, más egyházi kezdemé-nyezéseknek. Csakúgy, mint Belez-nayné Podmaniczky Anna, aki a pilisi és a pesti evangélikus gyülekezet éle-tében játszott döntő szerepet.

A Podmaniczkyak kulturális és tu-dományos kapcsolatrendszerével több előadó is foglalkozott. Sz. Kristóf Ildi-kó, a Magyar Tudományos Akadémia (MTA) Néprajzi Kutatóintézetének tudományos munkatársa a főúri csa-lád két tudós tagjának, Józsefnek és Ká-rolynak Alexander von Humboldt né-met természettudóssal való találkozá-sát és annak hatását taglalta. Tari Luj-za, az MTA Zenetudományi Intézeté-nek tudományos főmunkatársa Pod-maniczky Károly magyar zenét közvet-ítő szerepéről értekezett, amely Carl Maria von Weber német zeneszerző, karmester műveiben érhető tetten.

Balogh Piroska, az ELTE BTK 18–19. Századi Magyar Irodalom-

történeti Tanszékének adjunktusa a Podmaniczkyak és a Hunfalvyak kap-csolatának irodalomtörténeti hatásait mutatta be, míg a tanszék vezetője, Szilágyi Márton professzor a Belez-nayné Podmaniczky Anna irodalmi szalonja körüli legendákat vizsgálta.

Az aszódi evangélikus gyülekezet nyugalmazott lelkésze, Detre János a Podmaniczky János építtette, 1727-ben felszentelt templomban tekintet-te át az épület történetét, majd elő-adásában a János lelki végrendeleté-nek nevezett verses írást elemezte. Érdemes idézni a lírai hitvallás címét: Boldog halálnak Hajócskája melyen kegyesen meghalni készülő Lélek az Halandóságnak örvényes tengerén evezvén Mennyei Halhatatlanság Rév Partjához Szerencsésen jutni Igaz Hitből kívánczokik.

Az aszódi kastély Podmaniczky I. Sándor által létesített botanikus kert-jének történetét és katalógusát Ombó-di Ildikó, a Budapesti Corvinus Egye-tem doktorandusza ismertette. A fal-festés szimbólumrendszerét magyaráz-ta a még jelenlegi állapotában is impo-záns kastély keleti szárnyának pavilon-jában Serfőző Szabolcs, az Iparműv-szeti Múzeum tudományos főmunka-társa. A Podmaniczky I. Sándor evan-gélikus hitvallását és személyes érték-rendjét tükröző falfestmény központi alakja a megigazító hit allegóriája, de a kép egésze a keresztény hit és erény győzelmét hirdeti a pogány és bűnös világ felett.

A kastély 1891-ben került a Magyar-orzági Evangélikus Egyház birtokába, leánynevelő intézet működött benne egészen 1948-ig. Az igencsak leromlott állapotú épületgyűjtést az egyház idén adta a Forster Gyula Nemzeti Örökségvédelmi és Vagyongazdálko-dási Központnak.

A gazdag tematikájú konferencia előadásait a szervezők tanulmánykö-tetben is meg kívánják jelentetni.

■ WALKÓ ÁDÁM

Egy szépassági tudós Bécsben

Emléktábla Genersich Antal egykori lakóházán

Emléktáblát avattak június 8-án Bécs-ben Johannes Genersich (1761–1823), a szépassági Késmárkból száрма-zott egykori bécsi evangélikus tanár és történetíró tiszteletére.

Genersich Késmárkon, Pozsony-ban, Debrecenben és Jénában ta-nult. Széles tudású ember, polihisz-tor volt. 1788-tól Késmárkon tanított, majd 1821-ben mint az egyháztörté-net és az egyházjog professzora Bécs-be került, és a Protestáns Teológiai Intézet egyik alapítója lett. (A kés-márki evangélikus liceum számos tu-dóst indított útjára, akik a magyar-orzági társadalomban és az evangé-

likus egyházban is kiemelkedő szere-pet vállaltak.) A háromnyelvű Gener-sich „Hungarus non Magyarus”-nak vallotta magát, azaz a magyar nem-zet (natio Hungarica) tagjának, de nem magyarnak.

A tudós munkásságáról kétnapos konferenciát rendeztek 2012-ben osztrák, szlovák és magyar kutatók részvételével, a bécsi Collegium Hun-garicum, a Bécsi Szlovák Intézet, a magyar nagykövetség és a budapesti Dr. Genersich Antal Alapítvány együttműködésében.

A tudós sírja a temető felszámolá-sa miatt már nem található meg,

ezért avatták fel emléktábláját azon az épületen, ahol utoljára lakott: Bécs VIII. kerületében, a Florianigas-se 36. alatt. A tábla szövege magyar fordításban: „Ebben az épületben élt és hunyt el Johann Genersich (1761, Késmárk – 1823, Wien), utol-jára az evangélikus teológia pro-fesszora Bécsben, a Tátra lábánál fekvő Zips/Szepesség/Spiš, egykor Fel-sőmagyarország kulturális és iro-dalmi életének kiváló képviselője. Állíttatta a Dr. Genersich Antal Ala-pítvány, Budapest, a Balassi Intézet – Collegium Hungaricum, Bécs és az Ausztriai Evangélikus Gyülekezet a 2015. évben.” (Az emléktáblát a soproni Károlyi Kőipar készítette és szerelte fel Károlyi Gyula kőfaragó-mester és Károlyi Balázs mérnök közreműködésével.)

Az ünnepséget Magyarország nagykövetsége nevében dr. Perényi János nagykövet rendezte. Részt vettek rajta többek között a Genersich-alapítvány tagjai, dr. Tankó Attila pro-fesszorral (Budapest) az élen, aki fáradhatatlan szervezőként – dr. Szabó Csabával, a Bécsi Magyar Történeti Intézet igazgatójával és a bécsi magyar evangélikus gyülekezet-tel karöltve – szorgalmazta az emléktábla ügyét. Eljött dr. Michael Bün-ker osztrák evangélikus püspök, to-vábbá Juraj Macháč, a Szlovák Köz-társaság bécsi nagykövete és Miro-s-

Jobbról: Juraj Macháč szlovák nagykövet, dr. Perényi János magyar nagykövet, dr. Michael Bünker osztrák püspök, dr. Karl W. Schwarz és Főnyad Pál evangélikus lelkész

lav Perignáth, Késmárk város alpol-gármestere is.

A megemlékezésen Karl W. Schwarz professzor, a bécsi kancellária hivatal kulturális tanácsosa tartott rövid történelmi megemlékezést. Gener-sich harminchárom évnyi késmárki működése után került Bécsbe teoló-giai, pedagógiai és irodalmi munká-sága elismeréséül.

Makoviczky József professzor (Heidelberg), a Karpatendeutsche Landsmannschaft (Kárpáti Németek

Honfitársi Egyesülete) kulturális referense a szépassági értelmiség kulturális és egyházi jelentőségét méltatta.

Részt vettek az eseményen néhai Súlyom Jenő evangélikus egyháztör-ténész családtagjai is. Az Ausztriai Evangélikus Egyház Magyar Gyüle-kezetét e sorok írója mint helyettes lelkész, a Magyarországi Evangélikus Egyházat pedig Gabnai Sándor soproni esperes képviselte.

■ FŐNYAD PÁL

Dr. Perényi János, hazánk bécsi nagykövete üdvözlí a megjelenteket a nagy-követség dísztermében

Kirchentag Stuttgartban

■ SZABÓNÉ MÁTRAI MARIANNA

Rutinos Kirchentag-látogató vagyok. Normál esetben jegyzetfüzettel a hónom alatt rohangálok egyik helyszínről a másikra, mert ezt is, azt is látni-hallani szeretném, és nem lenne jó lemaradni valami fontosról. Stuttgartba másként készültem. Semmi spirálfüzet, semmi céltudatoság, nem fogok beszámolót írni. Amolyan műkedvelőként készültem, kritikuss szakmaiság nélkül.

Végül mégis rengeteg gondolkodnivalót adott a rendezvény teológiai mondanivalója. Igaza van egy beszámolóinak az *Evangelikus Élet* múlt heti számában: a Kirchentag-nak két fókusza van, a lelki tartalom és a közéleti kérdések. Rám a kettő találkozása van mindig a legnagyobb hatással. A keresztyén ember életének nincs két különválasztott területe, a lelki meg a világi. Minden kérdés érinti a hitemet, és bármiről gondolkodom vagy döntök, azt meghatározza a tény, hogy Krisztus követője vagyok.

***

Egy Kirchentagnak mindig markáns a mottója. Figyelemfelkeltő, és a jelent foglalkoztató legfontosabb kérdésekről árulkodik. Hol a reménység van a középpontban, hol a generációk közötti kapcsolat, hol életünk, amely áldás lehet, hol a „mennyi az elég?” kérdése. A mottó valahogy mindig azt a témát ragadja meg, amely a világot pillanatnyilag foglalkoztatja, amiért aggódunk, vagy amire vágyódunk.

Idén egy furcsa félmondat adta a főtémát. Magyar változata szép bibliai idézet: „...*hogy bölcs szívhez jusunk!*” (Zsolt 90,12b) Eredeti nyelven felkavaróbb a mottó, mert a témáért felelős teológuscsoport nem a ma használatos Biblia zsoltárszövegét, hanem a *Luther* által fordított szöveget választotta: „...*hogy általa okossá váljunk.*” A szövegösszefüggés pedig: „Taníts megfontolni, hogy meg kell halnunk, hogy ezáltal okossá váljunk.” Mi tagadás, Luther nagyvonalúan bánt a héber szöveggel, ám abban is biztos vagyok, hogy tudatosan választotta meg a szavakat.

■ ENGHY SÁNDOR

Mitől okos is az ember, vagy ki mondható bölcsnek? Nem érdekes a fogalmak árnyaltsága, különbsége?

Amikor mi okosnak tartunk valakit, akkor a logikáját csodáljuk. Azt, ami az adott pillanatban nyilvánvaló. Ez azonban messze nem bölcsesség. Arról akkor beszélünk, ha valaki mögött élettapasztalat van, és az határozza meg gondolkodását, abból adódóan reagál a környező világ eseményeire. Ez több mint tudás, logikus következtetés, agymunka, intelligencia. A bölcs nemcsak az eszét használja, hanem a szívével is lát.

Abban a bibliai igazságban, mely szerint „*a bölcsesség kezdete az Úrnak félelme*” (Péld 9,10), az az alapvető emberi tapasztalat fogalmazódik meg, hogy nem elég agyilag leképezni, feldolgozni a világot és emberileg tudni, mi a különbség a jó és a rossz között. Valami ott kezdődik ezen a területen a tájékozódásban, ahol emberileg megszűnnek a lehetőségek a logikával együtt, és átéljük a hordoztatás élményét. Azt, hogy van tovább ott is, ahol emberileg, logikailag mindennek vége, és ez a tudás járja át minden idegszálunkat, kezd meg-

Andreas Barner Kirchentag-elnök, Ellen Ueberschär -titkár és Frank Otfried July tartományi püspök a napok jelmondatával

Szigorúan szubjektív teológiai reflexiók

Vajon miért a lutheri verzió? Ez akkor kezd foglalkoztatni engem, amikor az egyik pódiumbeszélgetésen a szociológusprofesszor a kérdésre – mit jelent okosnak lenni? – egyebek között azt válaszolja: rendelkezni azzal a képességgel, hogy valaki helyesen ítéli meg a helyzetet, és annak megfelelően cselekszik. Szóval egyáltalán nem az egyre bővebb ismeretanyag elsajátításáról és az egyre mélyebb tudás megszerzéséről van szó, hanem tájékozódásról, a dolgok számbavételéről és az adott helyzetben szükséges cselekvés végrehajtásáról. Okos helyzetélmérésről és okos következtetésről.

Pontosan erről beszél a 90. zsoltár. Az emberi élet végességéről, törekenségéről: olyan, mint az elszáradó fű, az elillanó álom, az elszálló sóhajlás. Kesereg a zsoltáros a mulandóságon: van tán hetven, legfeljebb nyolcvan évünk, nagyrészt az is hiábavaló fáradság. Aztán hirtelen megtöri a halál logikáját, és Istenhez

fordul, aki viszont örökkévaló. Ám nem azt kéri, hogy szabadítson meg a mulandóságtól vagy a törekenségtől, nem halhatatlanságot kér, vagy örök ifjúságot, hanem *okos gondolkodást* (milyen igaza van Luthernek!): annak tudatában rendezzem be az életemet, hogy mulandó vagyok. Így válasszak utakat, fontosságokat. Így mérjem fel a helyzetet. Így döntsek súlyos és elhanyagolható tennivalók között.

Ezt az okosságot azonban nem iskolában osztogatják. Erre az élet Ura tud megtanítani, mégpedig többes szám első személyben: minket. Nem engem, hogy okosabb legyek, mint te, hanem minket. Kapcsolatokban, felelősségben, dolgok megfontolásában, a következményekkel is számolva. És mindenekfölött a bizalomban, hogy aki örökkévaló, az akkor is kegyelmesen fordul hozzám, amikor eluralkodik körülöttem a tanácstalanság, amikor egyik krízisből a másikba jutok – egyénként is, és vi-

lág méretű közösségként is. Pont a mostani krízisekkel teli időben Isten-től kell tanulni az okos döntést és cselekvést.

***

Nyolcfős, igencsak megtalpalt teológuscsoport dolgozta ki idén a tematikát, és választotta a textusokat. A zsoltár értelmében vett *okosság* különféle aspektusait, konkrét megjelenéseit reprezentálják a bibliatanulmányok textusai.

*Margot Käßmann*nt hallgatom a hamis sáfár példázatáról (Lk 16,1–13). Briliáns, mint mindig. Röpködnek az aktualitások, szellemes utalások – Görögországtól a DAX indexig, a börzehírekig –, amelyeket olyan izgalommal tolmácsol az illetékes kommunikációs szakember két perccel az esti híradó előtt, mintha legalább a foci-vb döntőjét közvetítené. Mi lenne, ha ebben az időpontban azt közölnék ilyen lelkesen, hogy a mai napon mennyi gyerek született, vagy

hány embernek sikerült végre munkát találnia?! Szóba elegegyedünk a szomszédokkal: én ki nem hagynám – lelkesedik az asszony.

Sokan mondják, a reformációi nagykövet népszerűséghajhász, túl populáris, naiv világjobbító, én azonban egy órával korábban beülök a csarnokba, hogy biztosan beférjek. Hogy mit tanul az okos ember a hamis sáfártól? Käßmann szerint az a poén, hogy ez az ember áttörte a pénz és a piac megfellebbezhetetlen törvényszerűségeit. Nem vagyunk kiszolgáltatva a rendszernek – mondja. Cselekvőképesekek vagyunk. Okos tettekre képesek.

Fulbert Steffensky, a bölcs öregember a Prédikátor bölcsességéről beszél (Préd 3,9–13). Tegnap vibrált az aktuális jelen idő, ma lelkigondozás folyik érzelemmel, élettapasztalattal, lelki kincsekkel és nagy nyugalommal. Isten szépre teremtette a világot (11. v.), nemcsak jóra, hanem szépre is. A teológus prédikátor mondja ezt, és ezzel túlmutat a konkrétumokon, átsegít a negatív tapasztalatokon, látni tanít azon a horizonton, ahol mindenén túl, minden mögött ott van az Isten a maga szentségében. Ez az élmény mélyen megérinti az embert, megejtünk valamit Isten szépségéből, és ez vigaszt hoz és gyógyulást.

Richard testvér a taizéi közösségből a szemét sem emeli föl a jegyzeteiből. A Bibliából sem lép ki egy gondolat erejéig sem. Mindent megtudunk viszont esküvőről, vőlegényről, fáklyáról és olajról (a tíz szűz példázata, Mt 25,1–13). Irigység? Konkurenciaharc? A diakónia megtagadása? Okosság és butaság? Életrevalóság és tompaság? Az egyik erős, és megszerzi, a másik meg „így járt”? Végül megtanuljuk, hogy nem ezek a kategóriák. A fáklyába való olaj egyszerűen nem átadható. A Lélek kiárad bárkire, de helyetted én nem fogadhatom be. Az okosság pedig az az éberség, amely nyitottan fogadja a személyesen felé áramló, életet adó Lelket.

A szerző az Evangelikus Hittudományi Egyetem Gyakorlati Intézetének vezetője

Bölcs vagy okos?

Olyan ez, mint amikor elvárjuk, hogy a kapcsolataink működjenek. Azért bánjon velünk úgy az orvos, mert a barátunk. Tegye meg mindazt, ami a kapcsolatunkból következik, ami lehet, hogy másnak nem jár, de nekünk igen, pont azért, mert ismerjük egymást, nem is kicsit. Ez a kapcsolatból adódó, az abban megalapozott ismeret a kulcsa annak a tudásnak, mely több mint szakma. Az is, persze, de minősített tudás, annak használata, személyes vonatkozásaiból fakadóan odafigyelve a részletekre, túl a maximális ismeret agymunkáján odafigyelve mindarra, ami szívvel-leléssel történhet csak.

Egészen biztos, hogy nem véletlenül áll kapcsolatban a bibliai bölcsesség a görögök számára a kibernetikával, a hajó irányításának tudományával, hiszen veszélyek között célba érni nem tud akárki, az művészet (Péld 1,5). Az élet tengerén veszélyek közepette rébe érni talán nem művészet? Olyan természetes a hajóskapitány tudása az élet tengerén? De ki is a kapitány? Ennek ismerete az igazi bölcsesség.

Bölcsessége volt az alapja Tírusz hajósai meggazdagodásának, mely a tengereken nem minden népre volt jellemző a bibliai időkben. Ezért lett legendás a tíruszi jólét, mely még nagyobb tette a bukást, Isten ítéletét (Ez 27,8–9). Vele szemben semmilyen életművészet, tudás, tapasztalat, logika nem védi meg az embert.

A 90. zsoltár egy sajátos gyűjtemény központi helyén egyedi darabként Mózes nevéhez kötődik, aki Isten ígéreteinek útján vezette Isten népét a beteljesedés, a célbaérés felé. Ennek logikáját feszegeti a költemény, mely szerint – ahogy *Luther* értette – véges a tanulságok levonására kapott emberi lehetőség. A napok számontartásának (12. vers) felelőssége azt jelenti, hogy az ember megérti: az élet véges.

Luther bizonyára értette a bibliai bölcsesség összefüggéseit, és tudta, hogy a bölcsesség az Úr félelmével kezdődik (Péld 9,10), de azzal is tisztában volt, hogy ez nem agymunka, hanem az ember legbensőbb régió-

iból indul ki, döntéseinek, érzelmeinek centrumából.

Az Istenbe vetett hit által kormányzott, meghatározott, Isten szavával megérintett, szíven talált ember érti az élet összefüggéseit igazán. Az élet részleteinek bensőséges ismerete olyan etikai parancs, mely személy szerinti igénnyel, felelősséggel formál olyan közösséget, ahol a logikán túl a szívvel látja az ember azt, ami a szemnek láthatatlan.

Egy szívtelen korban ez a megoldás. Luther jól döntött, amikor okos logikára apellált, demonstrálva, hogy ez az egyetlen realitás az élet megmaradására. Kilogikázni az élet darabjait összerakva: sürgetően itt van az idő, ha menteni akarjuk, ami menthető. Szabad ennek megértésére használni az embernek az agyát. Ezen az úton gyűlik szépen a tapasztalat, hogy a Nagy Kormányos miként juttatja célba a hajót.

Mindenesetre a Kirchentag 2015-ben Stuttgartban engem ebbe az irányba vitt.

Köszönöm nektek, evangélikusok!

A szerző református lelkész, a Sárospataki Református Teológiai Akadémia tanszékvezető egyetemi tanára

Kirchentag Stuttgartban – 35. r

Közel a templomban, Közel az utcán

► A Kirchentagon az Evangélikus Hittudományi Egyetemet a *Közel* zenekar képviselte. Három önálló koncertet adtak, zenéltek az utcán és egyházunk standján, hirdetve hitvallásukat: „Közel a zenéhez, Közel Hozzád, Közel Istenhez!”

Első alkalommal a meghitt környezetet biztosító modern templomban, a Heilandskirchében volt hallható a programjuk. A bevezető szám (*Jöjj, Jézus, jöjj*) után *Pángyánszky Ágnes* egyetemi lelkész mutatta be az együttest, ezzel kezdődött az a – talán szokatlannak tűnő, de működő – háromnyelvű (magyar, angol, német) műsorvezetés, melynek *Nagy Szabolcs* és *Wild Anna* voltak tevékeny közreműködői.

A feladat nem volt egyszerű – még ha *Pekka Simojoki* énekei több nyelven ismertek is –, hiszen dalaikat magyarul adták elő. De nem volt szükség sok magyarázatra, mert az egymást követő számok tematikájukban nem nagyon tértek el egymástól – hálaadás, imádság, Jézus követése az út –, s mindezt az egységes hangvétel és hangszerelés erős szövevé fonta össze. Mintha mindig ugyanazt hallanánk – így kezdhét épülni az a kapcsolatrendszer, amelyet a zenekar a hitvallásának tart.

A belváros szélén megbúvó Ludwig-Hofacker-Kirche adott helyet a második koncertnek. Bár többen nehezen találták meg az egyszerű szerkezetű templomocskát, talán itt volt a legnagyobb a közönség. A műsor is olajozottan ment, mert e helyütt volt a legnagyobb a magyarok aránya a közönség soraiban: a hivatalos magyar delegáció tagjaiból itt jelentek meg a legtöbben.

A harmadik fellépés helyszínére egy kicsit többet kellett utazni: Stuttgart Zuffenhausen nevű városrészébe, a Pauluskirchébe. A városrész központi terén elhelyezkedő, kívülről hagyományos templomelemeket mutató, de belül teljesen modern, a legösszetettebb közösségi igényeknek is megfelelő épület méltó háttérrel adott az együttes kirchentagos fellépéseinek lezárásához.

A műsor felépítése nem nagyon változott – talán a közönség bevonása járt nagyobb eredménnyel. A zárószámként funkcionáló *Kérlek, add a kezed* két sorát próbálta megtanítani a zenekar, majd együtt éneklésre – amelyet már a második koncerten is kipróbáltak – igyekezett buzdítani a jelenlévőket. A – magyarul nem tudóknak nehéz – szöveget közvetlen lelkesedéssel tolmácsoló együttes apró kavicsokként igyekezett kiépíteni azt az utat, amely közel vezet „a zenéhez, Hozzád és Istenhez”.

Itt kell megemlíteni egy olyan elemet, amely komoly szerepet kapott

mindhárom koncert lezárásában. *Erős vár...* énekünk feldolgozásának első versszakát a jelen lévő házigazdák tiszteletére németül tolmácsolta a zenekar. Feldolgozásuk közismert – az interneten több helyen is elérhető –, itt azonban a funkciója egészen más volt. Nem kellett újat tanulni sem szövegben, sem dallamban, hiszen megtartották az ének jól ismert ritmikáját, csak kicsit gyorsabbá tették, és a hangszerelés adott hozzá egy izgalmas, szívdobogásszerű lüktetést.

Érdekesen alakult a közönség összetétele. A *Közel* esetében is kialakult az együttest kísérő „törzsközönség”, amely több zenekarnál is megfigyelhető egyházunkban. Kísérő rokonok, barátok, „csatolt részek” adják a magot, amelyhez könnyen kap-

A képen balról jobbra: Hajdуч-Szmola Patrik, Wölfel Mihály, Nagy Szabolcs, Vincze Délia, Szidoly Roland, Baranyay Bence, Wild Anna

csolódhatnak az alkalmi látogatók. A hangulat, az élmény ragadós, és egy új (-fajta?) közönség alakul ki. Pünkösd után néhány héttel hivatkozhatunk a nyelveken szólás és értés csodájára, amely Stuttgartban érthető és elérhető közelségben volt a koncerteken egybegyűltekhez.

***

Koncert vagy szolgálat? Utolsó stuttgarti találkozásunkkor erről beszélgettünk az együttes tagjaival. Ha külső szemmel nézzük, az előadás koncertnek tűnik, ráadásul az említett három templomi alkalmon az oltártér vált színpaddá. A zenekar tagjai viszont szolgálatnak érzik, hogy muzsikálnak. Ha istentiszteleten zenélnék, ott adott a liturgia: nincs szükség összekötő szövegre. Egy koncertszerű fellépésen pedig – amint elmondták – ezt a liturgiát ők teremtik meg.

A stuttgarti előadások abban tértek el a korábbiaktól, hogy az énekek szövegei nem voltak kivetítve, így nehezebb volt a közönség bevonása. Különös lehetőséget jelent az utcazenélés, ahol csak az élmény közvetítése foghatja meg a járókelőt. Több mint kétszáz szórólap fogott el így – számoltak be róla a Közel-tagok –, és voltak olyanok, akik ennek köszönhetően jöttek el a templomi koncertre.

Koncert? Szolgálat? A zenekar nem áll le, megy tovább azon az úton, amelyen elindult. Mire ez a cikk megjelenik, már megjöttek felvidéki turnéjukról...

■ DR. SRAMÓ ANDRÁS

FOTÓINK FORRÁSA: KIRCHENTAG

A fejlődés iránya

Egyik reggel bukkan fel a képen látható pár, a férfi – nevezzük *Thomas-nak* – hátizsákján tucatnyi kirchentagos sál lobogott. Megszólítottam őket.

– Nem tudom, hány sálát hordok, de – ujjain számolta ki, sorolva az évszámokat és a helyszíneket – tizenhárom egyházi napokon voltam jelen. Az elsőkre még a szüleim hoztak el, majd a barátaimmal jöttem. Azok jó bulik voltak. Most már jobban érdekelnek az előadások, a bibliatanulmányok, bár most már párommal együtt a gyermekünket szoktatjuk a hangulathoz.

■ DR. SRAMÓ ANDRÁS felvétele

Hármashangzat Dávid királyra

A Kirchentag lehetőséget ad különböző mozgalmak, módszerek, megközelítések bemutatkozására. Június 4-én, csütörtök este a stuttgarti Liederhalléban különleges hangversenyre került sor.

A *Dávid-oratóriumot* mutatta be a *Trimum* projekt, amelyet 2012-ben hozott létre a Stuttgarti Nemzetközi Bach Akadémia. A projekt lényege, hogy keresztyének, muzulmánok és zsidók nem egymás után, hanem egymás mellett, együtt énekelnek úgy, hogy mindegyik vallás képviselői megőrzik saját hangzásvilágukat és hangszereiket. Ez a megoldás különleges helyzeteket teremt, és ezek időnként erősen igénybe vették a hallgatók türelmét –

páran ott is hagyták az előadást –, legtöbbször azonban rácsodálkozhattunk a stílusok egybecsengésének váratlan lehetőségeire. Mert meghökkentő lehet azt olvasni, hogy egy korált vagy egy reneszánsz dallamot előadó kórust arab hangszerek kísérnek a maguk módján – a valóságban ez működött.

A témaválasztás sem volt véletlen. Kevesen tudják, hogy a Korán tizenhat helyen említi Dávidot: leírja küzdelmét Góliáttal, tud a zsoltáiról, illetve a Betsabé-történetről. A feldolgozás sokoldalú volt, hiszen a zene mellett narráció, zajig fokozódó ritmikus szövegmondás is előfordult.

Kellemes színfoltja volt az estének, amikor bemutatták az intézmény fi-

ataljai által a Dávid és Góliát összecsapásáról készített rajzfilmet.

A produkciót *Brigitte Rauscher* kántor és *Bernhard König* zeneszerző moderálta, a fellépő színészeket, zenészeket és szólistákat a *Trimum* hangszeregyüttes kísérte.

A közönség számára külön ajánlék volt a gazdagon összeállított programfüzet, amely bemutatja a projekt munkáját, és a teljes forgatókönyv mellett számos előadott dallam kottáját is tartalmazza.

Érdemes felkeresni a projekt honlapját – www.trimum.de –, ahonnan megtudhatjuk, hogy az estéről és a projektről DVD készült.

■ S. A.

A Közel tagjai: Baranyay Bence (basszusgitár), Hajdуч-Szmola Patrik (zongora), Nagy Szabolcs (ének), Szidoly Roland (akusztikus gitár, ének), Vincze Délia (ének), Wild Anna (cajon, ének), Wölfel Mihály (klarinét, szaxofon).

német protestáns egyházi napok

Református szemmel

■ BÖLCSFÖLDI ANDRÁS

A németeket szinte minden érdekli. A hosszú és némelykor terjengős pódiumbeszélgetéseket, vitákat őszinte érdeklődéssel hallgatták a számukra szokatlanul nagy melegben. Jó volt átélni, mennyire jól szót értenek egymással. Meghallgatni a másikat, érvelni, előtérbe helyezni a másik véleményét, kérdezni – mindez fájdalomosan hiányzik hazai társadalmunkból és egyházainkból is. Olykor a németek is hevesen adtak hangot véleményüknek vagy nemtetszésüknek, de végighallgatták a másikat. Talán ebben is előrébb tart egyházuk.

***

Színes képet mutatott a könyves csarnok, ahol szintén nagy volt a meleg, de pezsgő élet zajlott, a könyvek szeretetét lehetett érezni. Az ajándéktárgyak változatos kiállítása, igényes kidolgozottsága, a hittanhoz, a gyermek- és ifjúsági munkához használható sok-sok színes segédanyag is azt mutatta, hogy az egyház fókuszában van a következő nemzedék elérésének és tanításának szempontja. Ha ezen a területen nem állunk is olyan rosszul, jó volt megélni és megtapasztalni a könyvek szeretetét egy másik országban is.

***

Sok magyarral találkoztunk. Részt vett a Kirchentagon több magyarországi evangélikus és református középiskola, amely fontosnak tartotta, hogy diákjai lássák, milyen egy ilyen egyházi megrendezés. Üdítő standja volt a *Lehetőségek piacának* a magyar evangélikusok életét bemutató falusi porta képfestő függönyeivel és kolbászos-kínálós dízójával. Beszélgetések, teológusok

éneke, püspök faggatása jellemezte a standot, nagy érdeklődéssel övezve. Református teológusok is jelen lehettek a meglehetősen hosszúra nyúlt, úrvacsorai közösséget is magában foglaló fellbachi istentiszteleten a stuttgarti magyarok között. És ott voltak a debreceni egyetemi gyülekezet lelkes aktivistái is, akik a *Vagyok, aki vagyok* című, nagy sikerű projektjüket jelenítették meg.

***

Nagyban folynak a 2017-es ünnepi év előkészületei. A „reformációi sziget” sátraiban a reformáció különböző korszakához köthető hírességekhez, reformátorokhoz kapcsolódó információkkal látták el az érdeklődőket. Elsősorban a lutheri hitújítás és a re-

formátor életének fontosabb állomásait megörökítő helyek kaptak nagy szerepet. Lehetett fotózni a majd életnagyságú, legós *Lutherrel*, és a zarándoklatokat szervezők is bőséges anyagot kaphattak tübingiai és szárszói kirándulások tervezéséhez.

***

Érdekesekek voltak a szervezett és spontán zenei alkalmak. Ha lehet úgy mondani: a város megtelt a reformáció, a keresztyénység hangjával, zenéjével. Kisebb-nagyobb tereken szóla-

A szerző a Károli Gáspár Református Egyetem Hittudományi Karának spirituális

A Magyarországi Evangélikus Egyház Országos Irodájának Diakóniai Osztálya is kapcsolódott a *Brot für die Welt* (Kenyeret a világnak) akcióhoz, amelynek bázisa – Stuttgartban – a Leonhard-templom mellett kialakított „diakóniai negyed” volt. A Kirchentag hivatalos megnyitója előtt ide érkeztek kerékpárral a mintegy tizenöt kilométerre fekvő Esslingenből azok az egyházi és világi „vállalkozók” (köztük *Fabiny Tamás* evangélikus püspök, valamint a diakóniai osztály több munkatársa és önkéntese), akik fontosnak érezték, hogy ily módon is demonstrálják elkötelezettségüket a klímavédelem, illetőleg a világ elesettjeit segítő projektek mellett.

■ FABINY KATALIN *felvétele*

A Neckar folyó partja adott helyet az ifjúsági alkalmaknak, ahol koncertek, előadások, bibliatanulmányozás és a *Lehetőségek piaca* várta az érdeklődőket. A belvárosban az állandó koncertek, színházi előadások és viták mellett a helybéli múzeumokat is meg lehetett tekinteni. Ez talán a hőség elől menekülők és a városjáró turisták számára volt hatalmas ajándék. A sokszínűséget mutatja, hogy a külvárosban külön helyszínt jelöltek ki, ahol a homoszexualitás volt a téma, és az egyenlőség nevében tartották meg előadásait. A társadalmi kérdések sorában megjelent a genderprobléma, a fenntarthatóság és az ökológiai krízis, az interkulturális együttélés, az eutanázia... A 20. század történelmi eseményeit is próbálták az érdeklődők elé tárni. Több előadás, illetve workshop

foglalkozott a világháborúkkal, az 1989-es eseményekkel, de még az örmény genocídiumról is szó esett. Bőven volt lehetőség lelkiileg is feltöltődni. A reggel bibliatanulmányozással kezdődött, s a napok folyamán istentiszteleti alkalmakban sem volt hiány. Ezek között akadt néhány szinte megbotránkoztatón új szerű alkalom is. Egyik legemlékezetesebb számomra a Technogottesdienst volt, mások a zen-meditációs és a jóga gyakorlatára irányuló alkalmakra „csodálkozhattak rá”... Volt tehát lehetősége kinek-kinek megtalálni az érdeklődésének megfelelő programot. Ahhoz azonban, hogy valaki találjon, előbb keresnie kellett. A kereséshez pedig egy dolog biztosan szükségeltetett: bölcsesség.

■ LAZÁR ESZTER *CSENGE református teológus*

Kulisszatitkok

■ CSELOVSZKYNÉ DR. TARR KLÁRA

Az élet célja a szervezés maga... Nem volt egyszerű dolog összefogni háromszáznegyven magyarországi magyar részvételét. A zenekaroknak, színdarabot előadóknak, zenészeknek – mindazoknak, akik szerettek volna fellépni a programban – *tavaly szeptember végéig* kellett jelentkezniük. Nem könnyű

kérünk, hol legyen az oldalfal, hol legyen a konnektor. Kérünk-e kétszáz-negyven euróért „szemöldökhát”, amely összeköti felül a falakat. Kértünk, és bevált, mert ezen volt az egyház nevét hirdető felirat. A Kirchentagon az ottani „ÁNTSZ” felelősei mindennap megjelentek, hogy ellenőrizzék, a nagy melegben mosnak-e kezét a stand gazdái, és van-e hűtőkapacitás.

A SZERZŐ FELVÉTELE

a közelebbi határidőkhöz szokott magyar léleknek elfogadni, hogy majd egy évvel a rendezvény előtt már ismerni kell a színpadtechnikát, tudni kell, hogy hány fővel utazik majd a zenekar, hány mikrofonra és egyéb technikai berendezésre lesz szükség, hogy ne is beszéljünk a színpadon való elhelyezkedés rajzáról, és folytathatnám. Nehéz szeptemberben, a munkaévközpont közepette egy következő évi programra ráhangolódni.

Mégis ezt tették azok a zenekarok és más fellépők, akik egyházunkból – és természetesen a többi protestáns egyházból – jelentkeztek a Kirchentagra. Az evangélikus zenei közreműködők között ott volt például a *Közel* zenekar, az evangélikus teológusok igényes egyházi könnyűzenei együttese, valamint a *Seven Houses* gospelkórus Balatonboglárról vagy a kaposvári gyülekezeti kórus, hogy csak néhányukat említsem.

Jól jön a barátság...

A szervezésben nagy szerepe volt annak, hogy egyházunk országos irodájának ökömenikus és külügyi osztálya kezdettől jó viszonyt ápolt az összes nemzetközi referenssel, akik a több mint ötezer külföldi regisztrációjáért feleltek. Kellott is a barátság, mert sok ügyes-bajos dolog – lemondás, személycseré, szálláscseré – szerepelt az elintézendők lajstromában...

A stand

A Magyarországi Evangélikus Egyház standjának megszervezésére külön napot szántunk. Hány asztalt, széket

A kritikus tömeg

Nem a kerékpárosokra gondolok, hanem a várost békésen és szervezeten előzőnlő százezer emberre. Azokra, akik akkor voltak kritikusak, ha az előadásokon a globális problémákról volt szó, de énekeltek a tömött villamoson, és egy szavuk sem volt, ha a nagy melegben nem a bevásárlóközpontok finom illata terjengett a szomszédok felől. Mindig megdöbbszött az azonos értékrenddel rendelkező, hívó tömeg látványa, ez főleg a nyitó és a záró istentiszteleten volt szembeötlő...

Megtelt

A nyitó istentiszteletet három téren tartották, olvasóink az *Evangélikus Élet* előző számában már láthattak képet a teret elborító sokaságról. Csak a harmadik téren jutott hely a pontosan érkezőknek. A külföldieknek szervezett, a megnyitót követő üdvözlő alkalomra egyházunk elnök-püspöke is már csak protekcióval tudott bejutni a tanácsházára...

Miért érdemes?

Mert egyszerű ennyien lenni! Mert a magyarok mindig rengetegen vannak! Büszkék lehetünk az önszerveződő, nyelvet beszélő, külföldi rendezvényen bátran részt vevő, kalandvágyó, nyitott szemmel járó magyar evangélikusokra, reformátusokra, baptistákra és minden magyar résztvevőre. Száznégyszáz egyházból érkeztek külföldiek a rendezvényre, és a magyar volt az *ötödik legnépesebb* csoport. (Csak a lengyelek előztek meg bennünket négy, illetve az ukránok huszonkét fővel. A svájci és osztrák résztvevők anyanyelvüknek számítanak a sorban. Ők voltak az első két helyen.)

Mert az egyház maga a társadalom, amely alakítja saját sorsát, és felelősséget érez a világ iránt. Mert a legmagasabb pozíciókat betöltő politikusok is kíváncsiak a keresztyének véleményére, és szívesen jönnek a Kirchentagra. Mert az istentiszteleteken együtt élhetjük meg, hogy összetartozunk. Ve-le és egymással.

A szerző az MEE Ökömenikus és Külügyi Osztályának vezetője, a Kirchentag magyarországi kapcsolattartója

Kirchentag Stuttgartban

Lesipuskás

(Ahogyan én látom)

■ GÉMES ISTVÁN

Kétszázötvenezer résztvevő a megnyitó istentiszteleten, kétezer-öt-száz rendezvény egy városon belül négy nap alatt, tizennyolcmillió eurós költségvetésű találkozója a német protestantizmusnak, két-évenkénti seregszemléje a legellen-tétesebb kulturális, ideológiai néze-teknek stb. stb. Ez a németek *Kirchentagja*, magyarul a német protestáns egyházi napok.

Ezt a hatalmas megmozdulást csak szeretni lehet, lelkesedni érte, csodálni a szuperlatívuszait, elámul-ni bátor nyitottságán, élvezni a ha-tártalan vitatkozási lehetőséget, gyö-nyörködni a békésen hullámozó tö-megben – vagy?

Nem lenne már eleve ünnepe-rontás, ha mindezt lebecsülnénk? Bármit teszünk, az nem lebecsülen-dő. Sőt hálásnak kell lennünk érte. De éppen ezért legyen szabad eltér-ő véleményt is mondanunk róla. Vagy éppen bírálunk.

A számok mindig is relatívak: negyedmillió ember egy istentiszte-leten szívet-lelket gyönyörködtető, felemelő látvány. De körülbelül ugyanennyi volt a német protestáns egyházaknak hátat fordított száma a két évvel ezelőtti Kirchentag óta. És ugye ne felejtjük el azokat a szám szerint szinte jelentéktelen, általában hatvan év fölötti templomlátogató-kat se, akik – például a volt Kelet-Né-metországban – még egyáltalán igényt tartanak arra, hogy műemlék templomukban istentiszteleten ve-hessenek részt. Ahol húsz-harminc évvel ezelőtt még százakkal ünnepe-ltük istentiszteleteinket, ma „kicsiny seregnek” tart istentiszteletet a „szórványlelkész”...

Minden Kirchentagon régi is-merősök üdvözlik egymást lelkesen. Van, aki húsz-harminc éve mind-egyiken ott van; az újbóli találkozás összekovácsolt egyfajta „gyüleke-zetet”. Úgy is mondhatnánk: párhuzamosat a helyi, otthoni gyülekezettel. Sőt esetleg annak ellentétéként vagy annak megkerülésére.

Ne felejtjük el: a Kirchentag nem az egyházak rendezvénye, hanem egy önálló, független egyesületé. Az egyházakhoz való viszonyát talán így jellemezhetjük legjobban: annyi füg-getlenség az egyházaktól, amennyi csak lehetséges, és annyi kapcsolat velük, amennyi elengedhetetlenül szükséges! A kirchentagosok – tisz-telet a kivételeknek – amolyan ön-törvényű „kemény magot” alkot-nak, amely kétévenként jön össze fel-töltődésre.

Vitán felül olyan fórum a Kir-chentag, amelyre tódul mindenki a társadalmi elitből, aki hallatni akarja nyilvánosan a hangját, az ál-lamelnöktől elkezdve a legdivato-sabb rockzenészig, az ilyen vagy olyan szexuális élharcostól a gua-temalai kávéültetvényes szegény-paraszток szószólójáig. Bárki (?) vé-leményének hangoztatására itt a le-hetőség. De a témák megbeszélé-sére már kevésbé.

Ki állítaná azt, hogy a csarnokban ülő ezer emberrel dialógust, párbe-szédet lehetne folytatni? A Kirchen-tag állítása, miszerint benne *megtár-gyalják* a témákat, legfeljebb azzal

a megjegyzéssel fogadható el, hogy *felvetik* őket. Kérdés, hogy ennek az eredménye (?) mennyire tud begyű-rűzni az általános társadalmi viták-ba – ahogy a Kirchentag részéről szeretik állítani.

Végül a „hasznossági” szempon-tot sem szabad elfelejteni. Mit hoz a gyülekezeti élet konyhájára a Kirchentag? Négy évtizedes német lelkési tapasztalat alapján mon-dom, hogy munkámban még soha nem profitáltam vagy profitált a gyülekezetem a Kirchentagból.

Évtizedeken át küldtünk például a gyülekezetek költségén egész is-kolai osztályokat, ifjúsági csoporto-kat, abban a reményben, hogy a ren-dezvényen feltöltődnek, és az ott szerzett kincsekkel majd itthon, azaz a gyülekezetükben is gazdagí-tanak bennünket. Mondjam azt, hogy ez katasztrofálisan naiv elkép-zelésünk maradt csupán?

- Milyen volt?
- Jó.
- Szép volt?
- Nagyon.
- Mit kaptál ott?
- Új barátokat.
- No, mesélj valamit!
- Klassz volt!

Tucatjával jegyezhettem volna fel ilyen „építő” beszélgetéseket fia-tal résztvevőinkkel az évek folyamán. Hogy ebből mit nyert a gyülekezet, azt bárki hamar kitalálhatja.

Kétségtelen azonban, hogy a Kirchentag nagyon megfelel a mai ízlésvonalnak. Egyfajta „kellemes-et a hasznossal” összekötést vár el a pásztortalan tömeg. Az pedig történ-jék kizárólag „leg-” fokon: legyen a leggyorsabb, legerősebb, legszebb, legérdekesebb, legtöbb és legna-gyobb. Szórakoztasson, de a legki-sebb erőfeszítést követelje meg tő-lem. Töltsön be két felsőfokú elvá-rást: legyen *megarendezvény* és *well-ness*...

Most olvasom, hogy az elzászi Mulhouse-ban hétezer négyzet-méternyi területű, háromezer-há-romszáz személyes pünkösdi „me-gatemplomot” avattak föl. Abban a nagy forradalom óta teljesen vallástalan Franciaországban, ahol még az egykor meggyűlölt római katolikus egyház is csak kis közös-ségben élhet, csaknem a külvilág-tól elzárkózva.

Tízezrek a pápai miséken, száz-ezrek a „szigeten”, százötvenezer a Maracanã stadionban, no és kétszáz-ötvenezer a stuttgarti Kirchenta-gon. Az állítólag teljes függetlenség-ben élő modern emberünk – úgy tű-nik – siet, nem: rohan, hogy bele-épülhessen valami tartóközegbe, mint valami hordozó, védő körzet-be. De ez a körzet csak átmeneti idő-re szorítsa a mellkasomat! És ne kí-vánja, hogy elkötelezzem magam bármire is!

Akik egy Kirchentag-részvételen találkoztak Istennel, megtértek, megerősödtek hitükben, azoktól itt bocsánatot kell kérnem. Szerkesztői felkérésre csak azt írtam le, ami en-gem nem enged a Kirchentag „hívé-vé” válnom.

A szerző a Württembergi Magyar Protestáns Gyülekezet nyugalmazott lelkipásztor (Stuttgart)

Videóajánló

Nyitó istentisztelet

Találkozások estje

Reformáció 500

Lehetőségek piaca

Istentisztelet a stuttgarti magyaroknál

Kofi Annan (a Porsche Arénában)

Pohárgulyás lapostányéron

Záró istentisztelet

Remélve, hogy négyoldalas összeállításunkkal is sikerült érzékeltetnünk a stuttgarti Kirchentag főbb jellemző-it, szeretettel ajánljuk olvasóink figyelmébe egyházunk honlapját. Az *Evangelikus.hu* internetes oldalon – el-sősorban Horváth-Bolla Zsuzsanna szerkesztő-riporter és Győri András Timótheus operatőr jóvoltából – szá-mos cikk, videóinterjú és fényképfelvétel dokumentálja a német protestáns egyházi napok sokak-sokunk szá-mára feledhetetlen élményét. A további részletekről természetesen a *Kirchentag.de* oldalon is tájékozódhatnak a németül értő érdeklődők. (Videóajánlónk az *Evangelikus.hu* riportjaiból válogatott.) Néhány, a mostani ha-sábokról kiszorult, Kirchentag ihlette írással olvasóink az *Evangelikus Élet* következő számaiban is találkozh-atnak még – „Hogy bölcs szívhez jussunk!”

Krisztus-nap a Kirchentagon

► Idén szervezték meg első alkalommal a Kirchentag keretében a württembergi pietizmus szokásos éves találkozóját, az úgynevezett Krisztus-napot. A konferencia eredetileg a Kirchentag ellenrende-zvényeként jött létre 1969-ben, és azóta hagyományosan a tarto-mányban munkaszüneti napnak számító „űrnapja” (Fronleichnam) ünnepén rendezi meg az Élő Gyülekezet (Lebendige Gemeinde) Krisztus-mozgalom.

Mivel 2015-ben Fronleichnam ünne-pe június 4-ére, a Kirchentag idejé-re esett, a vezetők dr. Frank Otfried July tartományi püspökkel egyez-tetve úgy döntöttek, hogy találkozó-jukat önálló szervezésű program-ként integrálják a német protestáns egyházi napok programsorozatába.

A mozgalom elnöke, Ralf Albrecht nagoldi esperes örömet fejezte ki a közeledés felett, ugyanakkor azt is hozzátette: a pietizmus nem akarja az egyház tanítójának szerepét játszani.

A Krisztus-nap mottóját is a Kir-chentaghoz igazították, a 119. zsoltár 104. versét választva alapul: „A te igéd tesz bölcssé engem.” Rendezvényük iránt nagy volt az érdeklődés, a részt-vevők megtöltötték a mintegy hatezer férőhelyes Porsche Arénát.

Az Élő Gyülekezet mozgalom nem szervezetként, hanem hálózatként ha-tározza meg önmagát. Kapcsolatot ápol több, szintén a pietizmusban és az evangélikáció és missziói szervezettel – mint például a Liebenzelli Misszió, a KIE (Keresztény Ifjúsági Egyesület) német megfelelője (CVJM), a Pro Christ, az Evangéliumi Aliansz –, va-lamint több teológiai képzési intéz-ménnyel, illetve kollégiummal, mint a tübingeni Albrecht Bengel Ház. Ezt a sokszínűséget jól tükrözte a Krisztus-nap programja is.

A bevezető bibliatanulmányt köve-tően dr. Volker Gäckle professzor, a li-ebenzelli nemzetközi főiskola rektora tartott előadást *Krisztus – a mi bölcses-ségünk* címmel. Az előadó 1Kor 1,18–25 alapján arra biztatta a hallgatóságot, hogy Krisztus keresztségének fényében tekintsenek az őket körülvevő valóság-ra. Mi sem hirdethetünk mást, mint Krisztus keresztségét. Isten bölcsessége nem függ a többség egyetértésétől – fogalmazott Volker Gäckle.

Érzékelhetővé váltak a Krisztus-mozgalom és a Kirchentag szervezői közötti véleménykülönbségek is, különösen akkor, amikor Anatoli Uschomirski, a stuttgarti messiáshí-vő zsidó közösség vezetője lépett a mikrofonszóra. A pietisták részéről gyakorolt kritika egyik lényeges pont-ja ugyanis, hogy a német egyházi na-pokon mindaddig – többszöri pró-bálkozás ellenére – egyetlen messi-áshívő, illetve zsidómissziós szer-vezet sem kapott teret, hogy bemu-tathassa tevékenységét a *Lehetőségek piacán*. A szervezők a kizárást azzal indokolták, hogy nem szeretnék megsérteni a jelen lévő zsidó egyesü-letek, illetve a keresztyén–zsidó pár-

beszédet szorgalmazó szervezetek tagjainak érzékenységet.

Uschomirski kijelentette, számá-ra magától értetődő, hogy zsidó emberek elfogadhatják Jézust mint Messiásukat. A zsidók és a nem zsidók Krisztus testének elválaszt-hatatlan részei. (A messiáshívő zsi-dóság és a zsidómisszió témája egyébként – szintén most először a Kirchentag történetében – egy júni-us 5-én, péntek délután tartott pó-diumbeszélgetésen is előkerült, azonban az esemény a kezdeti barát-ságos hangnem ellenére viszony-lag hamar éles vitába torkollott...)

A nap programját dicsőítő koncert zárta, amelyen a Németországban nagy ismertségnek örvendő Judy Bailey, valamint Andrea Adams-Frey és férje, Albert Frey lépett fel. A Krisztus-naphoz kapcsolódott egy jótékonyági projekt is, amelynek a *Bölcsesség cipősdobozban* nevet adták. Az akciót – a karácsonyi aján-deközéshez hasonlóan – szegénység-ben élő kelet-európai gyermekek tá-mogatására szervezték, azzal a céllal, hogy a tanulást segítő eszközöket jut-tassanak el hozzájuk.

Lesz-e a német protestáns egyhá-zi napokon hasonló rendezvény a jö-vőben? Erre a kérdésre a szervezők még nem tudtak válaszolni. „Számunkra és a Kirchentag számára is teljesen új a kooperáció ilyen formá-ja. Közösén fogjuk kiértékelni, hogy mit jelent ez a jövő szempontjából” – mondta el Ralf Albrecht, a Krisz-tus-mozgalom elnöke.

Mindemellett a Stuttgartban tar-tott eseménnyel párhuzamosan Ba-den-Württemberg további hat telep-ülésén ünnepelték meg a Krisz-tus-napot június 4-én, összesen mint-egy tizenháromezer résztvevővel.

A Krisztus-nap évek óta a legna-gyobb létszámú keresztyén találko-zók sorába tartozik Németországban. Kezdetektől az 1956-ban alapított Élő Gyülekezet mozgalom rendezi meg, amely az országban működő pi-etista gyökerű közösségek közül a legszervezettebb, tagjaival képvisel-teti magát a tartományi egyház zsi-natában, és főállású munkatárssal is rendelkezik.

■ ADÁMI MÁRIA

A Krisztus-mozgalomról bővebb in-formáció található honlapjukon: <http://www.lebendige-gemeinde.de>. A Krisztus-napról pedig a rendezvény saját oldalán lehet bővebben tájéko-zódni: <http://www.christustag.de>.

■ A SZERK.

Ébredés a hetvenes években

Hőgyes 40

A hetvenes években az egyházellenes diktatúra ellenére érzékelhető volt némi mozgás a hazai keresztyénségen belül. Például nyaralás címén több gyülekezet szervezett táborokat, konferenciákat. *Sztruhár András* – aki 1964-ben tizenhat évesen megszervezte az első ifjúsági tábort – vezetésével a fejér-komáromiak profi szinten művelték ezt a műfajt.

Békéscsabán a *Győri János Sámuel* segédlelkész által vezetett ifjúsági munka sok megtérőt eredményezett. Többen lettünk lelkészek az akkori közösségből. A templomi rockoratóriumok kapcsán kialakult egy hálózat a város és a megye felekezetei és gyülekezetei között. Mindenki maradt a saját közösségében, de együtt szolgáltunk, meglátogattuk más felekezetek ifjúsági köreit. A János által írt és vezényelt oratóriumokban együtt énekeltek és zenéltek az evangélikus gyülekezet lelkészei és tagjai, reformátusok, baptisták, katolikusok, karizmatikus megújulást átélő nazarénusok, cigány testvérek a pünkösdi gyülekezetekből, a zeneiskola tanárai...

Az evangéliumi hit, a lelki megújulás, az Isten és emberek iránti szeretet és a missziói elkötelezettség kötött össze minket. Ez a Szentlélek munkája által vált lehetségessé, természetessé, működővé. Ebben a sodrásban mentünk és szolgáltunk templomokban, szeretetotthonokban, imaházakban, különböző hivatalos vagy kevésbé hivatalos (nem engedélyezett) alkalmon. Így jutottunk el a budapesti Hőgyes Endre utcai unitárius templomba a szabadkeresztyének által rendezett havi csendesnapokra is. Akkoriban rendkívülinek számító találkozók voltak ezek. A templom tömve, minden zugban álltak az emberek.

Nagyszerű, a mai napig is használt énekek születtek. Ott hallottam először az uszakai cigányok tanúságtételét és azt az éneket, amelyet azóta majd minden felekezet énekel, az „Áldott légy, Istenem...” Szerzője egyszerű cigány ember, *Kóczé Józsi* éjjeliőr. Mielőtt bemutatta volna a gyülekezetnek az új dalt, elmesélte, hogy akkor „kapta az Úrtól”, amikor éjszakai munkája közben sétált az udvaron, a csillagos égbolt alatt. Egymás után hangzottak el a megtérésekről szóló beszámolók, zengett az ének, és ihletett igei üzenetek értek el a hallgatóság szívéhez. Sokan lettek keresztyénné.

Feledhetetlen az a nap is, amikor *Nicky Cruz* egykori New York-i gengszter igehirdetését és előadását hallgattuk a Kerepesi úti Kis Szent Teréz-templomban. Megtelt a templom környéke is.

Szinte minden héten mentünk valamilyen lelki programra. A teológiai akadémián a titkos és kevésbé titkos megfigyelőink alig győzték követni útjainkat.

A Hőgyes Endre utcai ébredés kezdetét idén májusban ünnepelték *Hőgyes 40* szlogennel. Történetükről könyvet is kiadtak erre a napra. Most is sokan voltak, sok felekezetből. Amikor egy másik programról érkezve, késve beléptem a volt zuglói moziba, amelyet a gyülekezet két éve megvásárolt, éppen *Balczó András*, a Nemzet Sportolója címmel kitüntetett háromszoros olimpiai bajnok öttusázó beszélt. Nagy figyelem, időnként felcsattanó taps kísérte szavait.

Évek múltán, teológiai tanulmányok és más tapasztalatok során vált világossá számomra, hogy ez a jelenség, mozgalom besorolható az úgynevezett karizmatikus megújulások közé.

A karizmatikus megújulás kapcsolatlanban megoszlanak a vélemények. Mint mindig, itt is a szélsőségek a leghangosabbak, ezért ezek ártnak is a legtöbbet.

Az egyik szélsőség – véleményem szerint – nem is karizmatikus, hanem „*karizmániás*”. Ezen azt értem, hogy a Biblia központi üzenete elhalványul, és előtérbe kerülnek a másodlagos témák. Ez az irányzat túl nagy hangsúlyt tesz a Szentlélek egyes különlegesnek látszó ajándékaira (gyógyulás, prófétálás, álmok, túláradó öröm, nyelveken szólás) a Szentlélek gyümölcseinek hátrányára, és ezek mellett elhalványul a keresztség evangéliuma is.

Az úgynevezett *antikarizmatikusok* a szélsőséges esetek miatt kiöntik a fürdővízzel a gyermeket is, hiszen mindent elutasítanak, egyes esetekben leördögöznek, ami csak egy kicsit is karizmatikusnak látszik.

Jellemző, hogy a két oldal ugyanazt a Pált idézi a nyelveken szólással kapcsolatban is. Egyik a mondandó egyik felére, másik a másik felére teszi a hangsúlyt: „*Hálát adok Istennek, hogy mindnyájatoknál jobban tudok nyelveken szólni, de a gyülekezetben inkább akarok öt szót mondani értelemmel, hogy másokat is tanítsak, mintsem tízezer szót nyelveken.*” (1Kor 14,18–19)

Kétségtelen, hogy minden mozgalomnak vannak szélsőségei és kihasználói. Ez a bibliai korban is így volt. Ugyanakkor nem eshetünk abba a hibába, hogy kontrolláljuk Istent, aki szuverén Úr, aki ott és akkor ad ébredést, ahol és amikor neki tetszik. Az is igaz, hogy a Lélek sodrása veszélyekkel jár, de a megállapodott, nem egy esetben megcsontosodott, lélektelen egyház gyakran idegesen, elutasítóan reagál.

Így volt ez már Jézusnál is. Azok, akik Jézus szolgálatában – lényegében helyesen – csak a golgotai engesztelő áldozatot látják, könnyen elfeledkeznek arról, hogy ő maga egy klasszikusan karizmatikus jelenség volt. A csodavárás és csodacentrikusság ellenére is sokakat meggyógyított, halottakat támasztott fel, beavatkozott a földi természet rendjébe, hatalommal tanított. Futottak utána az emberek. Ez ingerelte az egyházvezetést. Ezt láthatjuk a pünkösdi események után az apostoloknál is.

A konstantini fordulat után a politikai uralmat felvállaló egyházban háttérbe szorult a Lélek munkája. Az elmúlt százötven–kétszáz évben a nyugati egyház elveszítette uralkodó szerepét, és egy szkeptikus, liberális, ateista korban Isten adja, illetve visszaadja a szomszédoknak az ő Szentlelkét.

A mai ébredések szerte a világban karizmatikus, vagyis biblikus karakterűek. Latin-Amerikában, Afrikában, Ázsiában és a nyugati területeken is naponta tízezrek térnek meg, és nagyobb részük nem eksztatikus, csodacentrikus vallásosságba, hanem az üldözéseket, szenvedéseket is elviselő, tudatos Krisztus-követésbe.

A 20. század két nagy evangéliká vezetője, *John Stott* és *Billy Graham* is foglalkozott a karizmatikus mozgalommal. Nem utasították el, ugyanakkor megállapították, hogy a mozgalom által hangsúlyozott „második áldás”, a szentlélekkeresztség az evangéliumi irányzatoknál is megtalálható, de ott nem két lépcsőben, hanem egyben. Az ilyenek újjászületéskor már megkapják a Szentlelkét. Ugyanis a karizmatikus mozgalomhoz tartozók hangsúlyozzák, hogy a megtérés után szükséges még a szentlélekkeresztségért külön imádkozni.

Ebben a kérdésben is az a döntő számomra, amit Jézus mondott: „*Gyümölcseikről ismeritek meg őket.*” (Mt 7,16)

■ SZEVERÉNYI JÁNOS

SEMPER REFORMANDA

„Jegyezzük meg tehát, hogy két fő szentség van az egyházban: a keresztség és a kenyér. A keresztség új életre vezet be ezen a földön, a kenyér pedig a halálán át az örök életre visz. Ennek a kettőnek az előképe a Vörö-

tenger és a Jordán, valamint a Jordánon túl és innen fekvő ország. Ezért mondta az Úr az utolsó vacsorán: »Nem iszom többet ebből a borból, míg majd újonnan iszom veletek az én Atyám országában.« (Mt 26,29) Ilyenképpen ez a szentség teljesen a halál elleni erősítést és az örök életre való bejutást szolgálja, és ezért rendeltetett.”

► **Luther Márton:**

Krisztus valóságos szent testének sacramentumáról
(*Wiczán Dezső fordítása*)

HETI ÚTRAVALÓ

„Az Emberfia azért jött, hogy megkeresse és megtartsa az elvesztett.” (Lk 19,10)

Szentháromság ünnepe után a 3. héten az *Útmutató* reggeli s heti igéiben Isten bűnösöket hív, hogy megigazítsa őket ingyen kegyelméből, Urunk érdeméért; ő Atyja bűnbocsátó irgalmának tanújává lett e világban. „Jó és igaz az Úr: útbaigazítja a vétkezőket.” (Zsolt 25,8; LK) S ezért kérhetjük: „A te Szentlelked vezessen helyes úton!” (GyLK 774) Vezérigénkben a küldetését közli Urunk (lásd Ez 34,16), és a két elveszett fiú s a tékozló szeretetű atya példatörténetével is élénk tárja Istennek bűnösöket hazahívó szeretetét: „*Fiam, te mindig velem vagy, és mindenem a tied. Vigadnod és örülnöd kellene, hogy ez a te testvéred meghalt és feltámadott, elveszett és megtaláltatott.*” (Lk 15,31–32) Mi ne zárjuk ki magunkat az örök élet ünnepi vacsorájából! Pál így tekint önmagára: az Úr Jézus „*azért jött el a világba, hogy a bűnösöket üdvöztse, akik közül az első én vagyok. De azért könyörült rajtam, hogy Jézus Krisztus elsősorban énrajtam mutassa meg végtelen türelmét példaként azoknak, akik majd hisznek benne, és így az örök életre jutnak.*” (1Tim 1,15–16) Luther ez ige kapcsán Jézus misszióját idézi: „Azért jöttem, hogy jövetelemmel és halálommal megmentsem az elvesztet, s megszabadítsam azokat, akik törvényt, ítélet és kárhozat alatt roskadoznak. Én azonban felfüggesztem az ítéletet – hogy a kárhozottak üdvözüljenek!” Jézus e két szóval hívja el a vámszedő Lévit: „*Kövess engem!*” S ezzel indokolja: „*Nem azért jöttem, hogy az igazakat hívjam, hanem a bűnösöket megtérésre.*” (Lk 5,27.32) Mózes így könyörög népéért: „*Ó, jaj! Nagyon nagy vétet követett el ez a nép, mert aranyból istent csinált magának. Mégis, bocsásd meg vétküket!*” (2Móz 32,31–32) – Mai születésnapján e bizonyágtételével emlékezzünk Keresztelő Jánosra: „Neki növekednie kell, nekem pedig kisebb lennem.” (Jn 3,30; LK) Tanítványai Efezusban csak az ő keresztségével keresztkedtek meg. Pál szólt: „*János, amikor keresztelt, megtérést követelt, de azt mondta a népnek, hogy abban higgyenek, aki utána jön... Amikor ezt meghallották, megkeresztelkedtek az Úr Jézus nevére.*” (ApCsel 19,4–5) Timóteust így bátorította Pál: „*Harcold meg a hit nemes harcát, ragadd meg az örök életet, amelyre elhívtátl, amelyről vallást tetél szép hitvallással sok tanú előtt.*” (1Tim 6,12) Kínos halála előtt a kereszten „*három óra tájban Jézus hangosan felkiáltott: Éli, Éli, lámá sabaktáni, azaz: Én Istenem, én Istenem, miért hagyta el engem?*” (Mt 27,46; lásd Zsolt 22,2) A feleletet te is így hiszed? Azért, hogy én soha ne legyek Istentől elhagyott! Az Istenben bízó élete „*olyan lesz, mint a víz mellé ültetett fa...*, szüntelenül termi gyümölcsét. (...) Én, az Úr vagyok a szívek ismerője..., mindenki vel úgy bánok, ahogyan élete és tetteinek gyümölcse szerint megérdemli.” (Jer 17,8.10) Ó, „Isten, szívem néked adom / Kedves ajánlékul, / Ezt kívánod tőlem, tudom, / Fogadd sajátodul! // Végy szállást az én szívemben, / Amíg itten élek, / És a hitben tarts meg engem, / Vezér-lő Szentlélek!” (EÉ 319)

■ GARAI ANDRÁS

A középső keresztség üzenetei

Három keresztről és három győzelemről ír *Szikszai Béni* az *Örök kérdések* című sorozat 28. füzetében (kiadta a Bethánia könyvkereskedés, Budapest, 1949). Fordítsuk most tekintetünket a Golgota középső keresztféjére, és figyeljük: mit üzen nekünk!

Ez Krisztus keresztsje. Ha őszinte szívvel vizsgáljuk, akkor azt mondjuk, hogy a mi keresztyünk, mert arra a keresztre feszítették őt, amelyikre minket kellett volna ráfeszíteni. Azon a kereszten szenvedett, amelyik kereszten nekünk kellett volna szenvednünk bűneink miatt. Éppen ezért ennek a keresztnak üzenetei nekünk szólnak.

Az első üzenete: *Isten komolyan veszi a bűnt*. Mi könnyelműen bánunk a bűnnel. Sorra követjük el mulasztásainkat, könnyelműen eltávolodunk Isten útjáról, és rohanunk tovább az Isten nélküli úton. Nem rendül meg a szívünk, hogy ő komolyan veszi a bűnt. Annyira komolyan, hogy még akkor sem indult kegyelemre, amikor Jézus így kiáltott fel:

„*Én Istenem, én Istenem, miért hagyta el engem?*” Isten hagyta az ő Fiát leszakadni atyai szívéből, és engedte alászállni a poklok poklába, hogy halálával kiengesztelje az Atyát, és megváltson bennünket, bűnösöket.

A keresztség másik üzenete: *Isten szeret bennünket, bűnös embereket*. Nekünk kellett volna elkárhoznunk, de Fia által alászállott emberi test formájában, és magára vette bűneinket, vállalta a kezébe, lábába vert szegeket, fején a töviskoronát, végül a kereszthalált a mi bűneinkért. Úgy szeretett Isten, hogy a szíve megszakadt a golgotai kereszten, hogy új utat készítsen számunkra, amelyiken kijöhetünk hiábavaló életünkől.

Tovább is üzen ez a keresztség: *Ezt tettem érted, te értem mit teszel?* Elénk áll az Úr, és így szól: én elhagytam érted a dicső eget, az angyalok seregét, a mennyei gazdagságot, s a mennyi dicsőség trónját felcseréltem a Golgotával. Leszakasztattam az Atya szívéből, és eljöttem e világba. Ezt tettem érted, te mit teszel értem? Tehet-

nénk valamit e szeretetért? Egész életünk sem lenne elég zengeni az ő dicséretét. De minden erőnkkel munkálkodhatunk az ő országáért, bűnösöket vezethetünk hozzá, hogy megtérjenek, és az ő gyermekei legyenek.

Arról is beszél ez a keresztség: *Ő a halálában is a bűnösre gondol*. Szeme ott is, a kereszten is az emberi nyomorúságot látja, és így szól: „*Atyám, bocsáss meg nekik, mert nem tudják, mit cselekszenek.*” Meglátja a golgotai kereszten a mellette szenvedőt, ott is a bűnösre gondol. A keresztség kínjai közepette sem tudott másra gondolni, mint reánk, a bűnös emberekre, mert szeretett.

Csodálatos az ige kijelentése, hogy mindvégig szeretett. Szeret minket életünk legvégső nyomorúságáig. Nem távoztat el tőle egy szív sem a bűn mélységeibe, hogy Jézus még ott is ne szeretné. Feltámadása után is szeret, az Atya jobbján esedezik értünk.

Még egy üzenete van e középső keresztnak: *Jézus Krisztus keresztségétől választ, megoszt*. A világban Isten

gyermekei a világ fiaival együtt vannak, de a keresztség elosztja, elválasztja őket, nincsenek összevegyülve. Vannak, akiknek szíve Krisztusé, és úgy néznek rá, mint Megváltójukra, és vannak, akik a maguk igazságában járnak. Vannak, akik valóban együtt szenvednek az Úr Jézus Krisztussal, mások viszont csak vallásos cselekedeteiket szeretnék igazolni Jézus Krisztus által.

Ahol Jézus Krisztus keresztsje áll, ott két táborra szakadnak a szívek: a megtértek és a meg nem tértek táborára. Ezt a megosztást nem lehet kiküszöbölni, kikerülni.

Végül még egy csodálatos üzenete van ennek a keresztnak: *Az Úr Jézus Krisztus azonnal teljes életet ad*. Az ördög vallásának tanítása szerint mindig tökéletesebbek, teljesebbek, jobbakk és jobbakk leszünk, míg aztán kiérdemeljük a mennyi jogot. Isten igéjével ez teljesen ellentétes. Amikor a gonosztevő azt mondta: „*Jézus, emlékezzél meg rólam, amikor eljössz királyságodba,*” Jézus így szólt

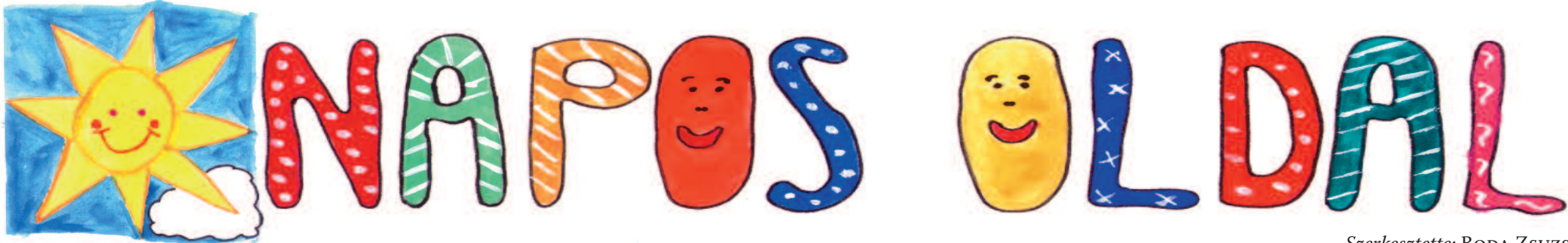
hozzá: „*...ma velem leszel a paradicsomban.*”

Ezt a gonosztevőt nem keresztelte meg senki, senki sem adott neki úrvacsorát, nem anyakönyvezték be egyetlen egyházhoz sem. Ugyanakkor Jézus azt mondta neki: „*...ma velem leszel a paradicsomban.*” Így válik nyilvánvalóvá, hogy nem a szertartások, nem bizonyos rítusok tesznek bennünket Isten országának teljes jogú tagjaivá, hanem egyszerűen Jézus Krisztus kijelentett igéje, elfogadott beszéde, a befogadott ige.

Ezen a kereszten győzött a szeretet. Ez a szeretet most is él, hogy meggyőzze szívünk kemény ellenállását, önigazságát, elbizakodott kevélységét, kiragadjon az ítéletből, és Isten tulajdonává, megváltott gyermekévé tegyen bennünket.

Ne taszítsuk el ezt a megmentő szeretetet, amely meg akar minket tartani! Én már elfogadtam, és boldogan valom: az övé lettem, s ő az enyém!

■ SZENCZI LÁSZLÓ

Szerkesztette: BODA ZSUZSA

Kenderike

A verébnél kisebb madár, de „verébszíne” miatt sokan verébrek nézik. Tavasszal a nászruhas hím homloka, begye és melle vérpiros, a tojó gesztenyebarna, feketés mintázattal, al-sóteste piszkosfehér, begyén és mellén sötét szárfoltokkal. Mindkét ivar torka fehéres alapon foltos; egyebek mellett ez különbözteti meg a hoz-zánk téli vendégként érkező sár-gacsőrű kenderikétől, melynek torka egyszínű agyagsárgás.

A kenderikék ősszel csapatokba verődve járják a határt, röptük hul-lámvonalú. Feltűnő repülés közben az evezők külső és a faroktollak bel-ső zászlajának fehér színe.

MESÉLNEK AZ ÁLLATOK

RAJZ: BUDAI TIBOR

A kenderike Európa-szerte elter-jedt, gyakori madár. Hazánkban is sokfelé fészkel. A nyílt területek ma-dara, zárt erdőbe nem megy. Kedveli a vadrózsával, galagonyával ritkásan benőtt dombokat, az öreg temetőket, mezsgyéket, szőlőhegyeket.

Költés idején a hím bokor csúcsán vagy más kiemelkedő ponton énekel, dala folyamatos csicsérgés, a magevők között egyike a legszebbeknek.

A tél vége felé gyakran csapatban énekelnek. Sokszor gyönyörködtem ebben a hangos kórusban például a szobi révhez vezető út mentén, ahol harminc-negyven madár egy fa ko-ronáján ülve énekelt.

A csapatok február végén felosz-lanak, kialakulnak a párok, és költő-helyet keresnek maguknak. Évente kétszer, néha háromszor költenek – először áprilisban. A fészkek helyét a tojó választja. Hosszasan keresgél, párja többnyire énekelve kíséri.

A fészkek alacsonyan, galagonya-, vadrózsa- vagy borókabokorban, gyakran szőlőtőkében épül. Anyaga

apró vékony ágacskák, gyökérdarab-kák, növényi szálak, a csésze szőrrel és fűszálakkal bélelt. A Velencei-tó mentén több alkalommal találtam kenderikefészket a nádkévékből össze-rakott kupacok csúcsi részében.

A tojásokon a tojó egyedül kotlik, párja a közelben énekel.

A kenderike tápláléka szinte kizá-rólag gyommagvakból áll. Fiókáikat a begyükben puhult magokkal etetik.

Ősszel a hazai állomány egy része délebbre repül, de helyettük évente érkeznek hozzánk északi vendégek.

Védett, természetvédelmi értéke huszonötezer forint.

■ SCHMIDT EGON

Kérdések

1. Hány tojás van a kenderikefészkekben?
2. Milyen színűek?
3. Meddig maradnak a fiókák a fészkekben?

1. Ot-hat.
2. Kékesfehér alapon foltosak.
3. 11-13 napig.

Albert és Pongrác lovag kalandjai

► Mostani hatrészes sorozatunkban ismét Albert és Pongrác lovagnak segíthettek. Szakáll király vitézeinek ez alkalommal olyan bibliai rejt-vényeket kell megoldaniuk, amelyekben bárányokról is szó esik. A he-lyes megfejtéseket összegyűjtve, a sorozat végén, szeptember 1-jéig küld-jétek el szerkesztőségünk címére (Evangelikus Élet szerkesztősége, 1085 Budapest, Üllői út 24.). A borítékra írjátok rá: Gyermekvár.

2.

GYERMEKVÁR

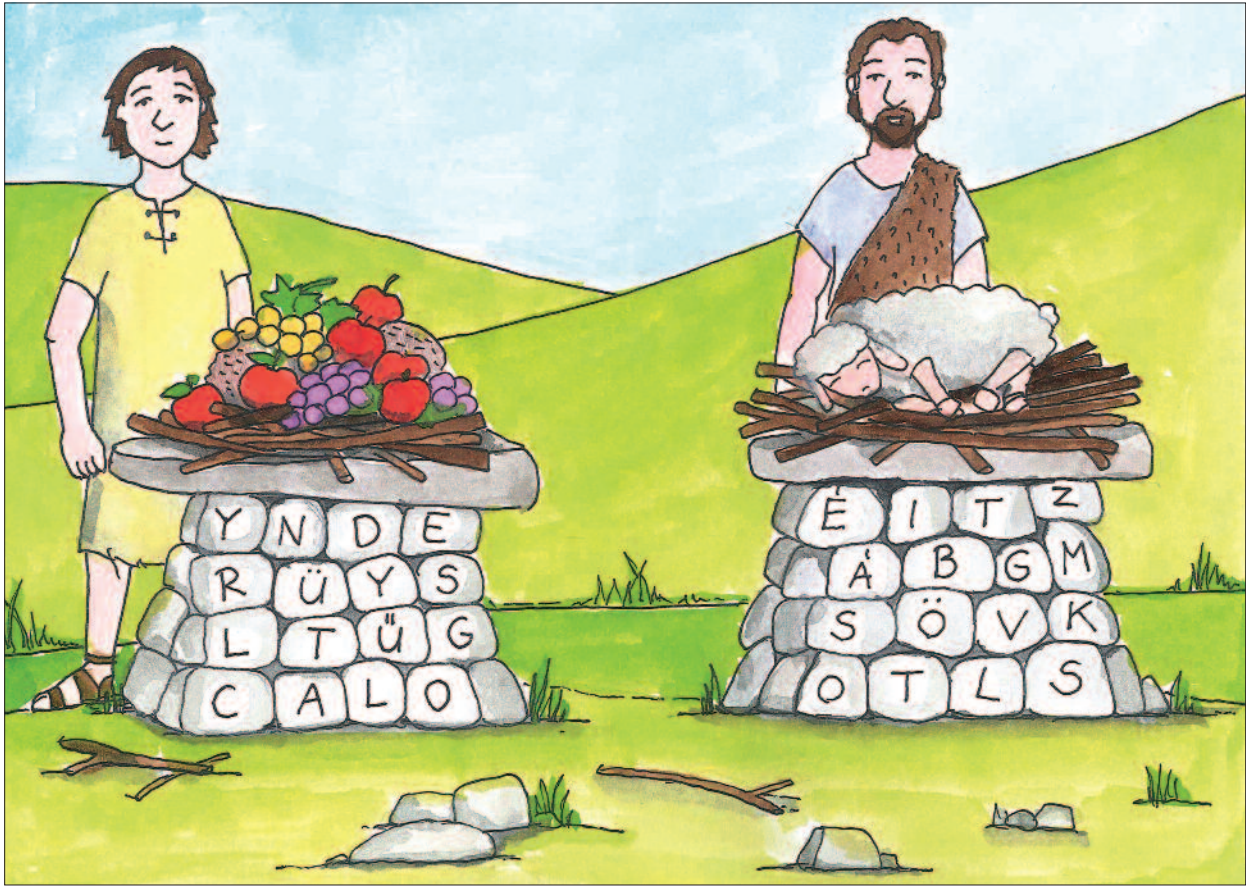
– Az első emberpárnak, Ádámnak és Évának először egy Kain nevű, majd egy Ábel nevű fia született. Amikor a fiúk felnőttek, az idősebbik földműve-lő lett, a fiatalabbik juhásztor. Egy nap mindketten oltárt építettek, hogy áldo-

zatot mutassanak be Istennek. Kain az általa megtermelt gyümölcsökből és zöldségekből tett az oltárra, Ábel pe-dig a hibátlan bárányokból.

Az Úr Ábel áldozatát fogadta el, ezért a bátyja nagyon mérges lett. Bosszút akart állni az öccsén, ezért kihívta a mezőre, rátámadt, és meg-ölte a testvérét. Ez volt az első gyl-kosság a földön. Az Isten nagyon szo-morú volt emiatt, mert ő mindenről pontosan tudott. Kaint azzal büntet-te meg, hogy sokáig hagyta élni, és egész életében ennek a tettének a ter-hét kellett hordoznia.

Amint látod, kedves Gereblye, Ba-jusz király juhásztora lerajzolta az ál-dozatbemutatósi jelenetet. A kövekre négy szó betűit írta összekeverve, és még elrejtett egy ötödiket is. Meg kell találnunk a szavakat, majd a megma-radt betűkből össze kell olvasnunk az elrejtett ötödik szót, azaz a megfejtést.

Segítsetek megtalálni a megadott négy szót: testvér, áldozat, gyümölcs, gyilkos, és találjátok ki az ötödiket!

RAJZ: JENES KATALIN

HUMORZSÁK

– Mit kérdeznek a kisbékák a béka-iskolában testnevelésórán?

– Ugye megint békaügetésben kell a bemelegítő öt kört megten-nünk?

***

Az egérke elmegy moziba, de szeren-csétlenségére pont az elefánt ül előt-te. Szegény egérke hajol jobbra, ha-jol balra, de sehol se lát. Feldühödik, és két sorral előre ül, pontosan az elefánt elé.

Elhelyezkedik, aztán hátrafordul, és kárörvendően odaszól az elefánt-nak:

– Na, most már nyújtózkodjon maga, ha látni akarja a filmet!

Testnevelésóra előtt a tanárnő noszo-gatja Lillát:

– Nagyon kényelmes vagy, Lilla! Igyekezz már egy kicsit, vagy talán én húzzam fel a cipődet?

– Hát, szerintem szorítani fogja a tanárnő lábát.

***

A kis béka kérdezi apjától:

– Apu, kimehetek játszani a rétre?
– Persze, kisfiam, csak vedd fel a gó-lyaálló mellényt.

***

– Miért nem adnak az oroszlánnak jogosítványt?

– Mert sosem tud megállni a zeb-ránál.

***

– Hány éves vagy? – kérdezik a há-roméves Pistitől.

– Hogy mondjam meg – méltat-lankodik a kisfiú –, ha egyujjas kesz-tű van a kezemen?!

– Képzeld, anyu, láttam a buszon Ist-ván királyt – újságolja otthon Ede.

– Hogyhogy? Az nem lehet.

– De igen. Egy öreg, szakállas bácsi találkozott a barátjával, és azt mon-dta neki: Szervusz, István, ezer éve nem láttalak!

***

Zsombor az apukájával a játékbolt ki-rakata előtt áll.

– Apa, megveszed nekem azt a zsi-nórt?

– Melyiket, fiacskám?

– Hát amelyiknek az egyik végén távirányító van, a másikon pedig autó.

***

– Tessék mondani, mennyibe kerül a mozijegy? – kérdezi Balázs a pénz-tárosnőtől.

– Ezerszáz forint.

– Nekem csak ötszázötven forin-tom van. De tessék beengedni, és majd csak fél szemmel nézem a filmet.

Hitünk és pénzünk

Avagy mi a közös egy apácában, egy evangélikus lelkészben és egy üzletemberben?

► **Három ember, három terület, három megközelítés – közös érdeklődés. Összeállításunkból megtudhatja, hogyan nézne ki az ideális protestáns gazdaság, milyen szerepe van a keresztény értékeknek és embereknek a nagyvilág gazdasági életében, és milyen morális kérdések foglalkoztatnak egy hívő üzletembert.**

Szabó B. András

Kalandozások Tesz-Vesz Városban
Szabó B. András evangélikus lelkész a pestújhely–újpalotai gyülekezetben. Doktori disszertációját a pénz kulturális szerepének teológiai értelmezéséből írta az Evangélikus Hittudományi Egyetemen. Elméleti és gyakorlati szempontból látja és láttatja a hit és a pénz, a gazdaság és a spiritualitás összefüggéseit.

– A vallásosságnak komoly hatása van a pénzügyekre, és erősen kultúrafüggő, hogyan gondolkodunk az anyagiakról. A vallási közösségek más-más módon viszonyulnak a pénzhez, ez az évszázadok során hatott a gazdaságukra is. Alapvetően meghatározta a gondolkodást, hogy milyenek hitük előírásai a pénzről. Mindennek nyomait meg lehet találni ma is, például a hagyományosan protestáns, északi országok pénzhez való viszonyában, adómoráljában és a dél-európai országok pénzügyeiben – állítja Szabó B. András.

Ezen a ponton felvetődhet: létezik-e ideális evangélikus gazdaság?

– A protestáns logika a Tesz-Vesz Város logikája, ahol mindenkinek megvan a maga – Istentől kapott – hivatása, amelyet szépen elvégez, és amelyből középszerűen megél. Az egész modellünk erre a jófajta középosztálybeliségre épül; a koldulás sem fér bele, és a dőzsölés sem. Ebből az is következik, hogy az evangélikuság a peremrétegeket nehezen éri el. A leszakadó térségekben sem az evangélikus templomba vezető utat találják meg a legszegényebbek.

A gazdasági történések azonban minden embert érintenek, az elszegényedés, a hitelválság számos gyülekezeti tag számára jelent valós fenyegetettséget.

– Ma Magyarországon a gyülekezeteknek hitvallási kérdés is lehetne, hogyan bánnak az erőforrásaikkal. Ez az őskeresztényeknek már sikerült: ahogyan ők a pénzzel gazdálkodtak, az modellértékű volt a szélesebb római társadalom számára. Egy szét szakadó társadalomban nagyon kevés olyan hely van, ahol a leszakadó és a jómódú réteg egy közösség egyenrangú tagjaként találkozhat. A gyülekezet ilyen hely: az úrvacsora közösségében Isten előtt egyenlők vagyunk, függetlenül attól, hogy mennyi van a bankszámlánkon.

A lelkész-teológus szerint igazán fontos pillanatok a gyülekezet életé-

ben, amikor a tagok a közösséget meg tudják élni úgy is, hogy egy jó ügyre – például lakhatási problémák megoldására – áldoznak, vagy összeadnak valamire, ami az egész közösség javát szolgálja.

– Minőségi különbséget jelenthet, ha valamit önerőből adunk össze, mint ha valami az ölünkbe hullik. Ugyanakkor a külső támogatást sem kell megvetni, ha jó célra fordítható.

Szabó B. András lelkészként azt tapasztalja, hogy az üzleti életben dolgozó templomba járók hétköznapi és vasárnapi szerepe olykor két teljesen különböző embert kíván. Ezt nagyon nehéz összeegyeztetni, tehát feszültséggel jár.

– Lehet, hogy valaki hét közben kemény, rámenős üzletember, hétvégén pedig ott ül a templomban, és bibliai történeteket hallgat, amelyek a szétosztásról, a másik előtérbe helyezéséről szólnak.

Ami pedig a gyülekezet vezetőit illeti: fontos, hogy a lelkészek tájékozottak legyenek gazdasági kérdésekben.

– De ne essünk túlzásokba, amikor egyébként is minden a pénzről szól. Visszatetsző lenne, ha papi ruhás menedzserek potyognának ki a teológiáról. Hogyha vállalhatatlan, hivalkodó költsékezést képvisel az egyház, az borzasztóan visszatetsző. Ezért is mondom azt, hogy a gazdasági viselkedés alkalmazott igehirdetés. Ha nem esünk abba a hibába, hogy a pénzt ismerjük nagyon jól, és ehhez igazodik a gyülekezeti élet, hanem a hitünket ismerjük nagyon jól, és ez határozza meg a pénzügyeinket, akkor tudunk hiteleset, érdekeseit, alternatívát képviselni. Fordítva nem.

Isten a végső cél az üzleti életben is
Baritz Sarolta Laura nővér közgazdász és Domonkos-rendi szerzetes. Doktori disszertációját az értékek gazdasági szerepéről írta és védte meg a Budapesti Corvinus Egyetemen, ahol számos hallgatónak tart előadást az emberközpontú gazdaságról. Mielőtt belépett a rendbe, a Pepsi-Cola cégnél is dolgozott kereskedelemfejlesztési menedzserként. Disszertációjában bizonyította, hogy az ember hátrányos környezetben is tud erényes lenni és törekedni a jóra. Hirdeti, hogy az üzleti életben is Isten áll az értékek csúcsán.

Laura nővér élete és munkája szép példája annak, hogyan lehet a gyakorlatban megvalósítani, hogy az ember érdeklődési köre és hite ne különüljön el egymástól. A munka és a hit szerinte nem választható szét, hiszen az ember a közéletben is megélheti a hitét, illetve ha gazdasági területen dolgozik, akkor ott is. Az ember minden körülmények között képes arra, hogy erényesen éljen, és a jót cselekedje – a különböző gazdasági és társadalmi berendezkedések nem kényszeríthetnek senkit arra, hogy rosszat tegyen.

Állításait bizonyította is: kutatásában 302 kérdőívet elemzett, amelyekből kiderült, hogy az emberek valóban képesek az értékközpontú gazdaságot megvalósítani a gyakorlatban. A megkérdezettek jelentős csoportja például úgy is képes volt erkölcsös és motivált maradni, hogy munkahelyi környezetét szakmai vagy

emberi szempontból nem tartotta megfelelőnek.

Laura nővér gazdasági modelljében a legalsó szinten az *anyagi javak* állnak – mint amilyen a fogyasztás, a pénzügyek, a marketing vagy a profit. Ám ezeket sem szabad elvetni, mert szükségesek a gazdasági élethez.

– A pénz is jó, ha levesszük a bálványok polcáról, és visszatesszük oda, ahová való: az eszközök legalsó szintjére. Hiszen pénzen veszem a céljaim eléréséhez szükséges eszközöket. Tehát a pénz a szolgák szolgálja – mondja.

De csak az értékek szférája teljesíti ki és töltheti meg tartalommal a gazdaságot.

– A görögök szerint és *Aquinói Szent Tamás* szerint is az erkölcsi értékek azok, amelyek a legmagasabb szinten vannak ebben az értékhierarchiában, és ennek a legfőbb Isten áll. Tehát a végső cél Isten az üzleti életben is. Ha azonban az ember az üzleti és gazdasági életben Istenről beszél, tudnia kell, milyen nyelvet használn.

A Corvinuson például, vagy ha világi marketingkonferenciára hívnak előadónak – mondja Laura nővér –, számolnom kell azzal, hogy nem fogom tudni ránézésre megmondani, ki hívó, és ki nem. Ilyenkor olyan kommunikációt kell alkalmazni, amelyet a nem hívó is megért. Lehet nekik beszélni értékekről, emberről és mindezek mentén Istenről. Tudományosan kell megközelíteni a kérdést úgy, hogy az előadó beláttassa: az ember teljességébe Isten is beletartozik.

Baritz Sarolta nem azért lépett be a rendbe, mert rossz tapasztalatok érték marketinges munkája során, és valami gyökeresen mást akart. Sőt korábbi tapasztalatait jelenlegi munkájában is igyekszik hasznosítani.

– Hívó voltam akkor is, és soha nem éreztem úgy, hogy önzőn vagy anyagiasan viselkedem. A dolgokat végül az tette a helyére, amikor az édesanyám beteg lett. Ez arra mutatott rá, hogy a szeretet – édesanyámat ápolni – nagyobb érték, mint a világi javak: hogy céges autóm van, nagyon magas fizetésem van, sokat utazom, jó munkahelyi környezetben vagyok.

Sarolta azért választotta végül a Domonkos-rendi nővérek fehér szerzetesi ruháját és életformáját, mert így tudta a legmagasabb szintet, a legfontosabb célt teljes személyével szolgálni.

– Így végül visszakaptam a közgazdaságtant is, csak nem a saját utamon, ami további munkát jelenthetett volna egy multinál, hanem szerzetesi módon, Isten akarata szerint, elméleti és gyakorlati munka formájában, egyfajta misszióként. Most azon dolgozom, hogyan lehet a keresztény elveket és értékeket megvalósítani a nagyvilág gazdasági életében. Ezt pedig nagyon szívesen és odaadón teszem, mert nagyon sok értelmet találok benne.

Mégis mennyi a császáré?
Benkő Vilmos mélyen hívő evangélikus és befektető, a kispesti gyülekezet tagja. A Csodalámpa Alapítványnál beteg gyerekek kívánságait teljesíti, egyúttal a Speak Academy alapítója, ahol fiataloknak segít elsajátítani a nyilvános beszéd fortélyait – angol nyelven. Erőforrásainak legalább tíz százalékát jó ügyekre fordítja, és úgy gondolja, minél több pénze van, annál több embernek tud segíteni. Korábban bankjegykiadó automata hálózatainak indításával és felfuttatásával foglalkozott, tíz év

Baritz Sarolta Laura

után azonban úgy döntött, megvalósítja saját álmát: megkereste azokat a területeket, ahol komoly változás várható az elkövetkező tíz-tizenöt évben. Választása az egészségügy, a megújuló energia és a mesterséges intelligencia területeire esett: van szoftverfejlesztő cége, klinikája, és megújuló energiákkal is foglalkozik befektetői szinten.

– Hosszú távon fontos gazdasági kérdés, hogy a jövő változásai, lehetőségei és problémái mellett egy ország vagy egy földrész mennyire hajlandó elkötelezni magát. Ma egy folyamatosan változó közegben próbáljuk megtalálni a helyes válaszokat, és ebben a folyamatban én szeretnék részt venni. Hiszen a jövő kérdéseit valaki el fogja dönteni. Komoly vesztély van abban, ha mindez nem a mi értékrendszerünk, keresztény etikánk alapján történik, azért, mert megjegedtünk a változástól, vagy csak a fejünket tudtuk rázni, hogy nem így kellene. Tevélegesen kellene szerepet játszani ezekben a folyamatokban, érteni kellene bizonyos témákhoz, hogy válaszokkal tudjunk szolgálni, és ne kerüljünk a peremre mint kívülálló, komolyan nem vehető hozzászóló. Akkor is ismernünk kell bizonyos folyamatokat és irányzatokat, ha nem értünk egyet velük.

Munkája során ugyan igyekszik elkerülni azokat a gazdasági és üzleti területeket, amelyekkel hívőként nem ért egyet, ám ez nem jelenti azt, hogy soha nem kerül olyan helyzetbe, amely komoly erkölcsi próbatétel elé állítja.

– Egy üzletember sokszor dilemma elé kerül. Például amikor azt látja, hogy a korrupció jelen van minden területen. Afrikában vannak olyan világi vezetők, akik még a segélyszervezetektől kapott pénzt is ellopják, de itthon is tudunk hasonló esetekről. Ezek lerombolják a becsületes emberek hitét és kitartását. Az

egyház, a gyülekezet lehetne az a fórum, ahol a döntéshozók, üzletemberek ezekről a kérdésekről is beszélhetnek, ahol lelki értelemben eligazítást kaphatnak. Például amikor a Bibliában azt olvasom, hogy adjátok meg a császárnak, ami neki jár, elgondolkodom: mit jelent ez? Konkrétan mennyi legyen a császáré? Mint elv nagyon fontos, de hol van a határ? Ha a vezetők nem a nép ügyét szolgálják, mondhatom-e azt, hogy én nem adok nekik egy vasat sem, inkább a rászorulókat támogatom? Hogyha az ember ezekben a dilemmákban nem kap segítséget, akkor egyéni válaszok születnek óriási különbségekkel, és az káoszhoz vezet – mondja.

Benkő Vilmos „hobbija és szenvedélye”, hogy segítsen az embereknek, fiataloknak önmagukra találni, mivel szerinte ennek az országnak el kell mozdítani az önbizalom-mutatóját.

– Ameddig az ember nincs meggyőződve róla, hogy képes értéket képviselni egy folyamatban, egy képben, amit úgy hívunk, hogy élet, hiába adok neki pénzt. Ugyanis azokon a fórumokon, ahol képviselnie kellene magát, az ügyét vagy az országát, el fog bukni. Ha viszont rendelkezik önbizalommal, képes nagyot álmodni, és az álma mellé megszerezni a támogatást is.

Az önbizalom megszerzésében a retorika nagy segítség.

– Egy jármű, amelynek a hátára felültem az embereket, hogy jobban haladjanak. Színpadra viszem, és megtanítom angolul beszédet mondani őket. Felemelő, hogyha valakit el tudok vezetni egy olyan belső állapotig, amikor azt tudja mondani: elég volt a sopánkodásból, kezdeni akarok valamit az életemmel. Fontosnak találom, hogy ezt mindenki találja meg, és Isten dicsőítésére használja. Hiszen csak így tudjuk igazán egymás életét jobbá tenni.

■ LABORCZI DÓRA

Benkő Vilmos

Ahol jezsuiták fürkészték az égboltot

Az egykori Haynald Observatórium

► „Fennkölt szellemű egyházfőhöz méltó ama maradandó emlék, melyet Kalocsa városában egykori halhatatlan bíboros érseke, dr. Haynald Lajos, a hálából róla elnevezett csillagvizsgáló intézet megalapításával emelt. Ezen, a katolikus egyház tiszteletét és magyar hazánk díszét emelő alkotással a magasabb tudomány egyik főrangú intézetét teremté meg, melynek magasztos feladata fürkészni a mindenséget s föltárni csodáit, hogy ezáltal az ember megismerje annak mindenható alkotóját” – olvashatjuk az 1928-ban a kalocsai csillagvizsgáló ötvenéves jubileumára megjelent összefoglaló munkában.

Haynald Lajos (1816–1891), a botanikával aktívan foglalkozó, a csillagászat-hoz vonzódó tudós kalocsai érsek az 1870-es évek elején vette fel a kapcsolatot jezsuita rendtársával, *Braun Károllyal*, és ekkor ajánlotta fel neki az általa megálmodott, ekkor még a szervezés fázisában lévő csillagvizsgáló

Távcső az egykori observatórium kupolájában

ló igazgatói posztját. A Kalocsai Szent István Gimnáziumhoz, akkori nevén Stephaneumhoz tartozó observatórium műszerekkel történő felszerelését a kor neves asztronómusa, *Konkoly-Thege Miklós*, az ógyallai magán-, majd állami csillagda alapító igazgatója végezte a bíboros érsek megbízásából. A jezsuita csillagvizsgáló, a

Haynald Observatórium 1878-ban kezdte meg működését.

Braunnak, az első igazgatónak meghatározó szerepe volt a csillagda korszerű eszközökkel történő felszerelésében. Az intézmény élén – éles szemű észlelőként – ő indította be a csillagászati megfigyeléseket, és ő jelölte ki a csillagvizsgáló elsősorban napmegfigyeléseket jelentő, később is meghatározó profilját, illetve neki köszönhetjük, hogy az eredetileg oktatási intézménynek szánt csillagda határozottan tudományos jelleget kapott. Vezetésével emellett fogatkozásokat, kisbolygókat figyeltek meg.

Braun alaposan tanulmányozta az 1882-es év fényes üstökösét, de vizsgálta a Krakatau vulkán 1883-as kitörése okozta, a magas légkörbe jutott por által bekövetkező hajnali égboltvörösödés jelenségét is. Nevéhez fűződik a csillagda földrajzi helyzetének nagy pontosságú meghatározása. Vizsgálatairól a Magyar Tudományos Akadémia (MTA) – melynek levelező tagja volt – ülésein is beszámolt.

Nagy gondot fordított utódainak, *Hünínger Adolfnak* és *Fényi Gyulának* a képzésére – kezdetben mindketten Braun asszisztenseként dolgoztak. 1884-ben lemondott igazgatói posztjáról, és nyugalomba vonult. Az általa vezetett intézmény történetét és működését két esztendő múlva könyv formájában publikálta.

Hünínger Adolf (1849–1911) 1884-ben került a Haynald Observatórium igazgatói székébe. Programszerűen, rendszeres észlelésekkel megindította a napfoltok és a protuberanciák megfigyelését; bolygók – Vénusz, Jupiter, Szaturnusz – vizsgálataival foglalkozott; az addig a gimnázium részeként működő meteorológiai állomást a csillagvizsgálóhoz csatolta, és megkezdte a helyi szélszonyok tanulmányozását; megindította az observatórium közleményeinek kiadását. Rendszeresen publikált: magyar nyelven a csillagda kiadványai mellett az MTA matematikai értekezései között, illetve az Akadémia értesítőjében; német nyelven a korszak legfontosabb szaklapjában, az *Astronomische Nachrichtenben*. A csillagda vezetői posztját 1885-ig töltötte be, de azután is Kalocsán maradt, és 1889-ig a gimnázium felügyelőjeként dolgozott.

A Haynald Observatórium élén Hüníngert Fényi páter követte. Fényi

Az egykori Haynald Observatóriumnak helyet adó Kalocsai Szent István Gimnázium

Az egykori Haynald Observatórium meteorológiai állomása a Kalocsai Szent István Gimnázium tetején

Gyula (1845–1927) személyében az intézmény a világhírnevét megte-remtő igazgatóját, a kiváló napészlelőt tisztelhetjük. A szerzetes a 19–20. század fordulóján olyan világszínvonalú napmegfigyelési anyagot gyűjtött össze, mely napjainkban is referenciaként szolgál a korszak naptevékenységének elemzéséhez.

A csillagvizsgáló munkatársai közül az ő életművével találkozhatunk leginkább a különböző nyomtatott és internetes életrajzi forrásokban. Kalocsán szobra áll, utca viseli nevét, a Szent István-gimnázium lépcsőházában dombormű állít emléket neki, sírját a város temetőjében, rendtársai sírjai közt találjuk. Szülővárosában, Sopronban emléktábláját láthatjuk, és itt is van róla elnevezett közterület. Miskolcon a jezsuita gimnázium, valamint ennek bemutató observatóriuma, a Fényi Gyula Csillagda viseli nevét.

Az intézményt 1913-tól 1948-ig irányító *Angehrn Tivadar* (1872–1952) elsősorban a meteorológiai megfigyelések tekintetében jeleskedett. Utódja, *Tibor Mátyás* (1902–1995) csillagpárok mérésével foglalkozott, kiadta Fényi Gyula 1896 és 1902 közötti protuberanciagyűjteményét, és nagyszabású terveket

szövegetett a csillagvizsgáló műszereinek megújítására. A történelem azonban közbeszólt. 1949-ben Angehrnt letartóztatta az ÁVH, majd külföldi emigrációba kényszerült.

1950-ben a kommunista diktatúra államosította a csillagvizsgálót: a főműszert és a könyvtárt Budapestre, Fényi észleléseit később Debrecenbe vitette. Tibor élete hátralevő részében nem dolgozhatott tovább csillagászként.

„Kalocsán 1878-ban az akkori érseki gimnáziumban papi csillagvizsgálót létesítettek. (...) A felszabadulás után államosították a csillagdát. (...) A csillagda műszerei bemutatásra és amatőr célokra kiválóan alkalmasak, így a hajdani papi csillagdából a dolgozók csillagdája lett, mint bemutató csillagda... az 1951. év második felében kezdte meg munkáját” – olvashatjuk a *Csillagászati évkönyv* 1952-es kötetében.

A kalocsai bemutató csillagvizsgáló létrejötté és több évtizedes működése azonban – sajnálatos módon – a 19–20. század fordulóján világviszonylatban is elismerésre méltó napészleléseket produkáló Haynald Observatórium kutatóhelyként történő végleges megszűnését is jelentette.

■ REZSABEK NÁNDOR

Istentiszteleti rend • 2015. június 21.

Szentháromság ünnepe után 3. vasárnap. Liturgikus szín: zöld.
Lekció: 1Pt 5,6–11., Ez 18,20–32. Textus: Lk 15,1–10. Énekek: 382, 422.

Budavár, I., Bécsi kapu tér de. 9. (úrv.) Bencéné Szabó Márta; de. 10. (német, úrv., családi) Johannes Erlbruch; de. 11. (úrv.) Bence Imre; du. 6. Balicza Iván; **Fébé, II., Hűvösvölgyi út 193.** de. 10. (úrv.) Sztojanovics András; **Sarepta, II., Modori u. 6.** de. 3/4 12. Sztojanovics András; **Pesthidegkút, II., Ördögárok u. 9.** de. fél 10. (úrv.) Fodor Viktor; **Csillaghegy–Békásmegyér, III., Mező u. 12.** de. 10. (úrv.) Fülöp Attila; **Óbuda, III., Dévai Bíró M. tér** de. 10. Jakab Béla; **Újpest, IV., Lebstüch M. u. 36–38.** de. 10. Solymár Péter Tamás; **Káposztásmegyér, IV., Megyeri Klub, Megyeri út 207.** de. 9. Solymár Péter Tamás; **Deák tér, V., Deák tér 4.** de. 9. (úrv.) Bernd Grosser; de. 11. (úrv.) Gerőfiné dr. Brebovszky Éva; du. 6. (Megálló nevű ifjúsági istentisztelet) Kadlecik Zoltán; **Fasor, VII., Városligeti fasor 17.** de. 11. (úrv.) Pelikán András; **Józsefváros, VIII., Karácsony S. u. 31–33.** de. 10. Gombkötő Beáta; **VIII., Rákóczi út 57/a** de. 10. (szlovák, úrv.) Gulácsiné Fabulya Hilda; **Ferencváros, IX., Gát u. 2. (katolikus templom)** de. 11. (úrv.) Koczor Tamás; **Kőbánya, X., Kápolna u. 14.** de. 10. Benkőczy Péter; **Kelenföld, XI., Bocskai út 10.** de. 8. (úrv.) Bedecs Réka, liturgus: dr. Blázy Árpád; de. fél 11. (úrv., zenés istentisztelet) Bedecs Réka, liturgus: dr. Blázy Árpád; du. 6. Gáncs Tamás; **XI., Németvölgyi út 138.** de. 9. Gáncs Tamás; **Budagyöngye, XII., Szilágyi E. fasor 24.** de. 9. (úrv.) Bence Imre; **Budahegyvidék, XII., Kék Golyó u. 17.** de. 10. (úrv.) Keczkó Szilvia; **Angyalföld, XIII., Kassák Lajos u. 22.** de. 10. Grendorf Péter; **Zugló, XIV., Lócsei út 32.** de. fél 11. (úrv.) Tamásy Tamás; **XIV., Gyarmat u. 14.** de. 9. Tamásy Tamás; **Pestújhely, XV., Templom tér** de. 10. (úrv.) Szabó B. András; **Rákospalota, XV., Régi Fóti út 73. (nagytemplom)** de. 10. Ponicsán Erzsébet; **Rákosszentmihály, XVI., Hősök tere 10–11.** de. 10. Fekete Gy. Viktor; **Cinkota, XVI., Rózsalevél u. 46.** de. fél 11. Vető István; **Mátyásföld, XVI., Prodám u. 24.** de. 9. Vető István; **Árpádföld, XVI., Menyhért u. 42. (református templom)** du. 3. Vető István; **Rákoshegy, XVII., Tessedik tér** de. 9. Kovács Áron; **Rákoskeresztúr, XVII., Pesti út 111.** de. fél 11. Kovács Áron; **Rákoscaba, XVII., Péceli út 146.** de. 9. ifj. Zászkaliczky Pál; **Rákosliget, XVII., Gózon Gy. u.** de. 11. ifj. Zászkaliczky Pál; **Pestszentlőrinc, XVIII., Kossuth tér 3.** de. 10. Győri Dávid; **Pestszentimre, XVIII., Rákóczi út 83. (református templom)** de. 8. Győri Dávid; **Kispest, XIX., Templom tér 1.** de. 10. Deák László; **XIX., Hungária út 37.** de. 8. Deák László; **Pesterzsébet, XX., Ady E. u. 89.** de. 10. Győri János Sámuel; **Csepel, XXI., Deák tér** de. fél 11. Zólyomi Mátyás; **Budafok, XXII., Játék u. 16.** de. 10. (úrv.) Hokker Zsolt; **Soroksár, XXIII., Otthon Közösségi Ház, Sztítás u. 112.** du. 4. Győri János Sámuelné; **Budakeszi, Fő út 155. (gyülekezeti terem)** de. fél 10. (úrv.) dr. Lacknerné Puskás Sára; **Budaörs, Szabadság út 75.** de. 10. Endreffy Géza; **Mátraszentimre–Bagolyirtás, Jókai u. 7–9., Fehé Názáret-temploma** de. fél 12. Roszík Gábor.

Összeállította: Balla Mária

HIRDETÉS

DIGITALSTAND
www.digitalstand.hu

Bárhol vagyok,
velem vannak
a lapjaim.

WWW.DIGITALSTAND.HU

Olvassa
az Evangelikus Élet
digitális változatát!

Rövid és szöveges

E sorok írójának családjában van egy szabály: ha tíz hónapos kislányunk elalszik, miközben valamelyik szülő házon kívül van, akkor a másik fél rövid szöveges üzenetben tájékoztatja erről a tényről, hogy a hazaérkezés minél csendesebb legyen. Ilyenkor az érkező a kapukulcsot használja, nem a négyjegyű kódot, az ugyanis bent is hangot ad, és ebben az esetben a szokásos „Szasztozok, megjöttem!” kiáltás sem hangzik el.

Régebben ez a fajta álmóvás nem jelentett volna döntéshelyzetet: az ember fogta a kis telefonját, és írt egy SMS-t a másiknak. Manapság azonban az okostelefonok világát éljük, a legújabb statisztikák szerint a magyarok csaknem negyven százaléka már ilyen készüléket használ. Ezek pedig nem csak egyetlen szövegesüzenet-küldési lehetőséggel kapcsolódnak össze.

Aki a *Gmailt* használja, annak nem ismeretlen a levelező beépített chat-, azaz csevegőszolgáltatása, a *Hangouts* sem. De a *Facebook Messenger* nevű alkalmazása is megtalálható a legtöbb facebookozó eszközén, és még lehetne sorolni hosszasan. Így persze már nem is egyértelmű, hogy melyik kis ikonra kattintson az ember, ha gyorsan akar üzenetet küldeni. Főleg, hogy az alkalmazások egy részének van asztali gépen futó változata is, így ha éppen az a gyorsabb és egyszerűbb, akkor a böngészőben is meg lehet írni az üzenetet.

Az SMS hosszú időn keresztül jó szolgálatot tett. Talán nem mindenki tudja, hogy a *Google Calendar* nevű naptárszolgáltatás egyik legjobb

EGYHÁZ ÉS VILÁGHÁLÓ

Rovatgazda: Nagy Bence

funkciója volt, hogy az egyes eseményekről lehetett szöveges üzenet kérni, így nem is kellett gyakran a digitális naptárra nézni, elég volt csak a telefonra érkező SMS-t elolvasni, hogy tudjuk, merre is kell lennünk egy vagy két óra múlva. A *Calendar* programozói felületén pedig tetszőlegesen lehetett eseményeket létrehozni, így sok fejlesztő használta arra, hogy személyre szabott riasztórendszer alakítson ki magának.

Például ha egy rendszergazdának az automata kis figyelőprogramja észlelte, hogy a szerverrel valami gond van, akkor az e-mailben történő riasztáson túl beállíthatott egy eseményt egy perccel későbbre, amelyről azonnal ment is ki az értesítő SMS. Az emberi találékonyság megtalálta a módját, hogy olyan célra használjon egy eszközt, amelyre tervezői nem gondoltak. Mindezt teljesen ingyen.

Az egész történet azért kap most aktualitást, mert a *Google* nemrég bejelentette, hogy megszünteti a naptár SMS-küldési lehetőségét. Közleményében arra hivatkozott, hogy az okostelefonokon már sokkal jobb jelzési lehetőségek és csatornák vannak, így felesleges egy ilyen régimódi funkciót fenntartani.

A „push notification”, azaz kicsit szabadon fordítva „a felhasználóhoz tolt értesítés” lehet a közeljövő elsődleges platformja. Egyre inkább az jellemzi ugyanis a felhasználókat, hogy a telefon nyitóképernyőjén megjelenő üzenetek az interakcióba lépés elsődleges felületei. A fejlesztések is leginkább ebbe az irányba mutatnak: ha üzenetet kapunk, akkor ott helyben tudunk rá válaszolni, nem is kell az adott alkalmazást megnyitni hozzá. Ezzel pedig az alkalmazások egyedisége is lassan kezd szétfoszlani, miközben egyre kevésbé jellemző, hogy a felhasználó akkor fogyasztja az információt, és lép kapcsolatba valakivel, amikor ő akar.

Úgy tűnik, hogy a „pull”, azaz a „le-húzó” technológia egyre inkább háttérbe szorul. Egyre kevesebb új oldal kínál RSS-csatornát, azaz olyan felületet, amelyen keresztül a saját gépünk vagy egy internetes szolgáltatás alkalmazása olvassa be („húzza le”) egy adott oldal tartalmát, hogy végül a különböző helyekről származó híreket, cikkeket vagy blogbejegyzéseket egy közös felületen gyűjtse össze. Helyettük inkább a hírlevelekre történő feliratkozás jött divatba, azaz az oldal szerkesztői tolják elének a tartalmat.

Hasonlóan az SMS-re épülő saját vészjelző rendszerhez, az internet lelkes fejlesztői is megtalálják a módját, hogy ne a tartalomszolgáltatók uralják az idejüket – de a kérdés leginkább az, hogy kiben mennyi erő és elszántság van, hogy merjen kiharadni a világ gyors folyásából.

■ N. B.

Evangelikus lelkészgyűlés Kalocsán

A Bács-Kiskunban élő evangélikusoknak hagyományosan jó a kapcsolatauk a Kalocsa–Kecskeméti Főegyház-megye érsekeivel. Volt idő, hogy a korábbi érsekek – *Paskai László* és *Dankó László* – évről évre örömmel szolgáltak az ökumenikus imahéten a csengődi evangélikus templomban. A Biblia éve (2008) alkalmával a megyebéli evangélikus lelkészek ugyancsak Kalocsán, *Katona István* jezsuita történetíró egykori lakóházában tartatták meg havonta esedékes gyűlésüket, miután megtekintették az érseki könyvtár nagyszerű bibliakiállítását.

Az evangélikus lelkészek júniusi lelkészi munkaközösségi találkozójának 10-én, szerdán újra Kalocsa volt a helyszíne. Ugyanis *dr. Bábel Balázs* érsek meghívására lehetőség nyílt a 2009 óta régészeti feltárási és építési-felújítási munkálatok miatt zárva tartott főszékesegyház belső megtekintésére. A katedrális főbejárata előtt az érsek, *Vörös Márta* egyházmegyei főépítész, valamint *Vincze Attila* hajósi plébános, az Incrementum

Érseki Vagyonkezelő Központ igazgatóhelyettese fogadta a vendégeket. S ezzel megkezdődött utazásunk ezer esztendő magyar és katolikus történelmében.

Szó szerint alámerültünk a történelemben, hiszen a templom falain belül mintegy kétméteres mélységben alaposan föltártak mindent, s létrán kellett alászállnunk a múlt mélységeibe. A kutatók megtalálták az összes e helyen álló korábbi templom falmaradványait, de sok-sok régi pénzérme és egy elásott harang is előkerült a mintegy háromszáz csontváz mellett. Megtalálták az első kalocsai érsek, *Asztrik* maradványait is (a már többszörösen elvégzett szénizotópos vizsgálatok ezt a vélekedést erősítik meg). *Asztrik* hozta el Rómából *Szent István* királyunk koronáját.

Idegenvezetőink lelkesen magyarázták és mutogatták a régimúlt emlékeit. A templom déli falánál feltárták a gótikus templom bélletes kapulábazatát is, amely feltűnően hasonlít a jáki templom ma is látható ka-

pujához. Újra megbizonyosodhattunk arról, hogy az alföldi tájakon is ugyanaz az építészeti-kulturális örökség volt jellemző, mint hazánk nyugati végein. Csak itt „eredményesebben” pusztított tatár, török, majd a hajdúk, no meg egy tűzvész. Ugyanazon a helyen, az ősi romokra épült négy templom; a negyedik a ma is látható barokk székesegyház.

A múlt emlékei közül feljőve az érseki kincstárnak, valamint a paprikamúzeumnak is helyet adó *Katona István* Házban úrvacsorás istentiszteletet követően vitattuk meg ügyesbajos dolgainkat. Búcsúszóra újra közénk ült Bábel Balázs. Ezúton is köszönjük munkatársainak és személyesen neki is a szíves, testvéri vendéglátást.

A székesegyházban a munkálatok reménység szerint ez év végére befejeződnek, s hamarosan újra élni fog a templom – a feltárt alsó szint pedig látogatható lesz a történelmi emlékeink iránt érdeklődők számára.

■ LUPTÁK GYÖRGY *esperes*

EVÉL&LEVÉL&LEVÉL&LEVÉL

Búcsú a nyugalomba vonult Halász Sándor tisztelendő úrtól

Az iharosberényi evangélikus gyülekezet az újságon keresztül is szeretne elköszönni lelkész úrtól. Megköszönjük munkáját, fáradozását, hűségét és barátságát. Köszönjük, hogy tizennyolc éve gyülekezetünket választotta, nehé helyzetünkben segítő kezet nyújtott.

Tizennyolc év nem kevés idő, sok nehézség, sok munka, emberi meg nem értés, de ugyanakkor sok érzelem és öröm szegélyezte tisztelendő úr útját; ő ezt az utat keményen végigjárta. Mindenki tudja, hogy ismeretlen környezetbe, idegen emberek közé beilleszkedni nem könnyű. Idővel megismertük egymást, és megtörtént egymás elfogadása.

Együtt sírtunk, bánkódtunk, ha valaki a gyülekezetből megtért Urához (tizennyolc év alatt sajnos sok társunktól el kellett búcsúzni). Születésekkor, keresztelekőn, esküvőkön együtt örültünk, ez jóval kevesebbszer történt meg. Akik ott voltunk a lelkész úr által szervezett kirándulásokon, szép élményekkel gazdagodtunk; jó visszaemlékezni ezekre az eseményekre, szeretetvendégségekre, egyházi borversenyekre, bibliaórákra.

Tisztelettel köszönjük tisztelendő úrnak és kedves feleségének, *Annamáriának* az elmúlt tizennyolc évet. Kívánjuk, hogy nyugdíjas éveiket jó erőben, egészséggben, aktívan és boldogan töltsék. Azzal a reménnyel zárjuk búcsúnkat, hogy a jó kapcsolat megmarad, mindig szeretettel várjuk a gyülekezetben.

Isten áldja, lelkész úr!

Iharosberényi evangélikus gyülekezet

Kántorért szólt a harang

„*Maradj velünk, mert esteledik, a nap is lehanyatlott már!*” (Lk 24,29) – ez az ige hangzott el a közelmúltban a Kemenesalján fekvő Külsővát ravalatozójában, a Marcalgergelyi–Szergényi Társult Evangélikus Egyház-köztség külsővati gyülekezete kántorának, egykori gondnokának, harangozójának, *Vizi Kálmánnak* a temetésén. Isten nyolcvannyolc éves földi vándorúttal ajándékozta meg, és ebből hatvan évet szolgált hűséggel az orgona mellett.

Kálmán bácsi nemcsak szülőfalujában volt hűséges a szolgálathoz, éveken keresztül a szomszédos mersevati templomban is kísérté az ot-tani gyülekezet éneklését. Fiatalon, 1952-ben vehetett részt kántorképző tanfolyamon, Fóton, ahová egy gyermektelen szomszédja, *Rózika* néni küldte el. Ő már akkor meglátta testvérünkben a tehetséget: segítette, hogy kifejlődhessen benne mindaz, amit Istentől kapott.

Talán nem véletlen, hogy éppen az éneklés, Cantate vasárnapján hívta vissza Isten testvérünket. Azon a héten teste már napról napra gyengült, de – a pápai kórházi ágyon készülve az örök hazába – látogatóival szívesen imádkozott, hallgatta Isten üzenetét.

Kálmán bácsi egykor sokat aggódott, ki lesz a faluban a harangozó, míg nem teljes anyagi segítséget nyújtott gyülekezetének a harangok villamosításához. „Már csak egy gombot kell megnyomni!” – híresztelte, amikor elkészült. Május 9-én érte szóltak ezek a harangok!

Sokat aggódott azért is, ki ül az ő padjára az orgona mellé. Hiszen alig van a faluban gyermek. Ez a probléma úgy oldódott meg, hogy október óta a gyülekezetben – *dr. Wagner Szilárd* személyében – orgonaművész-lelkész szolgál. (Átmenetileg szintetizátor kíséri az énekeket, mert az orgona felújításra szorul.) „Nagyon ért hozzá, meg fogja javítani, szívén viseli!” – állapította meg az új lelkésszel való első találkozáskor Kálmán bácsi.

Mikor a rokon lelkek először találkoztak, még senki sem gondolta, hogy az új lelkész a külsővati temetőben elsőként éppen kántorát fogja elbúcsúztatni földi útja végén.

■ KISS JUDIT (*Celldőmők*)

Lapunk május 31-i számában tudósítást közöltünk Őszintén a migrációról címmel – az Evangelikus.hu portálon megjelent szöveg alapján – a Theológiai Szemle által e témában rendezett konferenciáról. A tanácskozás egyik előadója, dr. Szép Árpád, a Bevándorlási és Állampolgársági Hivatal Menekültügyi Igazgatóságának igazgatója az anyag megjelenése után hibaigazítást kért a portál szerkesztőségétől. Levele alább olvasható.

Május 22-én a *Theológiai Szemle* fennállásának 90. évfordulója alkalmából rendezett konferencián volt szerencsém előadást tartani. (...)

A konferenciával kapcsolatban azonban az Önök honlapján megjelent összefoglaló, illetve hír olyan kijelentéseket tulajdonít nekem, amelyeket én nem tettem. Az előadásom épp a fogalmi pontosság szükségességéről szólt, ehhez képest az én „számba adott” mondatok pont hogy összekeverik a szakkifejezéseket, valamint az általam elmondott adatokat is pontatlanul jelenítik meg.

Tehát: „2014-ben csaknem 43 ezer menedékkérő érkezett az országba” (nem 45 ezer és nem menekült), és idén a számuk már meghaladta az 50 ezret (nem a 30-at).

Ehhez hasonlóan olyan kijelentést sem tettem, hogy „a migráció fogalmát mind a média, mind a politika nagyon félreérthetően vagy manipu-

latívan használja”. Ez már csak azért sem lehet igaz, mert több médiaorgánium és egyes politikai szereplők is a hivatal segítségét kérik a helyes fogalomhasználat kapcsán, ezért téves lenne általános kijelentésként megfogalmazni a fentieket. Épp ezért nem is tettem ilyet.

Amit mondtam (tartalmi, nem szó szerinti idézetként): „A migrációhoz tartozó szakkifejezéseket a média és a politika is jellemzően köznyelvi értelemben használja, nem szükségszerűen a jogi pontosság jegyében. Ennek eredményeként egyes esetekben nagyon félreérthetően, esetleg kifejezetten manipulatív módon történik a téma kommunikációja, ami rendkívüli mértékben megnehezítheti a probléma kezelését.”

Kérem a honlapon közzétett szövegrészek fentieknek megfelelő korrigálását. (...)

Köszönettel: DR. SZÉP ÁRPÁD

Keresztény kávézó a belvárosban

Az egyház küldetése, hogy szent pimaszággal, kéretlenül beleszóljon mások életébe – érzékelte a misszió különleges lehetőségét az etióp kincstárnok történetén keresztül (ApCsel 8,26) a Magyarországi Református Egyház Zsinatának lelkészi elnöke, *dr. Szabó István* püspök június 12-én a budapesti Adna Café megnyitóján. A Török Pál utca 6. alatt működő kávézóval a Kallódó Ifjúságot Mentő Misszió kilépett a szociális ellátás falai közül, és józan bulikkal, értékeremtő közösségi programokkal kívánja megszólítani a fiatalokat – részletezte a prevenciószolgáltatás új formáját *Victorné Erdős Eszter* lelképásztor, a református drogmisszió vezetője. *Czibere Károly*, az Emberi Erőforrások Minisztériumának államtitkára köszöntőjében azt hangsúlyozta, van reménység a gyógyulásra, ennek szimbóluma a keresztény kávézó.

■ WALKÓ ÁDÁM *felvétele*

HÍREK, HIRDETÉSEK

Meghívó doktori értekezés vitájára

Az Evangélikus Hittudományi Egyetem Doktori és Habilitációs Tanácsa tisztelettel meghív minden érdeklődőt *Szabó B. András* evangélikus lelkész *Az áldozattól a pszeudoesztkatológiáig: a pénz kulturális szerepe-inek teológiai értékelése* című doktori értekezésének nyilvános megvita-tására június 26-án 10.30-ra az Evangélikus Hittudományi Egyetem (1141 Budapest, Rózsavölgyi köz 3.) 10-es számú tantermébe. A doktori érte-kezés egy példánya megtekinthető az egyetem könyvtárában.

■ DR. CSEPREGI ZOLTÁN,
a Doktori és Habilitációs Tanács elnöke

APRÓHIRDETÉSEK

Budapesti orvosnő szeretne megis-merkedni természet- és művészet-kedvelő, középkorú úrral. 1250 Buda-pest, 42-es postafiók.

Pécsett élő, egyetemet végzett, nyug-dijas, részmunkaidőben dolgozó hölgy megismerkedne a szabad idő tartal-mas eltöltésére független, művészete-t kedvelő úrral. 06/30/527-0771.

VASÁRNAPTÓL VASÁRNAPIG

Ajánló a rádió és a televízió műsoraiból június 21-étől június 28-áig

VASÁRNAP	HÉTFŐ	KEDD	SZERDA
6.40 / Duna Tv <i>Biblia és irodalom</i> 9.00 / Pax Tv <i>Evangélikus istentisztelet a budavári templomból</i> 9.30 / ZDF (német) <i>Evangélikus istentisztelet Klosterneuburgból</i> 9.30 / Bartók rádió <i>Musica Sacra (egyházzenei magazin)</i> 9.50 / Duna Tv <i>Evangélikus ifjúsági műsor</i> 10.05 / Duna Tv <i>Református magazin</i> 13.15 / Duna World <i>Magyar történelmi arcképcsarnok</i> Széchényi Ferenc 14.00 / Pax Tv <i>Reformációi gálaest (riportfilm)</i> 17.00 / Credo Evangélikus Rádió (Szombathely) <i>Evangélikus istentisztelet (credoradio.hu)</i> 21.15 / Bartók rádió <i>Clare Hammond zongoraestje</i>	5.50 / Duna Tv <i>Hajnali gondolatok</i> 9.30 / Duna World <i>Család-barát válogatás</i> 13.49 / Bartók rádió <i>Jean Guillou orgonaestje</i> 15.10 / Kossuth rádió <i>Rendszerváltók, 1989</i> 16.20 / Duna World <i>Csonka-Bereg (magyar dokumentumfilm)</i> 17.50 / Duna World <i>Magyar elsőők</i> Az első magyar óvoda 18.10 / Pax Tv <i>Keresztkérdések</i> A Zákeus Médiacentrum műsora 20.00 / Pax Tv <i>Kút (élő interaktív műsor)</i> Műsorvezető: Deák László evangélikus lelkész 21.20 / Duna Tv <i>Az On The Spot bemutatja</i> Egy gádzsó utazása Romanisztánban 22.25 / M3 <i>Éjjeli menedékhely</i> Nemzeti Színház, 1980	11.07 / Kossuth rádió <i>A Hely (riportműsor)</i> Ybl-házak 14.30 / Bartók rádió <i>Népzene – távolról</i> 15.15 / Duna World <i>Református magazin</i> 15.50 / Duna World <i>Evangélikus ifjúsági műsor</i> 16.00 / Duna Tv <i>Balaton nyár (magazinnműsor)</i> 16.00 / Duna World <i>Metodista ifjúsági műsor</i> 19.00 / Credo evangélikus rádió (Szombathely) <i>Hétközi istentisztelet</i> 21.00 / M2 Petőfi Tv <i>Én vagyok itt (élő magazinműsor)</i> 22.15 / M3 <i>Boldog születésnapot, Marilyn (magyar film, 1980)</i> 23.25 / M3 <i>Én is jártam Isonzónál (magyar dokumentumfilm)</i> 2.55 / Tv2 <i>Apacsok (magyar filmdráma, 2001)</i>	11.25 / Duna World <i>Ízörzök – Badacsonytomaj</i> 13.30 / Kossuth rádió <i>„Tebenned bízunk eleitől fogva...”</i> A református egyház féléórája 15.40 / Duna World <i>Isten kezében</i> 19.00 / Credo evangélikus rádió (Szombathely) <i>Lélekhangoló</i> Az Evangélikus Rádiómisszió műsora 19.35 / Bartók rádió <i>A Győri filharmonikus zenekar hangversenye</i> 20.00 / Story5 <i>Váratlan utazás (kanadai tévéfilmsorozat)</i> 20.30 / Duna Tv <i>Szabadság tér, '89 (történelmi magazinműsor)</i> 23.00 / Pax Tv <i>Mit ér az ember, ha...? Gryllus Dániel portréja</i> 23.30 / M3 <i>Békétárgyalás, avagy az évszázad csütörtökig tart (magyar tévéfilm, 1989)</i>
CSÜTÖRTÖK	PÉNTEK	SZOMBAT	VASÁRNAP
10.55 / M3 <i>Volt egyszer... (riportfilm)</i> 11.00 / Duna World <i>Élő egyház (vallási híradó)</i> 12.10 / Pax Tv <i>Mesterházy Balázs és Kövesdi Miklós görbe tükre</i> 15.25 / Duna World <i>Biblia és irodalom</i> 17.00 / Credo evangélikus rádió (Szombathely) <i>Nyitott ajtók (egyházi magazin)</i> 19.10 / Duna World <i>Hogy volt?!</i> Margitai Ágira emlékezünk 22.00 / Bartók rádió <i>Dzsessz a Márványteremben</i> 22.35 / M3 <i>Musical World</i> Gálaest a Pesti Vigadóban 23.10 / Duna Tv <i>Kult.hu (művészeti magazin)</i> 23.35 / M3 <i>Legenda az ezerarcú lélekről – Karinthy Frigyes (irodalmi műsor)</i>	5.50 / Duna Tv <i>Hajnali gondolatok</i> 12.00 / Kossuth rádió <i>Déli harangszó az ostffyasszonyfai evangélikus templomból</i> 13.15 / Duna Tv <i>Kívánságkosár (kívánságműsor)</i> 16.15 / Duna World <i>Nők a Gulágon (dokumentumfilm)</i> 18.30 / Pax Tv <i>Identitásunk iskolája a gyülekezet</i> Molnár Lilla előadása 20.05 / Hír Tv <i>Csörte (politikai vitaműsor)</i> 21.26 / Bartók rádió <i>A Dán vonósnégyes és a Nightingale vonósnégyes hangversenye</i> 22.00 / Bartók rádió <i>Útlevel nélkül – az igazi crossover</i> 0.25 / M3 <i>Retrock (magyar zenei műsor)</i> Karthago	7.45 / Duna World <i>Balaton nyár (magazinnműsor)</i> 10.00 / Credo evangélikus rádió (Szombathely) <i>Evangélikus magazin</i> 13.05 / Pax Tv <i>Krisztus-arcú egyház</i> Missziói nap a Déli Evangélikus Egyházkerületben 14.10 / Duna World <i>Néma kolostor (magyar film, 1941) (86’)</i> 20.05 / Bartók rádió <i>Kapcsoljuk a fertőszentmiklósi Szent Miklós-templomot</i> 21.04 / Kossuth rádió <i>Rádiószínház</i> Thomas Mann üdvözlése 22.03 / Petőfi rádió <i>Bodyrock Radio Show</i> 23.20 / Duna Tv <i>Mephisto (magyar-osztrák–német film, 1981)</i> 23.30 / Pax Tv <i>Felician Rosca orgonaművész hangversenye</i>	8.00 / Civil rádió <i>Lélekhangoló</i> Az Evangélikus Rádiómisszió műsora (civilradio.hu) 8.30 / Mária Rádió <i>Ökumenikus lapszemle</i> 9.00 / Pax Tv <i>Evangélikus istentisztelet a budavári templomból</i> 9.30 / Bartók rádió <i>Musica Sacra (egyházzenei magazin)</i> 10.00 / Credo evangélikus rádió (Szombathely) <i>Templomról templomra</i> 10.04 / Kossuth rádió <i>Református istentisztelet közvetítése a kocsordi templomból</i> 11.30 / M. Katolikus Rádió <i>Édesanyám főztje</i> 13.40 / Duna World <i>Szabadság tér, '89 (történelmi magazin)</i> 19.00 / Credo evangélikus rádió (Szombathely) <i>Evangélikus istentisztelet</i> 21.00 / M2 <i>Puskás, Hungary (magyar életrajzi film, 2009)</i>

Evangélikus Élet – A Magyarországi Evangélikus Egyház hetilapja

E-mail: evelet@lutheran.hu. • **EvÉlet on-line:** www.evangelikusélet.hu. • **Hirdetésfelvétel:** hirdetes@evelet.hu.
Előfizetés: előfizetes@evelet.hu. • **Szerkesztőség:** 1091 Budapest, Üllői út 25. fszt. 2. Tel.: 1/317-1108, 20/824-5519; fax: 1/486-1195.
Főszerkesztő: T. PINTÉR KÁROLY (karoly.pinter@lutheran.hu). **Szerkesztőségi titkár** (hirdetési ügyek referense): BALLA MÁRIA (maria.balla@lutheran.hu). **Olvasószerkesztő:** DOBSONYI SÁNDOR (sandor.dobsonyi@lutheran.hu). **Korrektor:** FEDOR SÁRA (sara.fedor@lutheran.hu). **Tervezőszerkesztő:** SZABÓ DÁVID KÁROLY (david.szabo@lutheran.hu). **Munkatárs:** WALKÓ ÁDÁM (adam.walko@lutheran.hu). **Rovatvezetők:** DR. ECSEDI ZSUZSA – Cantate (ezsu@lutheran.hu), KENDEH K. PÉTER – Oratio oecumenica (peter.kendeh@lutheran.hu), SZABÓNE MÁTRAI MARIANNA – A vasárnap igéje (mariann.matrai@lutheran.hu), TAMÁSY TAMÁS – Új nap – új kegyelem (tamytam@t-online.hu). **Szerkesztőbizottság:** ADÁMI MÁRIA, BALICZA MÁTE, B. WALKÓ GYÖRGY, DR. FABINY TAMÁS, KENDEH K. PÉTER, KISS MIKLÓS, KISS TAMÁS, DR. OROSZ GÁBOR VIKTOR, PRÖHLE GERGEJ, RADOSNÉ LENGYEL ANNA, T. PINTÉR KÁROLY.

Kiadja a Luther Kiadó (kiado@lutheran.hu), 1085 Budapest, Üllői út 24. Tel.: 1/317-5478, 1/486-1228, 20/824-5518; fax: 1/486-1229.
Felelős kiadó: KENDEH K. PÉTER (peter.kendeh@lutheran.hu). **Nyomdai előállítás:** Konsilo Kft. (1022 Budapest, Tapolcsányi u. 6.).
Felelős vezető: NAGY ZOLTÁN. **Árusítja a kiadó. Terjeszti a Magyar Posta Zrt. Terjesztési ügyekben reklamáció a Magyar Posta Zrt. Hírlapüzletág ingyenes telefonszámán: +36-80/444-444 és a Luther Kiadónál. • INDEX 25 211, ISSN 0133-1302.**

Előfizethető közvetlenül a kiadónál vagy postautalványon. Az előfizetési díj beföldön (illetve Románia és Szlovákia területén) negyed évre 3575 Ft, fél évre 7150 Ft, egy évre 14 300 Ft, európai országba egy évre 48 100 Ft (172 euró), egyéb külföldi országba egy évre 56 320 Ft (201 euró). Csak a minden hónap 15-ig beérkező lemondásokat tudjuk az azt követő hónap elsejével regisztrálni, ellenkező esetben még egy hónapig jár az újság. Beküldött kéziratokat nem őrzünk meg és nem küldünk vissza. Az adott lapszámba szánt kéziratokat a megelőző hét csütörtökéig kérjük leadni! A hétfő délutáni lapzártakor kizárólag a hét végi eseményekkel összefüggő (és a szerkesztőséggel előzetesen egyeztetett) írásokat tudjuk figyelembe venni. Az e-mailben küldendő kéziratokat az evelet@lutheran.hu, a hirdetéseket a hirdetes@evelet.hu címre várjuk.

Új nap – új kegyelem

Vasárnap (június 21.)

Mindennapi kenyerünket add meg nekünk ma. Mt 6,11 (Péld 30,8; Lk 15,1–3.11b–32; 1Tim 1,12–17; Zsolt 107,1–22) „*Mid van, amit nem kaptál?*” – kér-di Pál a korinthusiaktól (1Kor 4,7). Kérdésében pedig már a választ is meg-fogalmazza: minden a jó Istentől származik. A *Kis káté* első hitágazat-magya-rázata is ezt a teológiai igazságot visszhangozza. *Luther* vallja, hogy nemcsak az élet Isten ajándéka, hanem annak fenntartása sem független a Gondvise-lő jóságától. Jézus szerint a pogányok állandóan azt kérdik: „Mit együnk, mit igyunk?” A mennyei Atya gyermekei ellenben tudják, hogy Istennek gondja van ránk: „Biztos kézben van az éltém, az én Uram hű kezében.” Szükségünk van a Szentlélek hitet ébresztő munkájára, hogy mindenkor gyermeki biza-lommal kérjük mennyei Atyánkat. Jöjj, teremtető Szentlélek!

Hétfő (június 22.)

Jézus... meglátott egy embert a vámszedő helyen ülni, akit Máténak hívtak, és így szólt hozzá: Kövess engem! Az felkelt, és követte őt. Mt 9,9 (2Sám 22,37; Lk 5,27–32; 1Móz 43,1–14) A pünkösdi lélek kiáradása után kezdte Péter ér-teni, hogy Isten nem személyválogató. A tanítványok is ekkor döbbentek rá igazán, hogy a mennyei Atya mennyire szereti őket. Nem azért esett rájuk egykor Jézus választása, mert alkalmasak voltak az apostoli szolgálatra. Aki-ket kiválaszt és elhív az Úr, azokat Lelke erejével ruházza fel. Nem megta-lálja, hanem megteremti bennünk, ami méltó az ő szeretetére. Így lehettek Krisztus követői egyszerű halászok, a pogány vámszedő, és csak így lehetünk mi is. Naponként könyörögjünk Szentlelkéért, hogy meghalljuk a minket meg-szólító Jézus hangját: ma is hív a vele való közösségre. Jöjj, új életnek Lelke!

Kedd (június 23.)

Pál írja: Én megtanultam, hogy elégedett legyek azzal, amim van. Fil 4,11 (Zsolt 4,8; 2Móz 32,20–33,1; 1Móz 43,15–34) Ebben az igében nem egy megtört, meg-annyi nyomorúságot elszenvedő apostol keserű nekifoházkodását olvassuk, hanem igazán mély hitvallást arról, hogy Isten ereje az erőtlenségben is erős, és hogy kegyelme mindenre elég: „És van-e még más menedék, / Hogy lelkünk óvja, védje? / Egy van csak, de ez egy elég: / A kegyelem ígéje.” (EÉ 286,4) Kér-jük a Szentlélek segítségét, hogy együtt vallhassuk az apostollal: „*Mindenre van erőm Krisztusban, aki megerősít engem.*” (Fil 4,13) Jöjj, erőnek Lelke!

Szerda (június 24.)

Azokban a napokban kezdett Keresztelő János prédikálni Júdea pusztájában: Térjetek meg, mert elközelített a mennyek országa! Mt 3,1–2 (Jer 3,14; ApCsel 19,1–7; 1Móz 44,1–34) Csak Jézus Urunk keresztje által lehet valósággá éle-tünkben, amit János egykor a pusztában hirdetett. A megtérés ugyanis nem saját elhatározásunk és döntésünk eredménye, még ha sokan így is tekinte-nek rá, hanem Isten ajándéka a bűnös ember számára. „*Nem ti választotta-tok ki engem, hanem én titeket*” – mondja Jézus az evangéliumban (Jn 15,16). A megtérés azt jelenti, hogy Krisztus által kerülök kapcsolatba Istennel. Csak benne és általa vált ugyanis láthatóvá Isten üdvakarata: a bűnbocsánat és az örök élet. Saját eszemmel és erőmmel nem tudnék sem hinni, sem megtér-ni, de a Szentlélek ma is hív minket is, és megvilágosít a kereszt evangéliu-ma által. Jöjj, világosság Lelke!

Csütörtök (június 25.)

Még vár az Úr, hogy megkegyelmezessen. Ézs 30,18a (Jel 3,20; 1Tim 6,11–16; 1Móz 45,1–24) Micsoda evangélium hangzik az igében: Nem késlekedik az Úr az ítélettel, hanem türelmes hozzánk! Még vár, hogy irgalmazzon nekünk. Nem tudhatjuk azonban, mennyi időnk van. Jézus azt tanítja, hogy az íté-let napja úgy tör ránk, mint éjjel a tolvaj. Nem véletlen, hogy az apostolok nagyon közelre várták az eljövendő Urat. Sok „okos és művelt” teológus sze-mükre is veti, hogy tévedtek. Ez azonban ostoba beszéd, mert aki Jézust nem közelre várja, az tulajdonképpen nem is várja. Állandóan készen kell állni! Kérjük Szentlelkét ma is, hogy megértjük mindazt, ami üdvösségünket szol-gálja. Jöjj, bölcsességnek Lelke!

Péntek (június 26.)

Megjelent Isten üdvözítő kegyelme minden embernek. Tit 2,11 (Ézs 49,13; Mt 27,46–49; 1Móz 45,25–46,7) E páratlanul csodás igevers hasonlít János ta-núságtételéhez, aki Jézus megjelenéséről így ír evangéliuma elején (1,14): „*Az Ige testté lett...*” Amit tehát Istenből megismerhetünk, Krisztus által mind-nyájunk számára napvilágra került. Jézus szolgálata által megláthatjuk sze-rető Atyánk mennyei ajándékait. Szükségünk van Lelke vezetésére, hogy rá-találjunk e felbecsülhetetlen értékű kincsekre, vagyis az életre, az igazi és örök életre. Jöjj, reménységnek Lelke!

Szombat (június 27.)

Kevéssel tetted [az embert] kisebbé Istennél, dicsőséggel és méltósággal koronáz-tad meg. Zsolt 8,6 (Jak 1,18; Jer 17,5–13; 1Móz 46,28–34) Isten abban dicsőül meg, hogy bűnösöket emel magához. Ezért az igében olvasható dicsőség és méltóság nem lehet az emberé, hanem egyedül a Krisztus által minket hor-dozó és felemelő Istené. Megremeg a szív e hatalmas ige hallatán. Értékesek vagyunk Istennek. Oly nagyon szeretett minket, hogy Fiát sem sajnálta értünk. Mindezért egyedül ő méltó a dicsőretre és a hálára. Drága Szentlélek, jöjj, hogy e felfoghatatlan szeretetet a szívünkbe zárva mindenkor dicsérjük kegyelmes Urunkat!

■ WELTLER GÁBOR

